

อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง
โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2560

อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง
โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง
โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2560

พิมพ์นัสสรฯ หงษ์จ้อย (2560). อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางโดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา ปรินญาณพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงและอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยในงานวิจัยนี้ เอกลักษณ์ ประกอบด้วย การค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยง ประกอบด้วย ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ประกอบด้วย สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะและความห่วงใย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 405 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบรายงานตนเอง มีค่าความเที่ยงอยู่ในช่วง .734 ถึง .851 และใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural equation modelling: SEM) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลการวิจัยเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่านมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 32.72$, $df = 23$, $p = .0860$, $GFI = .984$, $AGFI = .962$, $SRMR = .025$, $RMSEA = .032$, $R^2 = .671$) โดยเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ทั้งนี้ เอกลักษณ์ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น แต่มีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอย่างสมบูรณ์ (Completely mediating effect) แสดงให้เห็นว่าหากวัยรุ่นตอนกลางมีเอกลักษณ์ที่เพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้มีลักษณะทางพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่เพิ่มขึ้น จากนั้นพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งอิทธิพลไปลดโอกาสในการเกิดการรับเอาความเสี่ยงให้น้อยลง ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ในการสร้างโปรแกรมเพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางได้

THE EFFECT OF IDENTITY ON RISK-TAKING IN MIDDLE ADOLESCENCE:
THE MEDIATING ROLE OF POSITIVE YOUTH DEVELOPMENT

AN ABSTRACT
BY
PIMNAPASSARA HONGJOY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2017

Pimnapassara Hongjoy. (2017). *The Effect of Identity on Risk-Taking in Middle Adolescence: The Mediating Role of Positive Youth Development*. Master thesis, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor: Asst. Prof. Sittipong Wattananonsakul, Ph.D.

The aims of this study were to test the causal model of identity effecting risk-taking in middle adolescence, in which Positive Youth Development (PYD) served as mediator and to examine the direct and indirect effects of identity on risk-taking through PYD. In this study, identity was depicted as identity exploration and identity commitment. Risk-taking was measured by risk preference, intention and willingness to take risks. PYD is comprised of Competence, Confidence, Connection, Character and Caring. Self-report questionnaires were used to collect data from four hundred and five high school students in public schools in Bangkok, Thailand. The reliability of all scales were ranging from .734 to .851. The Structural Equation Modeling (SEM) was operated to analyze the tested model.

The results revealed that the overall goodness-of-fit statistical analysis demonstrated that the tested model of risk-taking was a good fit with the empirical data (Chi-square = 32.72, $df = 23$, $p = .0860$, GFI = .984, AGFI = .962, SRMR = .025, RMSEA = .032, $R^2 = .671$). Identity and PYD negatively influenced risk-taking. However, there was no direct impact of identity on risk-taking, but identity had an indirect effect on risk-taking via PYD, which resulted in the completely mediating effect. These relationships between identity, PYD and risk-taking indicated that adolescents with a higher likelihood of achieving identity tasks possessed more PYD factors. Subsequently, PYD potentially decreased the chances of participating in high risk behaviors. These findings suggested that identity and PYD should be applied in further risk-taking preventive program in middle adolescence.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง

โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ของ

พิมพ์นภัสสร หงษ์จ้อย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษา

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชญญา ลีศัตรูพาย)

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จผลและลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตา ความกรุณาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ช่วยถ่ายทอดความรู้เพื่อประเทืองปัญญาแก่ผู้วิจัย ทั้งทางด้านวิธีวิทยาการวิจัยและการวิเคราะห์ทางสถิติต่างๆ รวมทั้งเปิดโอกาสทางด้านความคิดและประสบการณ์ ตลอดจนอดทนต่อการตรวจงานและการตอบข้อสงสัยของผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร ที่ได้ให้คำแนะนำที่ดีเพื่อนำไปแก้ไขให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ทางวิชาการมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ท่านอาจารย์สละเวลาอันมีค่าในการเป็นประธานกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ชัญญา ลีศัตถ์พ่าย ผู้เป็นทั้งคณะกรรมการสอบปากเปล่าและผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสอบถาม ที่ได้ให้คำแนะนำที่ดีและแก้ไขสิ่งบกพร่องในการวิจัยนี้ พร้อมทั้งการเป็นดังผู้ปกครองที่พร้อมช่วยเหลือในจิตวิทยาพัฒนาการทุกคน

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. อมราพร สุรการ และ อาจารย์สุพัทธ แสนแจ่มใส ในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสอบถาม พร้อมให้ข้อเสนอแนะที่ดีแก่งานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำหลักสูตร กศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการทุกท่านที่ช่วยประสาทวิชาความรู้เปรียบดังอาวุธและสมบัติอันมีค่าเพื่อการศึกษาและการทำงานของผู้วิจัยในอนาคต อีกทั้งเพื่อนจิตวิทยาพัฒนาการทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และสร้างเสียงหัวเราะแก่กันเสมอมา

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มอบทุนในการทำวิจัยและทุนนำเสนองานทางวิชาการในต่างประเทศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณาจารย์และนักเรียนทุกท่าน ที่ช่วยเอื้อเฟื้อข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งตำรา หนังสือ เอกสารงานวิจัยทุกชิ้นที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่งานวิจัยนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยเอกสุรพล หงษ์จ้อย และนางนฤมล หงษ์จ้อย ผู้เป็นบิดาและมารดาที่รักยิ่งของผู้วิจัย ผู้วิจัยมีความมานะ อดทนและผ่านอุปสรรคทั้งหลายมาได้ด้วยความรัก ความห่วงใยและกำลังใจจากท่านทั้งสอง

สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์อันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องรำลึกถึงความรักของบุพการี ตลอดจนพระคุณของครูอาจารย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

พิมพ์ภัสสร หงษ์จ้อย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
นิยามปฏิบัติการ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่น.....	13
ความหมายของวัยรุ่น.....	13
พัฒนาการด้านร่างกาย.....	14
พัฒนาการด้านอารมณ์.....	15
พัฒนาการด้านสติปัญญา.....	15
พัฒนาการด้านสังคม.....	16
พัฒนาการด้านศีลธรรม.....	17
พัฒนาการของวัยรุ่นตอนกลาง.....	18
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	19
ความหมายของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	19
องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	21
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	25
การวัดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	30
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์.....	33
ความหมายของเอกลักษณ์.....	34
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์.....	36
การวัดเอกลักษณ์.....	42
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	44
ความหมายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	44
องค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)		
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	46
	การวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	51
	ทฤษฎีที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยง.....	53
	ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา.....	54
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม.....	58
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	59
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	61
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	64
	การวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน.....	68
	ความหมายของตัวแปรส่งผ่าน.....	69
	โมเดลกรณีตัวแปรส่งผ่าน.....	69
	ประเภทของอิทธิพลส่งผ่าน.....	70
	วิธีการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน.....	72
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	73
	สมมติฐานในการวิจัย.....	75
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	76
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
	ประชากร.....	76
	กลุ่มตัวอย่าง.....	76
	การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	77
	ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	77
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
	ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
	แบบวัดความชอบเสี่ยง.....	81
	แบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
แบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง.....	85
แบบวัดเอกลักษณ์.....	87
แบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	90
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	92
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	98
ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร.....	101
ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร.....	103
ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ.....	108
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	114
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผลการวิจัย.....	119
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	127
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	127
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	142
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	170

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สรุปวิกฤตการณ์ในแต่ละขั้นของชีวิตตามทฤษฎีของ Erikson.....	38
2	สรุปงานวิจัยที่ระบุความสัมพันธ์ของการรับเอาความเสี่ยง เอกลักษณ์ และ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	67
3	เกณฑ์ในการประเมินความเที่ยงจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค.....	80
4	ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item- Total Correlation: CITC) ของแบบวัดความชอบเสี่ยง.....	83
5	ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item- Total Correlation: CITC) ของแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง.....	85
6	ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item- Total Correlation: CITC) ของแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง.....	87
7	ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item- Total Correlation: CITC) ของแบบวัดเอกลักษณ์.....	89
8	ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item- Total Correlation: CITC) ของแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก.....	92
9	ค่าสถิติและเกณฑ์การวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานและ ข้อมูลเชิงประจักษ์.....	95
10	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและอายุ.....	98
11	จำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของความชอบเสี่ยง เมื่อแบ่งตามลักษณะ ของพฤติกรรมเสี่ยง.....	99
12	จำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง เมื่อ แบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยง.....	100
13	จำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง เมื่อแบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยง.....	101
14	ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่สังเกตได้ในงานวิจัย.....	103
15	เมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้....	106
16	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด.....	108
17	ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติในการทดสอบโมเดลสมมติฐาน.....	110
18	ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมและผลการ วิเคราะห์ความตรงของโมเดล.....	112

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 โมเดลทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล.....	27
2 โมเดลทฤษฎีการกระทำตามแผน.....	28
3 สถานะทางเอกลักษณ์ ตามทฤษฎีเอกลักษณ์ของ Marcia.....	41
4 กรอบแนวคิดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกตามแนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ.....	48
5 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์.....	50
6 โครงสร้างของทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา.....	55
7 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	61
8 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นและความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	64
9 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น.....	66
10 โมเดลตัวแปรส่งผ่าน.....	70
11 ประเภทของอิทธิพลส่งผ่าน.....	72
12 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	74
13 โมเดลการวิจัย.....	75
14 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	78
15 โมเดลอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน.....	113

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนผ่าน (Transitional period) จากวัยเด็กที่วุฒิภาวะยังไม่สมบูรณ์เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การมีวุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์ในวัยผู้ใหญ่ (Steinberg, 1996) ทำให้วัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการครั้งใหญ่ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (Santrock, 2014) เป็นผลให้วัยรุ่นแต่ละคนมีอิสระในตนเองมากขึ้นทั้งในด้านการคิด การตัดสินใจและการกระทำพฤติกรรม (Castellanos-Ryan, O'Leary-Barrett, & Conrod, 2013) นอกจากนี้ยังมีการขยายขอบเขตความสัมพันธ์ทางสังคมมากยิ่งขึ้น ทั้งความสัมพันธ์กับเพื่อน โรงเรียนและชุมชน (Kim, Oesterle, Catalano, & Hawkins, 2015) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อเปลี่ยนบทบาทจากเด็กที่ต้องพึ่งผู้อื่น ไปเป็นวัยรุ่นที่สังคมคาดหวังให้พึ่งพาตนเอง แต่ขณะเดียวกัน ทักษะการคิด การตัดสินใจและการควบคุมตนเองของวัยรุ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถประเมินได้อย่างดีพอว่าจะไรดีหรือไม่ดีสำหรับตนและไม่สามารถควบคุมการกระทำที่ขาดการยั้งคิดได้ (Crosby, Santelli, & Diclemente, 2009) ส่งผลให้วัยรุ่นมีโอกาสเกี่ยวพันกับพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ อาทิเช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด พฤติกรรมเกร และการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ปลอดภัย (World Health Organization, 2009) ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของตัววัยรุ่นเองเท่านั้น แต่มีผลไปยังบริบทรอบข้างของวัยรุ่น ได้แก่ สัมพันธภาพภายในครอบครัวและสังคมที่จะต้องวางแผนนโยบายและสูญเสียงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (Jessor, 2014; Vezsonyi et al., 2008)

สำหรับสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในประเทศไทย จากสถิติพบว่าวัยรุ่นไทยมีปัญหาจากพฤติกรรมเสี่ยงที่สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นได้จากสถิติพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ไม่สวมหมวกนิรภัยขณะใช้รถจักรยานยนต์และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรในปี พ.ศ. 2557 พบว่ากลุ่มเยาวชนที่สูบบุหรี่เป็นประจำ มีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกลดลงมากกว่ากลุ่มอายุอื่น จาก 16.8 ปี ในปี พ.ศ. 2550 ลดลงเป็น 15.6 ปี ในปี พ.ศ. 2557 นอกจากนี้จำนวนบุหรี่ที่สูบเฉลี่ยต่อวันยังมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจาก 8.5 มวนต่อวัน ในปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 10.1 มวนต่อวัน ในปี พ.ศ. 2557 อีกด้วย สำหรับสถานการณ์การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มในทิศทางเดียวกับการสูบ

บุหรี โดยกลุ่มเยาวชนที่ดื่มสุรา เป็นกลุ่มเดียวที่อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มสุราลดลง โดยอายุเฉลี่ยลดลงจาก 17.2 ปี ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 16.7 ปี ในปี พ.ศ. 2557 ในขณะที่กลุ่มอายุอื่นมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มสุราเพิ่มขึ้น อีกทั้งการสำรวจยังพบอีกว่ากลุ่มเยาวชนมีพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก่อนขับรถและเคยได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุสูงกว่ากลุ่มวัยอื่นๆ อีกด้วย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) นอกจากนี้ การสำรวจการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2557 พบว่า กลุ่มวัยรุ่นไม่สวมหมวกนิรภัยเพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ 66 ในปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76 ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นกลุ่มอายุที่มีอัตราผู้ไม่สวมหมวกนิรภัยเพิ่มขึ้นสูงที่สุด (มูลนิธิไทยโรดส์และเครือข่ายเฝ้าระวังสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนน, 2558) อีกทั้งการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยในกลุ่มนักเรียนหญิงและนักเรียนชายระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เคยมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.0 และ 17.8 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 20.2 และ 24.8 ในปี พ.ศ. 2555 ตามลำดับ (บุญฤทธิ์ สุวรรณ์, 2557) ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นที่สูงมาก โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนหญิงในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี อัตราการมีเพศสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นนี้อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมตามมาได้เช่นกัน สอดคล้องกับข้อมูลสถิติของกระทรวงสาธารณสุขที่ได้สำรวจอัตราการคลอดบุตรของประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พบว่า อัตราการคลอดบุตรของมารดาอายุ 15-19 ปี ในปี พ.ศ. 2543 เท่ากับ 31.1 ต่อประชากรหญิง 1,000 คน และเพิ่มสูงขึ้นถึง 53.8 ต่อประชากรหญิง 1,000 คน ในปี พ.ศ. 2555 (บุญฤทธิ์ สุวรรณ์, 2557) จากสถิติที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นไทยมีแนวโน้มของความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มสูงขึ้น อาจส่งผลถึงปัญหาทางด้านสุขภาพและสังคมตามมาได้ จึงควรให้ความสำคัญแก่การแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ อีกทั้ง สถิติอายุเฉลี่ยของผู้ที่เริ่มสูบบุหรี่ ดื่มสุราและมีเพศสัมพันธ์ชี้ให้เห็นถึงช่วงวัยที่มักเกิดปัญหาพฤติกรรม ได้แก่ วัยรุ่นที่มีอายุประมาณ 15-19 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) (Steinberg, 1996) ซึ่งเป็นช่วงอายุที่วัยรุ่นเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงจึงควรให้ความสำคัญแก่วัยรุ่นในช่วงวัยดังกล่าว ทั้งนี้ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดกลุ่มเป้าหมายในการนำร่องรณรงค์แก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) และเมื่อพิจารณาความชุกของปัญหาพฤติกรรม จากสถิติพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีความชุกของปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในระดับสูง เช่น การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงจังหวัดกรุงเทพมหานครมีอัตราการสูบบุหรี่สูงที่สุดในประเทศ (ทวิมา ศิริรัศมี และคณะ, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาพบปรากฏการณ์ของพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร

(Wattananonsakul, Suttiwan, & Iamsupasit, 2010; สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2557) ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาในกลุ่มประชากรดังกล่าว โดยมีขอบเขตประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร

สำหรับการที่วัยรุ่นไปข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆนั้น นักจิตวิทยาเสนอว่าเป็นการเกี่ยวพันกันทั้งในด้านการตัดสินใจ ความชอบ เจตนาและความเต็มใจในการกระทำพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้วัยรุ่นมีการรับเอาความเสี่ยง (*Risk-taking*) มาสู่ตน (Gerrard, Gibbons, Houlihan, Stock, & Pomery, 2008; Boyer, 2006; Gardner & Steinberg, 2005) ทั้งนี้ นักวิชาการที่ศึกษาประเด็นพฤติกรรมเสี่ยงได้นิยามการรับเอาความเสี่ยงไว้หลายบริบท โดยเสนอว่าการรับเอาความเสี่ยงเป็นการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ทำให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะได้รับอันตรายหรือผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ตามมาได้ (Boyer, 2006) อีกทั้งยังเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการถ่วงดุลกันระหว่างอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการกระทำ พฤติกรรมที่เป็นการตอบสนองความพึงพอใจทางด้านอารมณ์และสิ่งเร้าสัมผัส (Hamilton, Felton, Risco, Lejuez, & MacPherson, 2014; Geier & Luna, 2009; Moore & Gullone, 1996) โดยวัยรุ่นที่ประเมินว่าตนจะได้รับประโยชน์มากกว่าโทษจากพฤติกรรมเสี่ยงจะมีแนวโน้มที่ชอบทำพฤติกรรมเสี่ยงสูงกว่าวัยรุ่นที่ประเมินในทางกลับกัน (Magar, Phillips, & Hosie, 2008; Garder & Steinberg, 2005) เมื่อพิจารณาประเด็นด้านช่วงวัย พบว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการรับเอาความเสี่ยงสูงเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่นๆ (Garder & Steinberg, 2005) เนื่องจากธรรมชาติของวัยรุ่นที่เป็นวัยอยากรู้ อยากลอง ต้องการความรู้สึกละเอียดใหม่ ซึ่งการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่างๆ เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมีเพศสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นทางด้านความรู้สึกละเอียดและการรับสัมผัส นอกจากนี้ พฤติกรรมดังกล่าวยังแสดงถึงความพร้อมในการพึ่งตนเองและสัญลักษณ์ของการเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงมักเข้าร่วมพฤติกรรมดังกล่าวโดยปราศจากการคำนึงถึงผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นตามมา (Geier & Luna, 2009; Boyer, 2006; Arnett, 1992) จากข้อมูลดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ได้รับผลกระทบจากการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากที่สุด ทำให้การรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นเป็นประเด็นที่นักวิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรม เมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการที่สำคัญในช่วงวัยรุ่น นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านเอกลักษณ์ (Identity) ในฐานะที่เป็นกระบวนการที่สำคัญของวัยรุ่น เนื่องจากช่วงวัยนี้เป็นช่วงวิกฤติ (Critical period) ในการพัฒนาเอกลักษณ์ (Erikson, 1968) ซึ่งผลลัพธ์ของการพัฒนาเอกลักษณ์จะส่งผลต่อบุคลิกภาพ ปัญหาพฤติกรรมและความผาสุกของตัวบุคคลทั้งขณะที่เป็นวัยรุ่น

และสืบเนื่องถึงวัยผู้ใหญ่ในอนาคตได้ (Schwartz, Brent, Donnellan, Ravert, Luyckx, & Zamboanga, 2012; Kroger, 2000)

การพัฒนาเอกลักษณ์ในช่วงวัยรุ่นเป็นภารกิจที่สำคัญต่อบุคคลในช่วงวัยนี้ในการแสวงหาความเป็นตัวตนเพื่อผ่านสู่ความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ตามแนวคิดพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของวัยรุ่นภายใต้ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม ที่เสนอว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่เกิดวิกฤติทางด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ โดยเป็นช่วงระยะเวลาของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน ตรงข้ามกับ ความสับสนในเอกลักษณ์ (Identity versus Identity confusion) (Erikson, 1968) ซึ่งกระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์นี้เป็นกระบวนการที่วัยรุ่นจะเกิดการทดลองบทบาทที่หลากหลายในสังคม เพื่อพัฒนาความเป็นตัวตนและปรับตัวระหว่างความต้องการภายในกับบรรทัดฐานของสังคมภายนอก หากวัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเองได้สำเร็จลุล่วงไปได้ วัยรุ่นนั้นจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่มั่นคง รับรู้ศักยภาพของตนเองและสามารถผ่านไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะได้ ในทางกลับกัน หากวัยรุ่นไม่สามารถสร้างเอกลักษณ์ของตนเองได้ หรือบทบาทที่วัยรุ่นต้องการขัดกับบรรทัดฐานของสังคม อาจส่งผลให้วัยรุ่นกลายเป็นผู้ที่สับสนในบทบาท ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) อีกทั้ง แนวคิดดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยงที่พบว่า วัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันมีการรับเอาความเสี่ยงที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีเอกลักษณ์แบบสับสน (Identity diffusion) มีการรายงานพฤติกรรมการใช้สารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ดื่มเหล้าจนมึนเมา และขับรถโดยประมาทสูงกว่าผู้ที่มีเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จ (Identity achievement) (Schwartz et al. , 2015) หากพิจารณาด้านกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ตามแนวคิดของ Marcia (1980) ที่เสนอว่า การสร้างเอกลักษณ์วัยรุ่นประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ การค้นหาเอกลักษณ์ (Exploration) และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ (Commitment) ซึ่งหากวัยรุ่นมีทั้งการค้นหาและยึดมั่นในเอกลักษณ์จะเป็นวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จ (Identity achievement) แต่ถ้าขาดทั้งการค้นหาและยึดมั่นในเอกลักษณ์จะทำให้กลายเป็นวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แบบสับสน (Identity diffusion) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้มีนักวิจัยนำไปศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น พบว่ากระบวนการค้นหาเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางลบต่อการใช้สารเสพติด (Luyckx, Goossens, Soenens, & Beyers, 2006) และกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางลบต่อการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเกเรในวัยรุ่น (Hatano, Sugimura, & Crocetti, 2016; Dumas, Ellis, & Wolfe, 2012) จากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์วัยรุ่นมีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น นั่นคือ หากวัยรุ่นมีเอกลักษณ์ในระดับสูงก็จะมีแนวโน้มในการรับเอาความเสี่ยงที่ลดลง

แม้ว่าวัยรุ่นจะเป็นช่วงวัยที่มีความเสี่ยงต่อการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่ยังคงมีนักวิจัยจำนวนหนึ่งที่มีมุ่งศึกษาถึงความเจริญเติบโตและองกามในวัยรุ่น ได้แก่ นักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิทยาเชิงบวก (Positive psychology) (Roth & Brooks-Gunn, 2003; Damon, 2004; Lerner et al., 2005) ที่มองว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีศักยภาพที่จะเติบโตและองกามในทางที่ดี โดยเน้นความสำคัญของพลังหรือความเข้มแข็ง (Strengths) ที่มีภายในตัววัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาแห่งการสำรวจและค้นหาตัวตน และเป็นช่วงเวลาแห่งการพัฒนาความสามารถเฉพาะตัวและเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งและทักษะความสามารถของตนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเชิงบวกของตนเอง (Guerra & Bradshaw, 2008) ดังนั้น จึงมีผู้เสนอแนวคิดในการส่งเสริมเพื่อให้วัยรุ่นมีพัฒนาการที่ดี อันได้แก่ แนวคิดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development: PYD) (Lerner et al., 2005) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งของวัยรุ่นและเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถที่เรียกว่า ความยืดหยุ่น (Plasticity) ที่เป็นศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของตนตามความเข้มแข็งของแต่ละบุคคล โดยเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัววัยรุ่นกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชนที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ ซึ่งความยืดหยุ่นและความเข้มแข็งจะขับเคลื่อนให้วัยรุ่นมีพัฒนาการที่ดีทั้งในช่วงวัยรุ่นและการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต (Lerner, Von Eye, Lerner, & Lewin-Bizan, 2009) โดยพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกประกอบด้วยลักษณะที่จะช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตในทิศทางที่ดี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะ (Competence) ความเชื่อมั่น (Confidence) สัมพันธภาพ (Connection) คุณลักษณะ (Character) และความห่วงใย (Caring) (Lerner et al., 2005) แนวคิดดังกล่าวจึงได้รับความสนใจเป็นวงกว้างในฐานะที่เป็นแนวคิดที่เสริมสร้างพลังที่ช่วยให้วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จ (Jackman, 2015) ทั้งนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยง พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น (Geldhof, Bowers, Mueller, Napolitano, Callina, & Lerner, 2014) เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรเชิงทำนาย พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น (Sun & Shek, 2012; Jelicic, Bobek, Phelps, Lerner, & Lerner, 2007) กล่าวคือ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นได้ จากการที่เอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นนั้นสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory: PBT) (Jessor & Jessor, 1977, as cited in Jessor, 2014) ที่อธิบายถึงปัจจัยเชิงป้องกันในระบบบุคคลและระบบการรับรู้สภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้ลดการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

นอกจากนี้ เอกลักษณ์ยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเช่นกัน โดยมีงานวิจัยพบว่ากระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะความเชื่อมั่นที่เป็นองค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Luyckx et al., 2013) อีกทั้งวัยรุ่นที่มีรูปแบบเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน จะมีรูปแบบพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสถานะแบบสับสน (Crocetti, Erentait, & Zukauskienė, 2014; Padilla-Walker, Barry, Carroll, Madsen, & Nelson, 2008) แสดงให้เห็นว่า เอกลักษณ์สัมพันธ์ทางบวกกับการมีพัฒนาการที่ดีในวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับที่ Erikson (1968) เสนอแนวคิดไว้ว่า วัยรุ่นที่สามารถบรรลุภารกิจเอกลักษณ์จะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีการพัฒนาการในทางที่ดี สามารถไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้

จากสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นไทย รวมทั้งแนวคิดและงานวิจัยที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยง และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า *เอกลักษณ์มีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยอิทธิพลนั้นสามารถส่งผ่านทางพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้หรือไม่* และเป็นที่มาของการวิจัยนี้ในการตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อทำความเข้าใจถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางให้ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจถึงกลไกที่ช่วยลดความเสี่ยงของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในวัยรุ่นได้จากอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง และอิทธิพลทางอ้อมของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงโดยผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก อีกทั้งยังสามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไทยต่อไปในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง ทั้งอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์และอิทธิพลทางอ้อมที่เอกลักษณ์ส่งผ่านพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ไปยังการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ศึกษาถึงอิทธิพลของเอกลักษณ์วัยรุ่นที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ทำให้เข้าใจถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ได้แก่ เอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจถึงกลไกของอิทธิพลดังกล่าว ทำให้ผลที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการยับยั้งการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่น อันเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งตัววัยรุ่นและสังคมรอบข้าง ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยการเสริมสร้างเอกลักษณ์วัยรุ่นและส่งเสริมคุณลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก อีกทั้งผลการวิจัยที่ได้ยังเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่สามารถต่อยอดในการทำความเข้าใจการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นได้ต่อไปในอนาคต พร้อมทั้งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาเอกลักษณ์อันเป็นภารกิจทางพัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 405 คน ที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin, Anderson, และ Tatham (2006) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ 1) ความชอบเสี่ยง 2) เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และ 3) ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

2. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ เอกลักษณ์ (Identity) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ 1) การค้นหาเอกลักษณ์ และ 2) การยึดมั่นในเอกลักษณ์

3. ตัวแปรส่งผ่าน (Mediator variable) ได้แก่ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ 1) สมรรถนะ 2) ความเชื่อมั่น 3) สัมพันธภาพ 4) คุณลักษณะ และ 5) ความหวังใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัยรุ่นตอนกลาง หมายถึง นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หมายถึง โมเดลที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในเชิงเหตุและผล โดยแสดงให้เห็นถึงขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ รวมทั้งอิทธิพลทางตรง (Direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ที่ตัวแปรเหตุมีต่อตัวแปรผล

นิยามปฏิบัติการ

1. การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) หมายถึง แนวโน้มที่วัยรุ่นจะกระทำพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบทั้งด้านลบที่ก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายแก่ตนเอง และด้านบวกที่เป็นการตอบสนองความต้องการบางอย่างแก่ตัววัยรุ่น โดยวัยรุ่นจะมีการตัดสินใจเพื่อหาความสมดุลระหว่างผลเสียที่อาจเกิดขึ้นและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งการเปิดรับโอกาสและการมีเจตนาในการกระทำพฤติกรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ความชอบเสี่ยง (Risk preference) หมายถึง การประเมินสถานการณ์ของวัยรุ่นแต่ละคนว่าสถานการณ์นั้นให้ประโยชน์มากกว่าโทษหรือไม่ หากตัววัยรุ่นประเมินแล้วเชื่อว่าประโยชน์ต่อตนเองมากกว่าโทษ วัยรุ่นคนนั้นจะมีความชื่นชอบและยินดีที่จะกระทำพฤติกรรม

2) เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง (Intention to take risks) หมายถึง ความตั้งใจของวัยรุ่นที่จะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อตนเอง โดยพฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การมีเพศสัมพันธ์ และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน

3) ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง (Willingness to take risks) หมายถึง การเปิดรับโอกาสของวัยรุ่นในการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง โดยมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ล่อลวงเป็นตัวเหนี่ยวนำพฤติกรรม

ในการวัดความชอบเสี่ยง ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัด The Benthin Risk Perception Measure ซึ่งพัฒนาโดย Benthin, Slovic, และ Severson (1993) และปรับปรุงโดย Gardner และ Steinberg (2005) มาปรับปรุงข้อคำถามให้เข้ากับบริบทของวัยรุ่นไทย โดยมีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (พฤติกรรมดังกล่าวให้โทษ 20% ให้ประโยชน์ 80%) จนถึง 4 (พฤติกรรมดังกล่าวให้โทษ 80% ให้ประโยชน์ 20%) ลักษณะการให้คะแนน ผู้วิจัยให้คะแนนสลับกับการตอบ โดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 4 คะแนน ผู้ที่ตอบ 2 ได้ 3 คะแนน ผู้ที่ตอบ 3 ได้ 2 คะแนน และผู้ที่ตอบ 4 ได้ 1 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่าแสดงว่ามีความชอบเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

สำหรับการวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัด The Domain Specific Risk-Taking Scale (DOSPERT) (Weber, Blais, & Betz, 2002) มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่ทำเด็ดขาด) จนถึง 4 (ทำอย่างแน่วนอน) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

ในการวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัดความเต็มใจเชิงพฤติกรรมของ Gerrard, Gibbons, Stock, Vande Lune, และ Cleveland (2005) และ Gerrard, Gibbons, Brody, Murry, Cleveland, และ Wills (2006) และสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล (2553) โดยวัดความเต็มใจในการเข้าร่วมพฤติกรรมเสี่ยง ลักษณะแบบวัดเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่เด็ดขาด) จนถึง 4 (เต็มใจทำอย่างยิ่ง) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

2. เอกลักษณ์ (Identity) หมายถึง การสร้างโครงสร้างตัวตนเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล โดยเกี่ยวกับการคิดพิจารณาและการตกลงใจเลือกตัวเลือกรูปแบบที่บ่งบอกความเป็นตัวตน ใน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน อาชีพ ศาสนา ค่านิยม แนวคิดการเมือง บทบาทตามเพศ ความสัมพันธ์กับครอบครัว มิตรภาพ และการเลือกคู่ครอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การค้นหาเอกลักษณ์ (Exploration) หมายถึง การคิดและพิจารณาตัวเลือกของเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์และความเชื่อที่ตรงกับความต้องการ ซึ่งสะท้อนในรูปของการหาข้อมูล การตั้งคำถาม การพูดคุยกับผู้อื่น เพื่อหาคำตอบในการตัดสินใจรับตัวเลือกที่เหมาะสมมายึดมั่นเป็นลักษณะเฉพาะของตน

2) การยึดมั่นในเอกลักษณ์ (Commitment) หมายถึง การตกลงใจรับเอาตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์และความเชื่อที่แน่นอน ซึ่งสะท้อนจากการตัดสินใจยึดมั่นในตัวเลือกดังกล่าว แล้วทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและการดำเนินชีวิตหลังจากการยึดปฏิบัติตามรูปแบบที่ตนได้เลือกไว้

สำหรับการวัดเอกลักษณ์วัยรุ่น ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัด The Ego Identity Process Questionnaire (EIPQ) (Balistreri, Busch-Rossnagel, & Geisinger, 1995) และแบบวัด The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS) (Crocetti, Rubini, & Meeus, 2008) มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในตนเองสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

3. พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) หมายถึง พัฒนาการที่สมบูรณ์ของวัยรุ่น โดยเป็นผลมาจากปัจจัยภายในตัววัยรุ่นและบริบทรอบข้างวัยรุ่นที่ช่วยกันส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตที่ดี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะ และความห่วงใย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สมรรถนะ (Competence) หมายถึง การมีมุมมองในแง่ดีต่อการกระทำของบุคคล ทั้งให้ด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา

2) ความเชื่อมั่น (Confidence) หมายถึง การรับรู้ภายในตนของการมีคุณค่าในตนเองและความสามารถของตนในทางที่ดี รวมทั้งการมีความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของตนและมีการนับถือตนเองแม้จะถูกต่อต้านด้วยความเชื่อบางอย่าง

3) สัมพันธภาพ (Connection) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวบุคคลกับผู้คนและสถาบัน ทั้งในบริบทของเพื่อน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

4) คุณลักษณะ (Character) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งการมีมาตรฐานทางสังคมส่วนตนในการประพฤติในสิ่งที่ถูกที่ควร มีศีลธรรมและความซื่อสัตย์

5) ความห่วงใย (Caring) หมายถึง การมีความเห็นอกเห็นใจและการมีอารมณ์ร่วมหรือการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

สำหรับการวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกฉบับสั้นที่สร้างโดย Geldhof, Bowers, Mueller, Napolitano, Callica, และ Lerner (2014) มีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์วัยรุ่นที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง และอิทธิพลทางอ้อมของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงโดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเป็นตัวแปรส่งผ่าน สำหรับเนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการวัยรุ่น จากนั้นผู้วิจัยนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นซึ่งเป็นตัวแปรตามของงานวิจัยนี้ ต่อด้วยการนำเสนอรายละเอียดของตัวแปรที่มีผลต่อการรับเอาความเสี่ยง ได้แก่ เอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ในลำดับถัดไปจะเป็นการนำเสนองานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆในการวิจัยนี้ และแนวคิดที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงฐานคิดที่นำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่น
 - 1.1 ความหมายของวัยรุ่น
 - 1.2 พัฒนาการด้านร่างกาย
 - 1.3 พัฒนาการด้านอารมณ์
 - 1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา
 - 1.5 พัฒนาการด้านสังคม
 - 1.6 พัฒนาการด้านศีลธรรม
 - 1.7 พัฒนาการของวัยรุ่นตอนกลาง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 2.1 ความหมายของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 2.2 องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 2.3.1 แนวคิดความเสี่ยง-ผลตอบแทน (The Risk-Return Framework)
 - 2.3.2 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA)
 - 2.3.3 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB)

2.3.4 แนวคิดโมเดลตัวตนแบบ/ความเต็มใจในการทำพฤติกรรม (The Prototype/ Willingness Model)

- 2.4 การวัดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์
 - 3.1 ความหมายของเอกลักษณ์
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์
 - 3.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson
 - 3.2.2 ทฤษฎีเอกลักษณ์ของ Marcia
 - 3.3 การวัดเอกลักษณ์
 4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
 - 4.1 ความหมายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
 - 4.2 องค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
 - 4.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
 - 4.3.1 แนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ (Developmental Contextualism)
 - 4.3.2 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ของ Bronfenbrenner
 - 4.4 การวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
 5. ทฤษฎีที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่น พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 5.1 ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory: PBT)
 - 5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial development theory)
 - 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่นและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น
 - 5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่นและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
6. การวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย
8. สมมติฐานการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่น

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงธรรมชาติของวัยรุ่นโดยนำเสนอในด้านของพัฒนาการวัยรุ่นด้านต่าง ๆ โดยเกริ่นนำจากความหมายของวัยรุ่น ต่อเนื่องด้วยพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา สังคม และศีลธรรม รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของวัยรุ่น

วัยรุ่น (Adolescence) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *Adolescere* แปลว่า การเติบโตเข้าสู่ภาวะ หรือ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ (ประณต คำนิม, 2549)

Steinberg (1996) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากเด็กไปสู่การมีวุฒิภาวะในแบบผู้ใหญ่ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ที่ทำให้บุคคลมีความสนใจเรื่องเพศและสามารถมีลูกได้ มีความฉลาดมากขึ้น สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ได้รับการยอมรับให้ทำงาน ให้ออกเสียงเลือกตั้ง สามารถแต่งงานได้ และถูกคาดหวังให้ช่วยเหลือตนเองด้านเงินทองได้

ในทำนองเดียวกัน Lerner (2002) ให้ความหมายว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะทศวรรษที่สองของชีวิตที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะของความเป็นเด็กไปสู่คุณลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่

จากนิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงเวลาแห่งการเติบโตจากวัยเด็กไปสู่การมีวุฒิภาวะในวัยผู้ใหญ่ โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม

สำหรับการพิจารณาว่าวัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุใดนั้น Steinberg (1996) ได้แบ่งช่วงอายุวัยรุ่นไว้ ดังนี้ วัยรุ่นตอนต้นมีอายุประมาณ 11-14 ปี วัยรุ่นตอนกลางมีอายุประมาณ 15-18 ปี ส่วนวัยรุ่นตอนปลายมีอายุประมาณ 18-21 ปี คล้ายคลึงกับ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) ได้แบ่งช่วงอายุวัยรุ่นไว้ ว่าวัยแรกรุ่นมีช่วงอายุประมาณ 12-15 ปี ช่วงนี้วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมค่อนข้างไปทางเด็ก ส่วนวัยรุ่นตอนกลางมีช่วงอายุประมาณ 16-17 ปี จะมีพฤติกรรมอยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ สำหรับวัยรุ่นตอนปลายมีช่วงอายุประมาณ 18-25 ปี จะมีพฤติกรรมไปในแนวทางของผู้ใหญ่ สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การแบ่งช่วงอายุวัยรุ่นตามแนวคิดของ Steinberg (1996) ซึ่งเมื่อพิจารณาช่วงอายุวัยรุ่นเมื่อเทียบกับระบบการศึกษาไทย จะได้ว่า ระยะวัยรุ่นแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นโดยมีอายุอยู่ในช่วง 11-14 ปี เทียบได้กับระบบการศึกษาไทย คือ ช่วงประถมศึกษาตอน

ปลายถึงช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น วัยรุ่นตอนกลางมีอายุในช่วง 15-18 ปี เทียบได้กับช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย และวัยรุ่นตอนปลายมีอายุในช่วง 18-21 ปี เทียบได้กับช่วงมหาวิทยาลัย

1.2 พัฒนาการด้านร่างกาย

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายอย่างเด่นชัด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้เรียกว่า การมีวุฒิภาวะทางเพศ (Puberty) ซึ่งเป็นภาวะที่วัยรุ่นมีความพร้อมในการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในตัววัยรุ่น ทั้งทางด้านสรีระ เช่น การเพิ่มความสูงอย่างรวดเร็ว การมีหน้าอกขยายใหญ่ขึ้นในเพศหญิง และการมีหนวดเคราของเพศชาย และทางด้านฮอร์โมนที่จะทำให้วัยรุ่นมีความพร้อมในการมีบุตร (Steinberg, 1996)

การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่แสดงว่าวัยรุ่นเข้าสู่การมีวุฒิภาวะทางเพศแล้วนั้น ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้ (Steinberg, 1996)

- 1) การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของวัยรุ่น ซึ่งจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งทางด้านความสูงและน้ำหนักตัวของวัยรุ่น
- 2) พัฒนาการของลักษณะปฐมภูมิทางเพศ กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงของต่อมเพศ โดยจะมีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ ในเพศชายคือ อัณฑะ และเพศหญิงคือ รังไข่ ทำให้วัยรุ่นชายจะเกิดการหลั่งอสุจิและวัยรุ่นหญิงจะมีประจำเดือนเกิดขึ้น
- 3) พัฒนาการของลักษณะทุติยภูมิทางเพศ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงขนาดของอวัยวะเพศและหน้าอกที่ขยายใหญ่ขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของขนที่ใบหน้า ลำตัวและอวัยวะเพศ
- 4) การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายในร่างกาย โดยร่างกายจะมีไขมันและกล้ามเนื้อมากขึ้นกว่าในวัยเด็ก
- 5) การเปลี่ยนแปลงระบบหมุนเวียนโลหิตและระบบหายใจ ทำให้วัยรุ่นมีพลังกำลังและมีความอดทนในกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตของต่อมไร้ท่อและระบบประสาทส่วนกลางที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีร่างกายที่เตรียมพร้อมสู่วัยเจริญพันธุ์รวมทั้งการเตรียมเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเริ่มเกิดได้ไม่พร้อมกันในวัยรุ่นทุกคน โดยปกติแล้วพัฒนาการด้านร่างกายของเพศหญิงจะเร็วกว่าเพศชายประมาณ 2 ถึง 3 ปี โดยเพศหญิงจะเข้าสู่ช่วงการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของร่างกายที่อายุประมาณ 10 ปี 6 เดือน และมีอัตราการเจริญเติบโตสูงสุดที่อายุประมาณ 12 ปี หรือประมาณ 1.3 ปีก่อนมีประจำเดือนครั้งแรก สำหรับเพศชาย จะเข้าสู่ช่วงการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่อายุ 13 ปี 6 เดือน และมีอัตราการเจริญเติบโตสูงสุด

ที่อายุประมาณ 14 ปี ทั้งนี้การเจริญเติบโตด้านร่างกายอาจเปลี่ยนแปลงไม่พร้อมกันแต่ในท้ายที่สุดวัยรุ่นจะมีการเจริญเติบโตที่เท่ากัน (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

1.3 พัฒนาการด้านอารมณ์

การเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตทั้งภายนอกและภายในส่งผลกระทบต่อแบบแผนอารมณ์ของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่มั่นคง มีความอ่อนไหวด้านอารมณ์สูง มีลักษณะเจ้าอารมณ์ ขาดการไตร่ตรอง ทำอะไรไม่ยั้งคิด ทำให้วัยรุ่นถูกเรียกว่าเป็นวัยพายุบู๊แคม (Storm and stress) บุคคลต่างวัยจึงต้องใช้ความอดทนอย่างมากเพื่อเข้าใจและสร้างสัมพันธ์กับวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเข้ากับบุคคลต่างวัยได้ยาก วัยรุ่นจึงเกาะกลุ่มกันมากเป็นพิเศษกว่าวัยอื่น เพราะเข้าใจและยอมรับกันได้ง่าย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545)

สำหรับสภาวะทางอารมณ์ของวัยรุ่นเรียกได้ว่าเป็นลักษณะทางอารมณ์ที่เรียกว่า “Heightened Emotionality” คือสภาวะทางอารมณ์ที่เบี่ยงเบนไปจากปกติ จะเกิดในระยะเริ่มแรกของวัยรุ่น โดยช่วงวัยรุ่นตอนต้น จะมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่มีเหตุผล มีความวิตกกังวล หงุดหงิด เครียด มีอารมณ์เศร้า บางครั้งอาจแสดงกิริยารุนแรง แสดงความก้าวร้าว ไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่มาบงการ แต่เมื่อผ่านระยะวัยรุ่นเป็นวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ พฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นปกติ มีอารมณ์ที่มั่นคงและควบคุมตนเองได้ดียิ่งขึ้น (วัณเพ็ญ บุญประกอบ, 2545 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

เมื่อก้าวสู่วัยรุ่น กระบวนการทางสติปัญญาของเด็กจะมีการพัฒนาทั้งในเชิงปริมาณด้านความรู้ที่เพิ่มมากขึ้น วัยรุ่นจะรับรู้เกี่ยวกับโลกและสิ่งรอบตัวมากขึ้น และในเชิงคุณภาพ โดยมีการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงรูปธรรมมาสู่กระบวนการคิดแบบนามธรรมมากยิ่งขึ้น (Lerner, 2002) วัยรุ่นจะมีความเข้าใจความเป็นจริงได้มากขึ้น สามารถคิดเชิงทฤษฎี เป็นเหตุผล มีหลักตรรกะ คิดแบบตั้งสมมติฐานได้ โดยพัฒนาการด้านสติปัญญาของวัยรุ่นนี้จะอยู่ในขั้นความคิดขั้นนามธรรม (Formal Operation) ตามระยะพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget โดยวัยรุ่นจะมีความสามารถในการจินตนาการ เข้าใจความคิดรวบยอด สามารถวิจารณ์ เปรียบเทียบ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความคิดในลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยมีการตั้งปัญหา สมมติฐานและทดสอบสมมติฐานได้ รวมทั้งสามารถให้เหตุผลได้ทั้งแบบอุปนัยและนิรนัย (Flavell & Wallman, 1977 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

นอกจากนี้ วัยรุ่นจะมีการมองที่ตนเอง (Egocentrism) ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การจินตนาการว่ามีผู้จับจ้องตน (Imaginary audience) โดยวัยรุ่นเชื่อว่าผู้อื่นจะมีความคิดอย่างที่ว่าวัยรุ่น

คิด รวมทั้งคิดว่าผู้อื่นจะคอยจับจ้องตน วิพากษ์วิจารณ์และจับผิดอยู่ เมื่อวัยรุ่นโตขึ้นความคิดเกี่ยวกับตนเองลักษณะนี้จะลดลงไป และมีความคิดแบบนามธรรมเพิ่มขึ้น 2) เชื่อในตนเอง (Personal fable) เป็นความเชื่อที่ค่อนข้างซับซ้อน วัยรุ่นจะเชื่อมั่นในความคิดและความรู้สึกของตน โดยเห็นว่าความคิดของตนถูกต้องทั้งหมดและพยายามที่จะหาเหตุผลประกอบกับความเชื่อของตนเอง (Elkind, 1975, 1981 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

การเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดในช่วงวัยรุ่น ส่งผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมได้แก่

1) ด้านอุดมการณ์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมด้านความคิดเห็นและอุดมการณ์ในสังคม มีความต้องการการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ มีอุดมการณ์ทางการเมือง เนื่องจากในช่วงวัยรุ่นโดยเฉพาะวัยรุ่นตอนปลาย ความสนใจจะเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปเป็นการยึดสังคมเป็นศูนย์กลาง 2) สังกัดในตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติต่อตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งการมีความสามารถในการคิดเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่น จะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น และ 3) การลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและการพัฒนาแผนการดำเนินชีวิต อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยอมรับบทบาทของผู้ใหญ่ โดยเกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการด้านการรู้จัก เนื่องจากวัยรุ่นต้องลดการเพ้อฝันและหันกลับมาสู่ความจริงที่เป็นการเริ่มต้นวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้ การลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสามารถทำได้โดยการเข้าสู่โลกของอาชีพ การงาน เมื่อวัยรุ่นเข้าสู่สังคมการทำงานจะมีโอกาสกระตุ้นพฤติกรรมด้านสังคม มีการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน ทำให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจะลดลง ขณะเดียวกันบุคลิกภาพของวัยรุ่นก็จะเริ่มพัฒนาขึ้นและเริ่มมีการวางแผนในชีวิตและยอมรับบทบาทของตนในสังคม (ประณต คำนิม, 2549)

1.5 พัฒนาการด้านสังคม

ในช่วงวัยรุ่นจะมีการปรับตัวทางสังคมอย่างมาก โดยจะพัฒนาลักษณะทางสังคมไปสู่ผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบและพึ่งตนเองได้ วัยรุ่นจะผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานของกลุ่มสังคมที่ตนอยู่ได้ โดยที่ในขณะนี้ วัยรุ่นจะมีการเรียนรู้และปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคมมากขึ้น จะแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง วัยรุ่นที่มีสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีจะแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับโดยไม่มีการแสวงหาหรือส่งผลต่อทัศนคติของวัยรุ่น (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

นอกจากนี้ วัยรุ่นยังเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากชีวิตสังคมภายในครอบครัวไปสู่สังคมที่กว้างขึ้น ทำให้วัยรุ่นให้ความสำคัญกับเพื่อน โดยจะให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนรุ่น

เดียวกัน มีความต้องการให้เพื่อนยอมรับและเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้ยอมทำพฤติกรรมต่างๆ และมีการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้ง่าย แม้จะเห็นว่าพฤติกรรมนั้นไม่เหมาะสมและไม่เห็นด้วยก็ตาม แสดงให้เห็นว่าสำหรับวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนสำคัญมาก หากได้คบกับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ดีก็จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม อีกทั้งช่วงวัยรุ่นยังเป็นช่วงวัยที่เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้ามซึ่งเป็นไปตามแรงขับทางเพศ การสนใจเพศตรงข้ามทำให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการหลายอย่าง เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด การพึ่งพากันและความต้องการความรักและการเข้าใจซึ่งกันและกัน (อุไร สุมาริธรรม, 2545 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

1.6 พัฒนาการด้านศีลธรรม

ศีลธรรม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานของกลุ่ม บุคคลในทุกระดับอายุ จะถูกสังคมประเมินว่าเป็นผู้มีศีลธรรมหรือไม่ โดยพิจารณาจากการกระทำว่าใกล้เคียงกับมาตรฐานของกลุ่มมากน้อยเพียงใด โดยสิ่งที่กลุ่มสังคมคาดหวังจะถูกกำหนดในรูปของกฎเกณฑ์และกฎหมาย ซึ่งอยู่ภายใต้ขนบธรรมเนียมที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม (ประณต คำฉิม, 2549)

สำหรับวัยรุ่น ถ้าทำตามกฎเกณฑ์และกฎหมายของสังคม จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีศีลธรรม แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับกฎเกณฑ์เหล่านั้น แต่ที่ทำตามเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ควรกระทำ ส่วนผู้ผิดศีลธรรม คือผู้ที่ล้มเหลวในการทำตามขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎเกณฑ์ และกฎหมาย เพราะไม่เห็นด้วยกับมาตรฐานของกลุ่ม และจะต่อต้านกลุ่มเนื่องจากรู้สึกว่าคุณเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม (ประณต คำฉิม, 2549)

หากพิจารณาพัฒนาการด้านศีลธรรมของวัยรุ่น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางศีลธรรมของ Kohlberg จะได้ว่า วัยรุ่นมีพัฒนาการด้านศีลธรรมอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับตามกฎเกณฑ์ โดยอยู่ในขั้นที่ 3 คือ ทำตามขนบธรรมเนียมประเพณี เพราะอยากเป็นคนดี หรืออยากได้รับความนิยชมชอบ และขั้นที่ 4 คือ ทำตามกฎระเบียบของสังคมเพื่อให้สังคมมีความปกติสุข แต่ในเด็กวัยรุ่นตอนปลายบางคนอาจพัฒนาก้าวหน้าไปยังขั้นที่ 5 คือ มีการตระหนักว่ากฎระเบียบขึ้นกับกลุ่มที่ตั้งสิ่งนี้ขึ้นมาและยินดีปฏิบัติตาม โดยการแสวงหาเหตุผลแห่งกฎเกณฑ์ทางสังคมและอาจยกเลิกไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตนเห็นว่าไม่มีเหตุผล แต่หากวัยรุ่นได้พัฒนาด้านศีลธรรมของตนไปจนถึงขั้นสูงสุด คือขั้นที่ 6 ได้แก่ การเข้าใจและทำตามกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่เป็นสากล และเลือกศีลธรรมค่านิยมเพื่อปฏิบัติตามที่ตนเห็นเหมาะสม วัยรุ่นผู้นั้นจะมีการแสวงหาเหตุผลในเรื่องความยุติธรรม สิทธิและความเสมอภาค มีการนับถือความเป็นมนุษย์ของบุคคลและเลือกทำตามเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสมและมีค่า (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545)

1.7 พัฒนาการของวัยรุ่นตอนกลาง

พัฒนาการด้านต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นที่อธิบายครอบคลุมในทุกช่วงวัยรุ่นตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย สำหรับงานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะวัยรุ่นตอนกลาง เนื่องจากจากสภาพปัญหาการรับเอาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นตอนกลางเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากที่สุด เมื่อพิจารณาพัฒนาการวัยรุ่นในช่วงวัยนี้ สามารถสรุปได้ ดังนี้ (Ozretich & Bowman, 2001)

1) พัฒนาการด้านร่างกาย วัยรุ่นตอนกลางจะมีความสูงเกือบเท่าผู้ใหญ่ ในวัยนี้วัยรุ่นจะไม่กังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงร่างกายของตนเอง แต่จะมีความกังวลและมุ่งความสนใจในเรื่องของการดึงดูดใจในรูปร่างหน้าตาของตนที่มีต่อคนอื่น

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ ในวัยนี้วัยรุ่นจะมีการแสวงหาการเป็นอิสระและมีความต้องการพึ่งพาตนเองสูง ทำให้เกิดความขัดแย้งกับพ่อแม่ที่มีการบังคับให้วัยรุ่นทำในสิ่งที่ตัววัยรุ่นไม่ต้องการ อีกทั้งยังเป็นวัยที่มีอารมณ์ฉุนเฉียว หุนหันพลันแล่น เกรี้ยวกราดและเอาแต่ใจ นอกจากนี้วัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้ อยากรลอง ทดลองทำพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง ได้แก่ เพศสัมพันธ์ การดื่มสุรา สูบบุหรี่ พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอันตราย โดยคิดว่าตนทำได้ไม่เป็นอันตราย

3) พัฒนาการด้านสติปัญญา การคิดแบบนามธรรมจะมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นในวัยนี้ มีการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลมากยิ่งขึ้น มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งมีความสนใจในด้านสังคมและการช่วยเหลือผู้อื่นเพิ่มขึ้นด้วย แต่การตัดสินใจในการทำพฤติกรรมในวัยนี้ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ดีเท่าผู้ใหญ่

4) พัฒนาการด้านสังคม ช่วงวัยนี้ความสัมพันธ์กับเพื่อนจะมีอิทธิพลมากต่อวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเชื่อฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ นอกจากความสัมพันธ์กับเพื่อนแล้ว ในวัยนี้วัยรุ่นบางคนอาจมีการสร้างความสัมพันธ์แบบรักใคร่กับเพศตรงข้ามด้วย

5) พัฒนาการด้านศีลธรรม ในช่วงวัยนี้จะมีการลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง มีความสามารถในการยึดมั่นคุณค่าที่เป็นนามธรรมเพิ่มมากขึ้นและมีการประพฤติตนตามหลักศีลธรรมมากขึ้น แต่วัยนี้พัฒนาการด้านอารมณ์และสติปัญญามีผลต่อพัฒนาการด้านศีลธรรม เนื่องจากเป็นวัยที่มีอารมณ์ที่ค่อนข้างฉุนเฉียว หุนหันพลันแล่นอาจส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องทั้งทางด้านศีลธรรมและกฎหมาย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) ในวัยรุ่นซึ่งเป็นตัวแปรตามของงานวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงความหมายของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ต่อด้วยการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการวัดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking)

Arnett (1992) ได้กล่าวถึงการรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) ว่าเป็นคำที่สามารถใช้คำศัพท์ได้หลากหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายในสิ่งที่เหมือนกัน ซึ่งศัพท์ที่ใช้กันนั้น นักวิจัยบางคนอาจใช้คำว่า พฤติกรรมสุ่มเสี่ยง (Reckless behavior) หรือใช้คำว่า การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) ก็สามารถใช้อธิบายเรื่องเดียวกันได้ นอกจากนี้ จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยง ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ใช้คำศัพท์ที่แตกต่างกันแต่มีความหมายในทำนองเดียวกันในประเด็นที่ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในวัยรุ่นเช่นกัน ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) (Nystrom & Bengtsson, 2016; Hamilton, Felton, Risco, Lejuez, & MacPherson, 2014; Magar, Phillips, & Hosie, 2008; Boyer, 2006) พฤติกรรมเสี่ยง (Risk-taking behavior) (Reynolds, Schreiber, Geisel, MacPherson, Ernst, & Lejuez, 2013; Humphreys, Lee, & Tottenham, 2013) พฤติกรรมสุ่มเสี่ยง (Risk/ Risky/ Reckless behavior) (Curry & Youngblade, 2006; Weber, Blais, & Betz, 2002; Moore & Gullone, 1996; Arnett, 1992) การเข้าร่วมความเสี่ยง (Risk engagement) (Jackman & MacPhee, 2015) สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking)” เนื่องจากเป็นคำที่ใช้ในงานวิจัยอย่างแพร่หลายและใช้เป็นส่วนใหญ่อีกทั้งยังมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหางานวิจัยนี้ด้วย โดยมีผู้ให้คำนิยามของการรับเอาความเสี่ยงไว้ ดังนี้

Arnett (1992) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การรับเอาความเสี่ยง มีความเกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมที่ไม่ยั้งคิด บุ่มบ่าม เป็นพฤติกรรมที่สามารถส่งผลในด้านลบ เช่น อาการบาดเจ็บสาหัส หรือการเสียชีวิต การตั้งครุฑที่ไม่พึงประสงค์ การถูกจับกุม เป็นต้น นอกจากนี้ การรับเอาความเสี่ยงสามารถกล่าวไปถึงในเชิงการประเมินค่าทางเศรษฐศาสตร์ เช่น การพนัน โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการได้รับหรือการสูญเสียเงิน รวมทั้งในเชิงพฤติกรรม เช่น การมีความประสงค์ในเข้าร่วมการทดลองบางอย่างโดยที่ตนนั้นยังไม่ได้ประเมินผลเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่ตนเองอย่างเพียงพอ เป็นต้น

Moore และ Gullone (1996) เสนอว่า การรับเอาความเสี่ยง หมายถึงพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ในทางลบ (หรือการสูญเสีย) แต่มีการถ่วงดุลกับผลลัพธ์ทางบวกที่บุคคลพึงจะได้รับ (หรือการได้มา)

Boyer (2006) ได้นิยามการรับเอาความเสี่ยงว่าเป็นการเข้าร่วมในพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์

สอดคล้องกับนิยามที่ Magar และคณะ (2008) มองว่าการรับเอาความเสี่ยงเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจในการกระทำพฤติกรรมที่มีโอกาสส่งผลในทางที่ไม่ดีแก่บุคคล โดยพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปได้อย่างปลอดภัยต่อด้านสังคม พฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย และพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การดื่มสุราเกินมาตรฐานและการสูบบุหรี่

สำหรับ Geier และ Luna (2009) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การรับเอาความเสี่ยง หมายถึง การเข้าร่วมในพฤติกรรมที่อาจจะสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคล กล่าวคือ เป็นการเข้าร่วมในพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสาทสัมผัสในระดับสูง มีความแปลกใหม่ หรือรู้สึกเร้ากับได้รับรางวัล แต่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลในการมีโอกาสดังกล่าวจะได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสีย ตัวอย่างของการรับเอาความเสี่ยง ได้แก่ การริเริ่มใช้สารเสพติด การขับรถด้วยความเร็วเกินกฎหมายกำหนด และการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกัน

Reynolds และคณะ (2013) เสนอว่า การรับเอาความเสี่ยง เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่มากพร้อมกับผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน เป็นไปได้อย่างทั้งทางบวกและทางลบ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการถ่วงสมดุลกันระหว่างความเสียหายหรืออันตรายที่เป็นไปได้และความสำเร็จหรือรางวัลที่บุคคลพึงได้รับ

ทางด้าน Smith และคณะ (2013) มองว่าการรับเอาความเสี่ยงเป็นหน่วยย่อยของการตัดสินใจของบุคคล โดยใช้มุมมองหลายๆด้านของการตัดสินใจว่าบุคคลจะตัดสินใจรับเอาความเสี่ยงนี้หรือไม่ เช่นเดียวกับการตัดสินใจในทุกๆเรื่องที่คุณต้องใช้มุมมองในหลายๆบริบทว่าจะทำหรือไม่ทำสิ่งใด

Hamilton และคณะ (2014) ให้นิยามว่า การรับเอาความเสี่ยง เป็นแนวโน้มด้านพฤติกรรมที่จะข้องเกี่ยวกับความเสี่ยงเพื่อที่จะสนองต่อรางวัลที่คาดว่าจะได้ รวมถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะหุ่นยนต์พลันและแนวโน้มของการกระทำอย่างฉับพลันโดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

ในขณะที่ Nystrom และ Bengtsson (2016) ให้มุมมองว่า การรับเอาความเสี่ยงเป็นแนวคิดที่สามารถมองได้ในหลายมิติ โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงแนวโน้มที่บุคคลจะข้องเกี่ยวกับ

พฤติกรรมที่เสี่ยงภัยและมีอันตราย แต่ในขณะเดียวกันพฤติกรรมเหล่านั้นก็ส่งผลด้านบวกในเชิงความรู้สึกแก่บุคคลด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า การรับเอาความเสี่ยง หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สามารถส่งผลกระทบด้านลบที่ก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายแก่ตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถให้ผลลัพธ์เชิงบวกแก่บุคคลได้ โดยการข้องเกี่ยวนี้มีความเกี่ยวเนื่องทั้งทางด้านพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคลในการหาความสมดุลระหว่างผลเสียที่อาจเกิดขึ้นและรางวัลที่คาดว่าจะได้รับ

2.2 องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

ในการบ่งบอกว่าการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นมีองค์ประกอบอะไรบ้างนั้น มีนักวิจัยได้นำเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ตั้งแต่การมองว่าการรับเอาความเสี่ยงสามารถอธิบายครอบคลุมได้ด้วยตัวเอง เป็นตัวแปรที่ไม่มีองค์ประกอบย่อย เป็นเพียงองค์ประกอบใหญ่ องค์ประกอบเดียว แต่นักวิจัยนำเสนอแนวคิดที่หลากหลายมุมมอง ทั้งการรับเอาความเสี่ยงในมุมมองของเจตนาในการทำพฤติกรรมเสี่ยง (Gambetti & Giusberti, 2016; Hosker-Field et al., 2016; Alberts, Elkind, & Ginsberg, 2007; Weber et al., 2002) ความชอบเสี่ยง (Reynolds et al., 2013; Gardner & Steinberg, 2005; Lejuez, Read, Kahler, Richards, Ramsey, Stuart et al., 2002) หรือเป็นการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง (Curry & Youngblade, 2006; Boyer & Byrnes, 2009) อีกด้านหนึ่งนักวิจัยเสนอว่า การรับความเสี่ยงเป็นตัวแปรที่มีองค์ประกอบย่อยหลายองค์ประกอบรวมกัน แต่ก็เสนอแนวคิดในหลายรูปแบบเช่นเดียวกัน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

de Haan, Kuipers, Kuerten, van Laar, Olivier, และ Verster (2011) ได้ทำการสร้างแบบวัดการรับเอาความเสี่ยง (The RT-18 Risk Taking Questionnaire) โดยมาจากฐานความคิดว่าการรับเอาความเสี่ยงของแต่ละบุคคลนั้น ส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการคิด ซึ่งบุคคลต้องใช้กระบวนการตัดสินใจในการที่จะพิจารณาถึงความสมดุลระหว่างอันตรายหรือความเสี่ยง และรางวัลที่จะได้รับเมื่อกระทำพฤติกรรม ดังนั้น การรับเอาความเสี่ยงจึงเป็นการกระทำเพื่อเป้าหมาย (ในการคาดหวังรางวัลที่จะได้รับ) และการรับรู้ความต้องการของตนเอง อีกส่วนหนึ่งคือ การรับเอาความเสี่ยงมาจากการกระทำที่เป็นไปอย่างอัตโนมัติและไม่ได้ใช้สติมากนัก เช่น การข้ามถนนโดยไม่สังเกตสัญญาณไฟจราจร ดังนั้น การวัดการรับเอาความเสี่ยง จึงประกอบด้วย 2 องค์ประกอบคือ 1) การประเมินความเสี่ยง และ 2) การกระทำพฤติกรรม โดย de Haan และคณะ (2011) ได้สร้างข้อคำถามตามแนวคิด 2 องค์ประกอบดังกล่าว และทำการตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ได้ผลสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

Gullone และคณะ (2000) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ชื่อว่า The Adolescent Risk-Taking Questionnaire (ARQ) โดยพัฒนามาจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ (Moore & Gullone, 1996) ที่มีฐานแนวคิดว่าการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและให้เหตุผล โดยการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น เป็นผลมาจากการรับรู้และความพึงพอใจที่คาดการณ์ว่าจะได้รับจากการกระทำพฤติกรรมลบด้วยผลจากการรับรู้และความรู้สึกที่ไม่พึงปรารถนาจากความเสียหายที่อาจได้รับจากการกระทำ ยกตัวอย่างเช่น การรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นด้านการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย วัยรุ่นหญิงอาจรับรู้ว่าจะได้รับความพึงพอใจอย่างมากหากได้มีคู่นอนเป็นเพื่อนชายหน้าตาดีและจะทำให้ตนมีความสุข วัยรุ่นหญิงคนนั้นก็มีการรับรู้ส่วนตนว่าถ้าสถานการณ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้น ตนเองจะมีความสุข ในขณะที่วัยรุ่นคนนี้ก็อาจหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าว เมื่อมีการรับรู้ว่าสถานการณ์ที่กล่าวมานั้นอาจนำโรคเอดส์ซึ่งเป็นโรคที่รักษาไม่หายมาสู่ตนได้ อย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุด วัยรุ่นจะมีหรือไม่มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยจะเกิดจากการประเมินผลดีผลเสียที่ได้จากการรับรู้ของตัววัยรุ่นเอง ซึ่งการประเมินในลักษณะดังกล่าวนี้คือ การรับรู้ความเสี่ยง (Risk perception)

นอกจากองค์ประกอบการรับรู้ความเสี่ยงแล้ว Gullone และคณะ ยังเสนอว่ามีอีกองค์ประกอบหนึ่งที่อยู่ในการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น นั่นคือ การกระทำพฤติกรรมเสี่ยง โดยมองว่าความถี่ในการเข้าร่วมพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง เช่น การหนีโรงเรียน การสูบบุหรี่ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและการโก่งข้อสอบ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ดังนั้น สรุปได้ว่า Gullone และคณะ (2000) เสนอว่า องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ประกอบด้วย การรับรู้ความเสี่ยงและการเข้าร่วมพฤติกรรมเสี่ยง

Magar และคณะ (2008) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นชาวสก็อตแลนด์ และได้เสนอว่าการรับเอาความเสี่ยงสามารถพิจารณาได้ทั้งในมุมกระบวนการคิดและการกระทำ โดยในด้านของกระบวนการคิด การรับเอาความเสี่ยงจะเกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยง (Risk evaluation) หมายถึง การที่แต่ละบุคคลทำการประเมินสถานการณ์ว่าสถานการณ์นั้นมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด โดยบุคคลจะทำการประเมินเพื่อเปรียบเทียบระหว่างความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นและประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับหากเขาเข้าร่วมในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gullone และคณะ (2000) ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และการตัดสินใจแบบสุ่มเสี่ยง (Risk decision making) หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำแบบใดแบบหนึ่งในสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งรูปแบบของการกระทำนั้นสามารถบ่งบอกถึงระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น สำหรับด้านการกระทำ คือ การกระทำในพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง (Risk

participation) ที่ส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกายได้ ในงานวิจัยดังกล่าวคือ การดื่มสุราและการสูบบุหรี่ ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ในงานวิจัยของ Magar และคณะ (2008) องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยง ได้แก่ 1) การประเมินความเสี่ยง (Risk evaluation) 2) การตัดสินใจแบบสุ่มเสี่ยง (Risk decision making) และ 3) การกระทำในพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง (Risk participation)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงที่หลากหลาย ทั้งแนวคิดที่มองว่าการรับเอาความเสี่ยงไม่มีองค์ประกอบย่อยและมีองค์ประกอบย่อย แต่อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่า การรับเอาความเสี่ยงมีความเกี่ยวพันในกระบวนการสองกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการทางสติปัญญาและการกระทำพฤติกรรม โดยกระบวนการทางสติปัญญาได้แก่ การประเมินความเสี่ยงและการตัดสินใจ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่บุคคลจะทำการประเมินผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นเมื่อตนเองได้กระทำพฤติกรรม และผลจากการประเมินจะทำให้บุคคลตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมดังกล่าว (Moore & Gullone, 1996; Magar et al., 2008) เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรม โดยบุคคลที่เห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์ (ผลดี) มากกว่าผลเสียในการมีพฤติกรรมเสี่ยง จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่ง Gardner และ Steinberg (2005) เรียกลักษณะนี้ว่า **ความชอบเสี่ยง (Risk preference)** อีกทั้ง มีงานวิจัยพบว่า คนที่มีความชอบเสี่ยงสูงนั้นคือ ผู้ที่เล็งเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์มากกว่าโทษหากทำพฤติกรรมเสี่ยง มีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงสูงด้วยเช่นกัน (Gardner & Steinberg, 2005; Magar et al., 2008)

สำหรับการตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรม นักวิจัยมองในมุมของ**เจตนาในการทำพฤติกรรม (Behavioral intention)** โดยในที่นี้ ได้แก่ เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง (Intention to take a risk) (Gambetti & Giusberti, 2016; Hosker-Field et al., 2016; Alberts et al., 2007; Weber et al., 2002) โดยเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) (Fishbein & Ajzen, 1975 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) (Ajzen, 1991) โดยให้ความสำคัญกับเจตนาเชิงพฤติกรรมว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากวัยรุ่นมีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงจะทำให้วัยรุ่นมีการกระทำที่ไปข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา นอกจากนี้ยังมีหลักฐานสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ดังงานวิจัยของ Weber และคณะ (2002) ที่ได้ทำการสร้างแบบวัดการรับเอาความเสี่ยงที่ชื่อว่า The Domain Specific Risk-Taking Scale (DOSPERT) ซึ่งเป็นแบบวัดการรับเอาความเสี่ยงด้านต่างๆทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1)

พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเงิน 2) พฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ เช่น ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งอยู่บนรถ มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปกรณ์ป้องกัน 3) พฤติกรรมเสี่ยงด้านกิจกรรมยามว่าง 4) พฤติกรรมเสี่ยงด้านศีลธรรม และ 5) พฤติกรรมเสี่ยงด้านสังคม โดยในแบบวัดนี้ ทาง Weber และคณะ ได้ใช้เจตนาในการทำพฤติกรรม (Behavioral intention) มาเป็นตัวชี้วัดการรับเอาความเสี่ยงและได้นำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปหาความสัมพันธ์กับความถี่พฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์และการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัยซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยนี้ มีความสัมพันธ์กับความถี่พฤติกรรมในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เท่ากับ .71 ($r = .71$) แสดงให้เห็นว่า เจตนาในการรับเอาความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับการกระทำของบุคคลในพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

นอกจากเจตนาเชิงพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการรับเอาความเสี่ยงแล้ว ตัวแปรหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเช่นเดียวกัน คือ **ความเต็มใจในการทำพฤติกรรม** (Behavioral Willingness) ซึ่งหมายถึง การเปิดรับโอกาสของบุคคลในการที่จะรับเอาความเสี่ยงในเหตุการณ์ที่มีความสุ่มเสี่ยงเป็นตัวเหนี่ยวนำพฤติกรรม ความเต็มใจเชิงพฤติกรรมนี้มีความแตกต่างจากเจตนาเชิงพฤติกรรม เนื่องจากความเต็มใจมักไม่มีการพิจารณาใคร่ครวญถึงผลลัพธ์ของพฤติกรรมมาเกี่ยวข้อง และความเต็มใจในการทำพฤติกรรมนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดโมเดลตัวต้นแบบ/ความเต็มใจ (The Prototype/ Willingness Model) (Gibbons & Gerrard, 1995; Gibbons, Gerrard, Blanton, & Russell, 1998) โดยมีงานวิจัยที่ตรวจสอบว่าความเต็มใจในการทำพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงได้ดีกว่าเจตนาเชิงพฤติกรรม เนื่องจากการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นนั้นมักจะไม่ได้เกิดจากการวางแผนหรือเจตนาที่จะกระทำ แต่เกิดจากความต้องการและความเต็มใจที่จะกระทำเนื่องจากตนได้อยู่ในเหตุการณ์ที่มีความสุ่มเสี่ยง (Gerrard, Gibbons, Houlihan, Stock, & Pomery, 2008) นอกจากนี้ ความเต็มใจในการกระทำพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงอีกด้วย (Gerrard et al., 2005; Gibbons et al., 1998)

จากการวิเคราะห์และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความชอบเสี่ยง (Risk Preference) เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง (Intention to take risk) และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง (Willingness to take risk) โดยสามารถสรุปนิยามความหมายของการรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) จากการทบทวนความหมายและองค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้น ได้ว่า

การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมที่สามารถส่งผลกระทบต่อทั้งด้านลบที่ก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายแก่ตนเอง และด้านบวกที่เป็นการตอบสนองความต้องการบางอย่างแก่บุคคล โดยบุคคลจะมีการตัดสินใจในการหาความสมดุลระหว่างผลเสียที่อาจเกิดขึ้นและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งการเปิดรับโอกาสและการมีเจตนาในการกระทำพฤติกรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ความชอบเสี่ยง (Risk preference) หมายถึง การประเมินสถานการณ์ของแต่ละบุคคลว่าสถานการณ์นั้นให้ประโยชน์มากกว่าผลเสียหรือไม่ หากบุคคลประเมินแล้วเชื่อว่ามีประโยชน์ต่อตนเองมากกว่าผลเสีย บุคคลนั้นจะมีความชื่นชอบและยินดีที่จะกระทำพฤติกรรม
- 2) เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง (Intention to take risks) หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลในการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อตนเอง โดยพฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน
- 3) ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง (Willingness to take risks) หมายถึง การเปิดรับโอกาสของบุคคลในการเข้าร่วมในเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงเป็นตัวแทนนำพฤติกรรม โดยปราศจากการพิจารณาใคร่ครวญถึงผลลัพธ์ของพฤติกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

2.3.1 แนวคิดความเสี่ยง - ผลตอบแทน (The Risk-Return Framework)

แนวคิดความเสี่ยง – ผลตอบแทน (The Risk-Return Framework) เสนอโดย Sarin และ Weber ในปี 1993 ในตอนแรกเป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายการเลือกอย่างมีความเสี่ยงทางด้านเศรษฐศาสตร์ ต่อมาได้ใช้แนวคิดนี้ในการอธิบายความชอบเสี่ยงของบุคคล โดยมีฐานความคิดที่ว่าบุคคลที่มีความชอบในตัวเลือกที่มีความเสี่ยงสะท้อนถึงกระบวนการคิดและการตัดสินใจในการถ่วงดุลกันระหว่างการคาดหวังผลประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำพฤติกรรม สามารถแสดงเป็นสมการได้ ดังนี้ (Weber et al., 2002)

$$\text{ความชอบในพฤติกรรม } X = a (\text{ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำพฤติกรรม } X) + b (\text{การรับรู้ความเสี่ยงของพฤติกรรม } X) + c$$

โดยที่ a หมายถึง สัมประสิทธิ์ของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำพฤติกรรม X

b หมายถึง สัมประสิทธิ์ของตัวแปรการรับรู้ความเสี่ยงของพฤติกรรม X

c หมายถึง ค่าคงที่

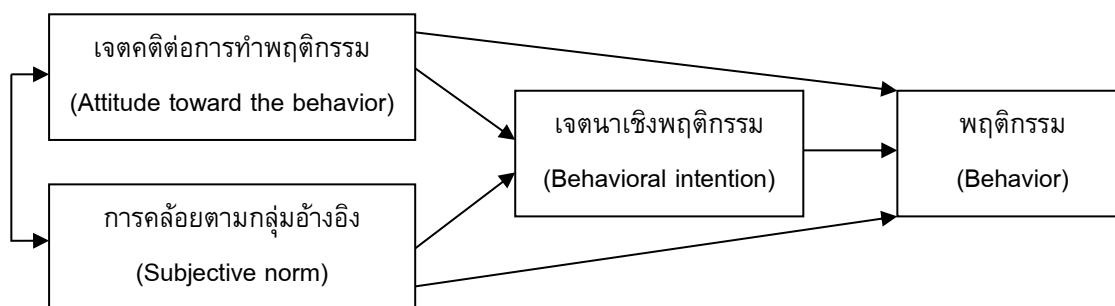
จากสมการข้างต้น สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การที่บุคคลมีความชอบที่จะรับเอาความเสี่ยงขึ้นอยู่กับสถานการณ์และมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยการตัดสินใจที่จะรับเอาความเสี่ยงของบุคคลนั้นได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ความเสี่ยงที่เกิดจากการคำนึงถึงความเสี่ยงที่สมดุลกันระหว่างประโยชน์และผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำพฤติกรรม

2.3.2 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA)

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) เป็นทฤษฎีที่ถูกกล่าวถึงในงานวิจัยอย่างแพร่หลาย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติในการทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งและการลงมือกระทำพฤติกรรมนั้นๆ (Weber, Blais, & Betz, 2002) นำเสนอโดย Fishbein และ Ajzen ในปี 1975 โดยมีสมมติฐานว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีระบบความคิด มีการประมวลผลข้อมูลอย่างเป็นระบบก่อนที่จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรม และมนุษย์จะคำนึงถึงผลของการกระทำก่อนตัดสินใจทำด้วย (Fishbein & Ajzen, 1975 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) ส่งอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral intention) และเจตนาเชิงพฤติกรรมจะเป็นตัวกำหนดความเป็นไปได้ที่พฤติกรรม (Behavior) นั้นจะเกิดขึ้น (Ajzen & Fishbein, 1977) โดยตัวแปรสำคัญที่เป็นตัวกำหนดเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral intention) ได้แก่ (Fishbein & Ajzen, 1975 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

- 1) เจตคติต่อการทำพฤติกรรม (Attitude toward the behavior) เป็นตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำ รวมถึงการประเมินคุณลักษณะของความเชื่อนั้น
- 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าคนอื่นที่มีความสำคัญกับตนต้องการหรือไม่ต้องการให้บุคคลทำพฤติกรรมนั้นๆ โดยได้รับอิทธิพลจากตัวแปร 2 ตัว ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง ซึ่งเป็นความเชื่อที่ว่ากลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อตน เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อน คิดว่าตนนั้นควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้นๆ และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งหมายถึงแรงจูงใจที่ตนจะทำตามกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญกับตนเอง

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 โมเดลทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ที่มา: Fishbein และ Ajzen (1975; อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

2.3.3 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ที่พบว่าทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลนั้นมีตัวแปรที่อธิบายการเกิดพฤติกรรมยังไม่เพียงพอ เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวให้ความสำคัญกับเจตนาเชิงพฤติกรรมว่าเป็นตัวกำหนดการกระทำพฤติกรรมของบุคคล แต่ในความเป็นจริง ยังมีบางพฤติกรรมที่บุคคลกระทำโดยไม่ได้มีเจตนา แต่การกระทำนั้นส่วนหนึ่งมีผลมาจากโอกาสและทรัพยากรที่บุคคลมีอย่างเพียงพอ เช่น เงิน เวลา ทักษะ การร่วมมือกับผู้อื่น ส่งผลทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรม ซึ่งส่วนนี้ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ดังนั้นจึงมีการเพิ่มตัวแปร นั่นคือ การรับรู้ต่อสิ่งควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรและโอกาสของบุคคลที่ทำให้เกิดแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรม และได้ทำการปรับปรุงแนวคิดกลายเป็นทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 1991) โดยมีสาระพื้นฐานของทฤษฎีดังต่อไปนี้ (Ajzen & Fishbein, 1980 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

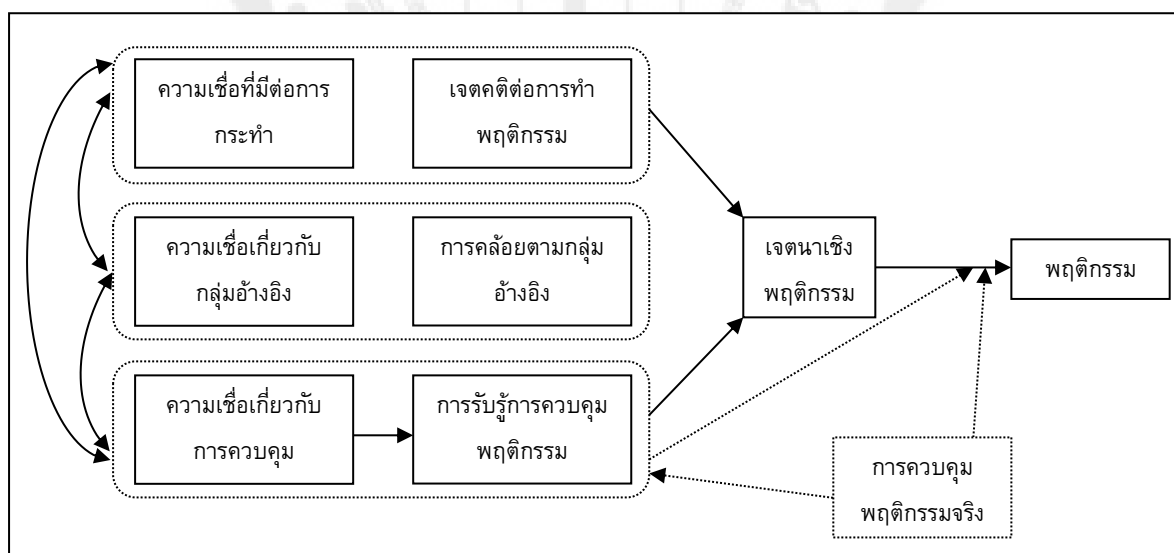
- 1) พฤติกรรม (Behavior) ของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ของบุคคลที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นๆ
- 2) เจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ได้รับอิทธิพลจากเจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ต่อสิ่งควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavior) คือความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและการประเมินการกระทำในทางบวกและทางลบ หากบุคคลเชื่อว่าตนกระทำพฤติกรรมหนึ่งแล้วได้ผลทางบวก ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ในทางกลับกัน หากมีความเชื่อว่ากระทำพฤติกรรมดังกล่าวแล้วจะเกิดผลทางลบ บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น แต่เมื่อบุคคลมีเจตคติที่ดีหรือทางบวกก็จะเกิดเจตนาที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

2.2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าคนอื่นที่มีความสำคัญกับตนเองนั้น มีความต้องการหรือไม่ต้องการให้ตนทำพฤติกรรม ซึ่งถ้าหากบุคคลรับรู้ว่าคนอื่นที่มีความสำคัญต้องการให้ตนเองกระทำพฤติกรรมก็จะมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและทำตาม

2.3) การรับรู้ต่อสิ่งควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าการที่จะทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งนั้นยากหรือง่ายสำหรับตัวเขา ถ้าบุคคลเชื่อว่ามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในสภาพการณ์นั้นได้และสามารถควบคุมให้เกิดผลดังที่ตั้งใจไว้ บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น

โดยทฤษฎีการกระทำตามแผน สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 โมเดลทฤษฎีการกระทำตามแผน

ที่มา: Ajzen (2006; อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

2.3.4 แนวคิดโมเดลตัวต้นแบบ/ความเต็มใจ (The Prototype/ Willingness Model)

แนวคิดโมเดลตัวต้นแบบ/ความเต็มใจ (The Prototype/ Willingness Model) นี้ นำเสนอโดย Gibbons และ Gerrard (Gibbons & Gerrard, 1995; Gibbons, Gerrard, Blanton, & Russell, 1998) โดยปรับปรุงจากแนวคิดกระบวนการคู่ (Dual-processing model) ที่ใช้อธิบายการแก้ปัญหาและการตัดสินใจของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการที่ควบคู่กัน 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการประมวลผลข้อมูลโดยใช้ความสามารถทางสติปัญญา ทั้งเจตคติ การรับรู้และการให้เหตุผล ประกอบกับกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลทำให้บุคคลเกิดการตัดสินใจในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงด้วยเช่นกัน (Chaiken & Trope, 1999)

โดยสมมติฐานของแนวคิดโมเดลตัวต้นแบบ/ความเต็มใจ (The Prototype/ Willingness Model) นี้ เสนอว่าจุดเริ่มต้นของการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นส่วนมากมักไม่ได้เกิดจากเจตนาหรือการวางแผนที่จะกระทำพฤติกรรมเสี่ยง แต่เกิดจากการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงเป็นตัวเหนี่ยวนำและชักจูง แนวคิดนี้มีความแตกต่างจากแนวคิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยง เนื่องจากแนวคิดนี้มองว่ามีแนวทาง 2 แนวทางที่มาเกี่ยวข้องกับการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น แทนที่จะเกิดจากแนวทางเดียว ซึ่งแนวทาง 2 แนวทางดังกล่าวได้แก่ (Gerrard, Gibbons, Stock, Vande Lune, & Cleveland, 2005)

1) แนวทางการให้เหตุผล (The reasoned path) เป็นแนวทางที่แสดงว่าการรับเอาความเสี่ยงในบางเหตุการณ์เกิดจากเจตนาเชิงพฤติกรรมที่วัยรุ่นมีความต้องการที่จะตั้งใจกระทำพฤติกรรมเสี่ยง แนวทางนี้สามารถอธิบายได้จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of reasoned action: TRA) และทฤษฎีการกระทำตามแผน (Theory of planned behavior : TPB) กล่าวคือ เมื่อวัยรุ่นเริ่มต้นด้วยการมีเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรมเสี่ยงและมีแรงสนับสนุนจากการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จะส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมหรือการวางแผนที่จะเข้าร่วมพฤติกรรมและแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา ซึ่งแนวคิดนี้มองการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นในแบบเดียวกับพฤติกรรมทางสังคมอื่นๆ นั่นคือ พฤติกรรมเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการคิดและการให้เหตุผลของบุคคล

2) แนวทางปฏิกิริยาทางสังคม (The social reaction path) เป็นแนวทางที่มองว่าการเข้าร่วมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นนั้น ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจหรือเจตนา แต่เกิดจากปฏิกิริยาทางสังคม เนื่องจากวัยรุ่นมักจะไปพัวพันกับเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยง เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งในขณะที่อยู่ร่วมเหตุการณ์เหล่านี้ วัยรุ่นจำนวนมากไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำพฤติกรรม แต่มีความเต็มใจ(Willingness) ที่จะ

ทำพฤติกรรมดังกล่าว ดังนั้น ความเต็มใจเชิงพฤติกรรมจึงเป็นตัวสะท้อนของการเปิดรับโอกาสของบุคคลในการที่จะรับเอาความเสี่ยงในเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงเป็นตัวเหนี่ยวนำพฤติกรรม ซึ่งความเต็มใจเชิงพฤติกรรมนี้มีความแตกต่างจากเจตนาเชิงพฤติกรรม เนื่องจากความเต็มใจมักไม่มีการพิจารณาใคร่ครวญถึงผลลัพธ์ของพฤติกรรมมาเกี่ยวข้อง ฉะนั้น การแสดงออกถึงความเต็มใจเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นอาจข้องเกี่ยวกับการรับเอาความเสี่ยงโดยไม่มีเจตนาล่วงหน้า และความเต็มใจเชิงพฤติกรรมนี้สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ได้ (Gibbons, Gerrard, Ouellette et al., 1998 อ้างถึงใน Gerrard et al., 2005; Gibbons et al., 1998)

2.4 การวัดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

การวัดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น มีการใช้แบบวัดที่หลากหลายขึ้นอยู่กับนิยามและองค์ประกอบที่นักวิจัยกำหนดไว้ตามที่กล่าวมาในหัวข้อองค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยง อาทิเช่น นักวิจัยบางท่านมองว่าการรับเอาความเสี่ยงเป็นการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง (Curry & Youngblade, 2006; Boyer & Byrnes, 2009) ฉะนั้น การวัดการรับเอาความเสี่ยงจึงวัดด้วยความถี่ในการทำพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Boyer และ Byrnes (2009) ได้ทำการวัดการรับเอาความเสี่ยงด้วยแบบสอบถาม ซึ่งข้อวัดมีการประเมินว่าผู้ร่วมวิจัยมีการเข้าร่วมในพฤติกรรมที่กำหนดมาให้บ่อยแค่ไหน โดยพฤติกรรมที่กำหนดมา ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ นั่งรถที่คนขับมีอาการเมาสุรา โกงข้อสอบ นินทาครูผู้สอน เล่นการพนันกับเพื่อน โกหกผู้ปกครอง ทำร้ายร่างกายเพื่อน และไม่ทำตามกฎที่พ่อแม่ตั้งไว้ โดยผู้ร่วมวิจัยต้องตอบว่าในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ตนได้ทำพฤติกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด โดยมีตัวเลือกให้ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ไม่เคย หนึ่งถึงสองครั้ง และมากกว่าสามครั้ง ซึ่งแต่ละตัวเลือกให้คะแนนเป็น 0 1 และ 2 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเสนอว่า องค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยงและความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง ดังนั้นผู้วิจัยจะขอนำเสนอเฉพาะแบบวัดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยงในงานวิจัยนี้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 การวัดความชอบเสี่ยง

Bentlin, Slovic, และ Severson (1993) ได้พัฒนาแบบวัด The Bentlin Risk Perception Measure โดยแบบวัดดังกล่าวจะวัดการรับรู้ความเสี่ยง ซึ่งต่อมาแบบวัดนี้ถูกปรับปรุงโดย Gardner และ Steinberg (2005) เพื่อนำแบบวัดมาใช้ในการวัดความชอบเสี่ยง โดยปรับปรุงให้เข้ากับนิยามของความชอบเสี่ยงในการประเมินประโยชน์และผลเสียที่จะได้รับการเข้าร่วมพฤติกรรมเสี่ยง แบบวัดนี้จะประกอบด้วยพฤติกรรมเสี่ยงจำนวน 5 พฤติกรรม ได้แก่ นั่งรถที่คนขับ

เมาสุรา มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ขโมยของ ทำลายร้านสะดวกซื้อยามวิกาลและทดลองกินยาที่ตนเองไม่รู้ว่าเป็นอะไร ในแต่ละพฤติกรรม ผู้ตอบจะต้องตอบว่าตนนั้นประเมินแต่ละสถานการณ์เป็นแบบไหน ตั้งแต่ 1 คือ มีความเสี่ยงมากกว่าคุณประโยชน์ ถึง 4 มีคุณประโยชน์มากกว่าความเสี่ยง จากนั้นนำคะแนนที่ได้ในแต่ละพฤติกรรมมาบวกรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย จะเป็นคะแนนความชอบเสี่ยงของแต่ละบุคคล ซึ่งคะแนนที่มากกว่าแสดงถึงการเห็นคุณประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงของพฤติกรรมเสี่ยง หรือแสดงว่ามีความชอบเสี่ยงในระดับที่สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .68

นอกจากนี้ แบบวัดที่เกี่ยวข้องกับการวัดความชอบเสี่ยง ได้แก่ แบบวัด The Domain Specific Risk-Taking Scale (DOSPERT) ที่สร้างโดย Weber และคณะ (2002) แบบวัดนี้เป็นแบบสอบถามแบบรายงานตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 40 ข้อ โดยแต่ละข้อจะถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ด้านละ 8 ข้อ ได้แก่ 1) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเงิน เช่น นำเงินค่าขนมไปเล่นพนันกีฬา นำเงินค่าขนมไปเล่นพนันที่คาสิโน 2) พฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ เช่น ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งอยู่บนรถ มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน 3) พฤติกรรมเสี่ยงด้านกิจกรรมยามว่าง เช่น เล่นล่องแพในช่วงที่น้ำเชี่ยวกราก พยายามถ่ายรูปพายุทอร์นาโดด้วยรถยนต์ 4) พฤติกรรมเสี่ยงด้านศีลธรรม เช่น ปลอมลายเซ็นผู้อื่น ขโมยสิ่งของเล็กๆน้อยๆ และ 5) พฤติกรรมเสี่ยงด้านสังคม เช่น แต่งกายไม่ถูกกาลเทศะต่อสถานที่ ถกเถียงกับเพื่อนในประเด็นที่เพื่อนมีความเห็นในทางตรงกันข้าม โดยในแต่ละข้อคำถาม ผู้ตอบต้องประเมินใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สำหรับตนเองนั้นมองว่าแต่ละพฤติกรรมมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด ในมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่มีความเสี่ยง) จนถึง 5 (มีความเสี่ยงอย่างมาก) และ 2) สำหรับตนเองนั้นมองว่าแต่ละพฤติกรรมให้ประโยชน์ต่อตนเองมากน้อยเพียงใด ตั้งแต่ 1 (ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย) จนถึง 5 (ได้ประโยชน์จากพฤติกรรมนี้อย่างมาก) จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการตอบทั้ง 2 ลักษณะมาคำนวณทางสถิติด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยและคำนวณผลลัพธ์เป็นค่าความชอบเสี่ยง โดยผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงถึงเป็นผู้ที่มีความชอบเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

จากแบบวัดความชอบเสี่ยงที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า แบบวัดจะเป็นแบบสอบถามรายงานด้วยตนเอง และเป็นมาตรวัดประเมินค่าหลายระดับ ซึ่งทั้งสองแบบวัดมีลักษณะที่คล้ายกันคือ เป็นการวัดความชอบเสี่ยงโดยผู้ตอบแบบวัดต้องพิจารณาถึงประโยชน์และผลเสียที่อาจเกิดขึ้นหากตนเองได้กระทำพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม ในแต่ละแบบวัดมีจุดที่แตกต่างกัน โดยแบบวัด The Benthin Risk Perception Measure ผู้ตอบจะเลือกคำตอบแต่ละข้อแค่ครั้งเดียว ในขณะที่แบบวัด The Domain Specific Risk-Taking Scale ผู้ตอบจะต้องตอบคำถามแต่ละ

ข้อใน 2 ลักษณะ และมีการนำคะแนนมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อให้ค่าความชอบเสี่ยง ดังนั้น เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการตอบคำถามและลดขั้นตอนในการวิเคราะห์คะแนนความชอบเสี่ยง ในงานวิจัยนี้ การวัดความชอบเสี่ยง ผู้วิจัยเลือกประยุกต์จากแบบวัด The Benthin Risk Perception Measure ซึ่งพัฒนาโดย Benthin, Slovic และ Severson (1993) และปรับปรุงโดย Gardner และ Steinberg (2005) มาปรับปรุงข้อคำถามให้เข้ากับบริบทของวัยรุ่นไทย โดยแบบวัดจะเป็นแบบสอบถามรายงานตนเอง ในลักษณะมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (พฤติกรรมดังกล่าวให้โทษ 20% ให้ประโยชน์ 80%) จนถึง 4 (พฤติกรรมดังกล่าวให้โทษ 80% ให้ประโยชน์ 20%)

2.4.2 การวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง

สำหรับการวัดเจตนาในการทำพฤติกรรม พิจารณาได้จากแบบวัด The Domain Specific Risk-Taking Scale (DOSPERT) ที่สร้างโดย Weber และคณะ (2002) แบบวัดนี้เป็นแบบสอบถามแบบรายงานตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดการรับเอาความเสี่ยงในแง่ของเจตนาในการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง โดยสอบถามถึงแนวโน้มที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีส่วนร่วมกระทำต่อกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่กำหนดให้ ประกอบด้วยข้อคำถาม 40 ข้อ โดยแต่ละข้อจะถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ด้านละ 8 ข้อ ได้แก่ 1) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเงิน เช่น นำเงินค่าขนมไปเล่นพนันกีฬา นำเงินค่าขนมไปเล่นพนันที่คาสิโน 2) พฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ เช่น ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะนั่งอยู่บนรถ มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปกรณ์ป้องกัน 3) พฤติกรรมเสี่ยงด้านกิจกรรมยามว่าง เช่น เล่นล่องแพในช่วงที่น้ำเชี่ยวกราก พยายามถ่ายรูปพายุทอร์นาโดด้วยรถยนต์ 4) พฤติกรรมเสี่ยงด้านศีลธรรม เช่น ปลอมลายเซ็นผู้อื่น ขโมยสิ่งของเล็กๆน้อยๆ และ 5) พฤติกรรมเสี่ยงด้านสังคม เช่น แต่งกายไม่ถูกกาลเทศะต่อสถานที่ ถกเถียงกับเพื่อนในประเด็นที่เพื่อนมีความเห็นในทางตรงกันข้าม โดยในแต่ละข้อคำถาม ผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบว่าตนมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเช่นไร ในลักษณะมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่ทำอย่างแน่นอน) จนถึง 5 (ทำอย่างแน่นอน) โดยผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า โดยแบบวัดนี้มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง โดยผู้วิจัยประยุกต์ข้อคำถามจากแบบวัด The Domain Specific Risk-Taking Scale (DOSPERT) ของ Weber และคณะ (2002) โดยคัดเลือกและปรับปรุงข้อคำถามให้เข้ากับวัตถุประสงค์งานวิจัยและบริบทวัยรุ่นไทย ลักษณะแบบวัดเป็นแบบวัดแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่ทำเด็ดขาด) จนถึง 4 (ทำอย่างแน่นอน) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

2.4.3 การวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

การวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง สามารถพิจารณาได้จาก การวัดความเต็มใจเชิงพฤติกรรมจากงานวิจัยของ Gerrard และคณะ (2005; 2006) โดยได้ทำการวัดความเต็มใจที่จะสูบบุหรี่ในเด็กวัยรุ่น และวัดความเต็มใจที่จะดื่มสุราตามลำดับ โดยการวัดความเต็มใจที่จะสูบบุหรี่ แบบวัดจะกล่าวถึงสถานการณ์ว่า “สมมติว่าตัววัยรุ่นเองอยู่กับกลุ่มเพื่อน และเพื่อนบางคนสูบบุหรี่ ณ ที่ตรงนั้นมีบุหรี่เหลืออยู่ โดยที่คุณสามารถสูบได้ถ้าต้องการ” จากนั้นจะปรากฏคำถาม 2 คำถามที่จะถามวัยรุ่นว่าจะทำอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว โดยคำถามแรกคือ เธอมีความตั้งใจอย่างไรที่จะสูบบุหรี่หนึ่งมวน และ เธอมีความตั้งใจอย่างไรที่จะสูบบุหรี่มากกว่าหนึ่งมวน โดยให้เลือกตอบในแต่ละคำถามจากตัวเลือกมาตรฐานประเมินค่า 3 ระดับ ได้แก่ 1 (ไม่มีความตั้งใจเลย) จนถึง 3 (มีความตั้งใจอย่างมาก) โดยคะแนนที่มากกว่าแสดงถึงการมีความเต็มใจที่จะสูบบุหรี่สูงกว่า (Gerrard et al., 2005)

ในทำนองเดียวกันกับการวัดความเต็มใจที่จะดื่มสุรา แบบวัดจะเกริ่นนำถึงสถานการณ์ก่อนว่า “สมมติว่าเธออยู่ในกลุ่มเพื่อนแล้วตรงนั้นมีสุราวางอยู่ ซึ่งเธอสามารถดื่มได้ถ้าเธอต้องการ” แล้วถามวัยรุ่นว่า “เธอจะทำตามตัวเลือกดังต่อไปนี้หรือไม่” โดยมีตัวเลือกการกระทำ 3 การกระทำ ได้แก่ ดื่มหนึ่งแก้ว ดื่มมากกว่าหนึ่งแก้ว และดื่มจนเมา แต่ละตัวเลือกจะให้วัยรุ่นเลือกมาตรฐานประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่ทำแน่นอน) จนถึง 4 (ทำอย่างแน่นอน) โดยคะแนนที่มากกว่าแสดงถึงการมีความเต็มใจที่จะดื่มสุราสูงกว่า (Gerrard et al., 2006)

เพราะฉะนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง โดยประยุกต์จากแบบวัดความเต็มใจเชิงพฤติกรรมของ Gerrard และคณะ (2005; 2006) โดยผู้วิจัยจะวัดความเต็มใจในการเข้าร่วมพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้จากการสถิติที่เกี่ยวข้องในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นไทย โดยพฤติกรรมที่กล่าวมานั้นเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไขในวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ (Identity) ซึ่งเป็นตัวแปรต้นของงานวิจัยนี้ โดยเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงความหมายของเอกลักษณ์ ต่อด้วยการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวัดเอกลักษณ์วัยรุ่น มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของเอกลักษณ์

Kroger (2000) ได้อธิบายถึงความหมายของเอกลักษณ์ที่ Erikson ซึ่งเป็นนักทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการคนแรกๆ ที่ได้ให้ความสนใจกับเอกลักษณ์ในวัยรุ่น ได้อธิบายไว้ในหนังสือของ Erikson เองว่า สำหรับ Erikson นั้นไม่ได้นิยามความหมายของเอกลักษณ์ไว้อย่างเฉพาะเจาะจง เพียงแต่ได้อธิบายอย่างคร่าวๆ และหลากหลายเพื่อให้เห็นมโนทัศน์ของเอกลักษณ์ว่าเป็นเช่นไร เนื่องจาก Erikson เชื่อว่าคำว่า เอกลักษณ์ (Identity) มีความหมายโดยนัยที่สามารถให้ความหมายด้วยตัวเองอยู่แล้ว อยู่ที่มุมมองของแต่ละคนว่าจะตีความว่าเอกลักษณ์ให้มโนนิยามว่าอย่างไร แต่ถึงกระนั้น Kroger ได้สรุปและเรียบเรียงสิ่งที่ Erikson ได้อธิบายถึงเอกลักษณ์ ดังนี้

Erikson (1968; อ้างถึงใน Kroger, 2000) อธิบายว่า เอกลักษณ์ เป็นการเกี่ยวพันกันของความรู้สึกที่อยู่ภายในจิตใจในด้านความเหมือน (Self-sameness) และความต่อเนื่อง (Continuity) ผ่านกาลเวลา

Erikson (1969; อ้างถึงใน Kroger, 2000) กล่าวถึง เอกลักษณ์ ว่าเป็นกระบวนการทั้งในระดับจิตสำนึกและระดับจิตใต้สำนึก โดยในระดับจิตสำนึกจะเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นตัวตนของบุคคล ส่วนในระดับจิตใต้สำนึกจะเกี่ยวกับการดิ้นรนเพื่อให้ความเป็นตัวตนหรือลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลในยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังกล่าวว่า เอกลักษณ์เป็นผลพวงมาจากการสังเคราะห์อัตตา และความเป็นหนึ่งเดียวกันของอุดมคติของบุคคลกับค่านิยมของสังคม

สำหรับมุมมองของ Marcia (1980) ได้นิยามเอกลักษณ์ว่า เอกลักษณ์ หมายถึง โครงสร้างตัวตนของบุคคล (Self-structure) อันเป็นโครงสร้างที่บุคคลมีกระบวนการสร้างขึ้นจากภายใน เป็นแรงขับของส่วนต่างๆ ในตัวบุคคลอย่างเป็นพลวัต เป็นความสามารถ ความเชื่อส่วนบุคคล รวมทั้งประวัติศาสตร์ของตัวบุคคลเองด้วยเช่นกัน หากบุคคลสามารถพัฒนาโครงสร้างส่วนตนได้อย่างดีเท่าไร บุคคลนั้นจะสามารถแสดงออกถึงทั้งการมีลักษณะเฉพาะส่วนตนและความคล้ายกับผู้อื่น รวมทั้งรู้จักเด่นและจุดด้อยของตนเองในการกระทำสิ่งต่างๆ แต่ถ้าหากบุคคลไม่ได้พัฒนาโครงสร้างส่วนตนอย่างมากพอ จะทำให้บุคคลเกิดการสับสนเกี่ยวกับความพิเศษเฉพาะที่ตนมีที่มีความแตกต่างจากผู้อื่น และบุคคลนั้นจะต้องอาศัยการประเมินตนเองจากแหล่งทรัพยากรภายนอกอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ การที่บุคคลจะมีเอกลักษณ์ของตนเองขึ้นมาได้นั้น แต่ละบุคคลจะต้องผ่านกระบวนการสร้างความเป็นตัวตนโดยการค้นหาและตกลงใจยึดมั่นในรูปแบบบางอย่างที่บุคคลเห็นว่าเป็นลักษณะที่บ่งบอกความเป็นตัวของตัวเอง หากบุคคลนั้นผ่านทั้งการค้นหาและยึดมั่น จะกลายเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์ที่ประสบความสำเร็จ

Lerner (2002) อธิบายว่า เอกลักษณ์ เป็นการผสมผสานกันระหว่างคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลกับรูปแบบของสังคมแล้วทำให้เกิดเป็นการนิยามความเป็นตัวตนโดยเป็นการนิยามที่เกิดจากตัวบุคคลเองและเป็นการนิยามจากมุมมองของผู้อื่น อีกทั้ง เอกลักษณ์ยังเป็นชุดของกระบวนการคิด ความรู้สึก ค่านิยม ทศนคติและพฤติกรรมที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของบุคคล อันเป็นสิ่งที่บุคคลใช้กำหนดว่า “ฉันคือใคร” และใช้ความเป็นตัวตนนั้นในการปฏิบัติตนต่อสังคมและกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ Kerpelman, Pittman, Cadely, Tuggle, Harrell-Levy และ Adler-Baeder (2012) ได้ให้นิยามว่า เอกลักษณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ในการนิยามตนเองในฐานะการเป็นบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะ

Luyckx และคณะ (2013) เสนอว่า เอกลักษณ์ หมายถึง การหาคำตอบของบุคคลเพื่อตอบคำถามว่า ฉันคือใคร และฉันต้องการทำอะไรในชีวิตของฉัน

สำหรับในประเทศไทย อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) ได้ให้ความหมายว่า เอกลักษณ์ หมายถึง ปริมาณความเข้าใจตนเอง การมีความคิดเห็นเป็นของตนเองอย่างสมเหตุผล มีการยอมรับทั้งด้านความแตกต่างและความเหมือนของบุคคลในการแสดงออกเรื่องต่างๆ ทั้งนี้ โดยการเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะที่คาดหวังเกี่ยวกับตนในสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวเพียงใด เพื่อทราบว่าเป็นใคร และมีลักษณะอย่างไร

ประณต คำนิม (2549) ได้กล่าวว่า เอกลักษณ์ หมายถึง สังกัป์ทั้งหมดของตัวตน อันเป็นโครงสร้างทางบุคลิภาพของบุคคล ที่เกิดจากการรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง มีลักษณะที่คงที่ และต่อเนื่องตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่

จากนิยามเอกลักษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีผู้ให้ความหมายของเอกลักษณ์ทั้งในมุมที่เหมือนและต่างกัน โดยในทิศทางเดียวกันจะเป็นในมุมของการอธิบายว่าเอกลักษณ์คือการบ่งบอกความเป็นตัวตน ความมีลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ส่วนในมุมที่ต่างกันจะมีทั้งเอกลักษณ์เป็นโครงสร้างของตัวตน ปริมาณความเข้าใจตนเอง กระบวนการที่บุคคลใช้ในการนิยามตนเอง ซึ่งแตกต่างกันไปตามมุมมองของผู้ให้ความหมาย โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยามเอกลักษณ์ในมุมของกระบวนการที่บุคคลใช้ในการสร้างโครงสร้างตัวตน ตามแนวคิดของ Marcia (1980) ดังนั้น ในการวิจัยนี้ เอกลักษณ์ หมายถึง การสร้างโครงสร้างตัวตนเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล โดยเกี่ยวกับการคิดพิจารณาและตกลงใจเลือกตัวเลือกรูปแบบที่บ่งบอกความเป็นตัวตน

3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์

3.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson

Erikson (1968) ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial development theory) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการกิจพัฒนาการ (Developmental Task) ซึ่งจะกล่าวในรูปของขั้นพัฒนาการทั้งหมด 8 ขั้น อธิบายครอบคลุมในทุกช่วงอายุของบุคคล โดยในแต่ละขั้นจะมีภาวะวิกฤติ (Crisis) หรือเรียกอีกอย่างได้ว่าสภาวะลำบากทางจิตสังคม (Psychosocial dilemma) ที่เป็นการขัดแย้งระหว่างแรงกระตุ้นภายในบุคคลกับสังคมโลก อันจะส่งผลกระทบต่อบุคคลได้ทั้งทางบวกและทางลบ อีกทั้งเป็นภาวะวิกฤติที่ทุกคนต้องพบและต้องได้รับการแก้ไข (ประณต คำนิม, 2549) โดยภารกิจในแต่ละขั้นจะมีลักษณะทางพัฒนาการแบบสะสม หากสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้จะทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และช่วงส่งเสริมพัฒนาการในขั้นต่อไปในประสบความสำเร็จ แต่ถ้าไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งนี้ได้หรือทำได้ไม่ดี จะทำให้เกิดคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดปัญหาบุคลิกภาพและขัดขวางพัฒนาการที่ดีและความสำเร็จในการแก้ไขข้อขัดแย้งในขั้นต่อไป นอกเสียจากจะได้รับการช่วยเหลือหรือคำแนะนำเป็นพิเศษ โดยขั้นพัฒนาการทั้ง 8 ขั้น มีรายละเอียด ดังนี้ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2558)

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust versus Mistrust)

พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงปีแรกของชีวิต (อายุ 0 -1 ปี) ทารกต้องพึ่งพิงผู้อื่น ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ผู้เลี้ยงดูจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อเด็กวัยนี้ โดยความรู้สึกไว้วางใจ (Trust) จะเกิดขึ้นเมื่อทารกได้รับการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ในทางกลับกัน ทารกอาจเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจ (Mistrust) เนื่องมาจากการเลี้ยงดูของผู้เลี้ยงดูที่ไม่ให้ความสนใจ อาจส่งผลให้เมื่อทารกโตขึ้นจะกลายเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย และขาดความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเอง – ความละอายใจ (Autonomy versus Shame and Doubt)

ขั้นนี้จะพัฒนาในช่วงเด็กอายุ 1 -3 ปี เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวมากขึ้น ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านการควบคุมตนเองที่มากขึ้น ทั้งการปัสสาวะ และการสำรวจสิ่งต่างๆ อีกทั้งยังต้องการอิสระจากผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ดูแลควรกระตุ้นให้เด็กมีการฝึกทักษะใหม่ๆ หากเด็กยังไม่สามารถทำได้ ผู้ดูแลไม่ควรตำหนิหรือปิดกั้นไม่ให้ทำสิ่งต่างๆ เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุให้เด็กมีความรู้สึกอายเกี่ยวกับสิ่งที่ทำและไม่แน่ใจในความสามารถของตน

ขั้นที่ 3 ความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative versus Guilt)

ในขั้นที่ 3 นี้จะเกิดขึ้นกับเด็กอายุ 3 – 5 ปี วัยนี้เด็กจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยผ่านการเล่น เด็กเริ่มเรียนรู้ในการวางแผนและพยายามทำตามแผนให้สำเร็จ ผู้เลี้ยงดูควรส่งเสริม หนุนความคิดริเริ่มของเด็กโดยการให้อิสระในการเล่น ให้เด็กได้ใช้จินตนาการอย่างเต็มที่ หากเด็กรู้สึก ว่าตนเองถูกขัดขวางการเล่น อาจส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกผิดเกี่ยวกับความคิดของตนเองได้

ขั้นที่ 4 ความขยันขันแข็ง – การมีปมด้อย (Industry versus Inferiority)

ขั้นนี้จะตรงกับช่วงวัยชั้นประถมของเด็ก (อายุ 6 – 12 ปี) โดยเป็นการเข้าสู่ ระบบการเรียน ในช่วงนี้เด็กจะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของความขยัน ถ้าเด็กทำงานสำเร็จและได้รับคำ ชมเชย จะส่งผลให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและมีความรู้สึกขยัน อยากทำงานยิ่งขึ้น แต่ถ้าเด็ก ไม่ได้รับคำชมเชยหรือถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม จะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกมีปมด้อยได้

ขั้นที่ 5 การมีเอกลักษณ์ของตนเอง – ความสับสนในเอกลักษณ์ (Identity versus Identity confusion)

ขั้นนี้จะอยู่ในระยะของพัฒนาการช่วงวัยรุ่น (อายุ 12 -19 ปี) ในช่วงวัยนี้ วัยรุ่น มีการกิจที่ต้องตอบคำถามว่า “ฉันคือใคร” และค้นหาตัวตนโดยมีพื้นฐานจากพัฒนาการขั้นต่างๆ ก่อนหน้าสานกับประสบการณ์ที่ผ่านมา ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และค่านิยมของตน จึงจะสร้างเป็น เอกลักษณ์ของตัวเองได้ โดยวัยรุ่นที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้ จะเกิดความสับสน ไม่ มั่นใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง มีความไม่แน่ใจว่าตนเป็นใครและควรทำอะไร

ขั้นที่ 6 ความสนิทสนมรักใคร่ – ความโดดเดี่ยว (Intimacy versus Isolation)

ในขั้นนี้จะตรงกับช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 20-34 ปี) โดยภายหลังจากการ ค้นหาเอกลักษณ์ของตนแล้ว บุคคลจะเกิดความต้องการความสนิทสนมรักใคร่และเตรียมตัวที่จะ สร้างความสัมพันธ์แบบสนิทสนมในแง่ของความสามารถที่จะดูแลและแบ่งปันประสบการณ์กับผู้อื่น ซึ่งไม่จำกัดอยู่แค่คู่สมรสเท่านั้น อาจเป็นความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้ที่ใกล้ชิด บุคคลที่ไม่สามารถ สร้างความสนิทสนมรักใคร่กับผู้อื่นได้จะนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ดูแลตนเอง

ขั้นที่ 7 การเป็นผู้ให้แกผู้อื่น – การหมกมุ่นกับตนเอง (Generativity versus Stagnation)

ภารกิจขั้นนี้ดำเนินในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (อายุ 35-64 ปี) เป็นช่วงที่บุคคลมี อาชีพการทำงานที่ค่อนข้างมั่นคง มีความสมบูรณ์ในชีวิต เกิดความพร้อมที่อยากเป็นผู้ให้แก่นรุ่นต่อไป โดยการเป็นที่พึ่งและการให้คำแนะนำต่อคนรุ่นหลัง ผู้ที่ไม่สามารถผ่านขั้นนี้ได้ จะเกิดการหมกมุ่น คำหนึ่งถึงแต่ความต้องการของตน และมีการปฏิเสธความรับผิดชอบต่อสังคม

ขั้นที่ 8 ความสุขสงบ – ความท้อแท้สิ้นหวัง (Integrity versus Despair)

ขั้นนี้อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (อายุ 65 ปีขึ้นไป) บุคคลในวัยนี้ควรที่จะสามารถยอมรับและพอใจในชีวิตที่ผ่านมา ผู้ที่สามารถยอมรับชีวิตในวาระสุดท้ายนี้ จะมีความเคารพในตนเองและสามารถเผชิญกับความตายด้วยความภาคภูมิใจ ทำให้เกิดความสุขสงบในบั้นปลาย ขณะที่ผู้ที่ไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ จะรู้สึกชีวิตที่ผ่านมาแต่ความผิดพลาด ทำให้รู้สึกล้มเหลวและกลายเป็นความท้อแท้สิ้นหวังในที่สุด

ขั้นพัฒนาการทั้ง 8 ขั้นตามทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม สามารถสรุปได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 สรุปวิกฤตการณ์ในแต่ละขั้นของชีวิต (Psychosocial Dilemmas) ตามทฤษฎีของ Erikson (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2558)

ลำดับ	ช่วงอายุ	ลักษณะของวิกฤตการณ์ที่ปะทะกัน	
		งานพัฒนาการที่ต้องจัดการให้บรรลุ (Developmental tasks)	ภาวะการณ์ที่ยากลำบากต่อการบรรลุงานพัฒนาการ (Dilemma)
1	แรกเกิดถึง 1 ปี	ความรู้สึกไว้วางใจ (Trust)	ความไม่ไว้วางใจ (Mistrust)
2	1 – 3 ปี	ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)	ความละอายใจ (Shame and doubt)
3	3 – 5 ปี	ความคิดริเริ่ม (Initiative)	ความรู้สึกผิด (Guilt)
4	6 – 12 ปี	ความขยันหมั่นเพียร (Industry)	การมีปมด้อย (Inferiority)
5	วัยรุ่น (12 – 19 ปี)	การมีเอกลักษณ์ของตนเอง (Identity)	ความสับสนในเอกลักษณ์ (Identity confusion)
6	ผู้ใหญ่ตอนต้น (20 – 34 ปี)	ความสนิทสนมรักใคร่ (Intimacy)	ความโดดเดี่ยว (Isolation)
7	ผู้ใหญ่ตอนกลาง (35 – 64 ปี)	การเป็นผู้ให้/เป็นหลักแก่ผู้อื่น (Generativity)	การหมกมุ่นอยู่กับตนเอง (Stagnation)
8	ผู้ใหญ่ตอนปลาย (65 ปีขึ้นไป)	ความสุขสงบ (Integrity)	ความท้อแท้สิ้นหวัง (Despair)

ในการแก้ภาวะวิกฤติในแต่ละขั้นนั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องทำให้ได้ไปในทางด้านบวกเต็มที่ หรือด้านลบอย่างเต็มที่ เพียงแต่มีทิศทางไปในลักษณะหนึ่งมากกว่าลักษณะหนึ่งเท่านั้น เช่น เด็กวัย 3 – 6 ปี สามารถแก้วิกฤติในขั้นนี้ได้โดยมีความคิดริเริ่มในตนเองมากกว่าความรู้สึกผิดในตนเอง อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยนี้ศึกษาในกลุ่มวัยรุ่น ดังนั้น ผู้วิจัยจะขยายความขั้นที่ 5 การมีเอกลักษณ์ของตนเอง ตรงข้ามกับ ความสับสนในเอกลักษณ์ (Identity versus Identity confusion) โดยลงรายละเอียดมากยิ่งขึ้น ดังนี้

เมื่อเด็กก้าวเข้าสู่วัยรุ่น วิกฤติที่วัยรุ่นต้องผ่านไปให้ได้คือ การมีเอกลักษณ์ ซึ่งการแก้ไขในช่วงนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากหากวัยรุ่นไม่สามารถแก้ไขได้ จะเป็นคนที่สับสนในตนเอง ไม่รู้จักตนเองและกลายเป็นผู้ใหญ่ที่สับสนในบทบาท แต่โดยธรรมชาติแล้ววัยรุ่นจะเริ่มต้นจากการมีความรู้สึกสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ และเพื่อการเตรียมตัวไปสู่วัยผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นต้องคิดและมีข้อสงสัยในตัวเองว่า “ฉันคือใคร” “ฉันชอบอะไร” “ฉันเหมาะกับอาชีพใด” และพยายามแสวงหาเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเองในด้านต่างๆ ทั้งความสนใจ เป้าหมายในชีวิต การประกอบอาชีพ เป็นต้น การผ่านวิกฤติเอกลักษณ์เป็นกระบวนการทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เนื่องจากวัยรุ่นต้องมีความพร้อมและมีความสามารถทางด้านสติปัญญาที่จะตัดสินใจว่าอะไรคือสิ่งที่ฉันเป็น สิ่งที่ฉันชอบ อีกทั้งมีอารมณ์ที่พร้อมที่จะรับมือกับภาวะวิกฤติดังกล่าว นอกจากนี้การที่วัยรุ่นได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นจะช่วยทำให้วัยรุ่นสามารถเลือกรับเอาส่วนสำคัญมาเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ในแบบผู้ใหญ่ ขณะเดียวกัน คนที่วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนว่าตัวตนวัยรุ่นคือใคร หรือควรจะเป็นอะไร (ประณต แก้วนิม, 2549)

ทั้งนี้ เอกลักษณ์ของบุคคลเกิดจากสองแหล่ง คือ ความสามารถของบุคคลและการเทียบเคียงและเลียนแบบคนที่วัยรุ่นนับถือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) และความสำเร็จของการแก้ไขภาวะวิกฤติในวัยรุ่นนั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลแก้ไขภาวะวิกฤติในช่วงวัยเด็กได้ดีมากน้อยเพียงใด หากในวัยเด็กที่ผ่านมาไม่มีความรู้สึกไว้วางใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่มีความขยันหมั่นเพียร ก็เป็นการยากที่จะสร้างเอกลักษณ์ของตนเองได้ อีกทั้งผลที่เกิดจากการแก้ไขภาวะวิกฤติในช่วงวัยรุ่นจะส่งผลต่อการแก้ไขวิกฤติในวัยผู้ใหญ่ด้วย โดยวัยรุ่นที่สามารถแก้ไขวิกฤติเอกลักษณ์ได้ในทิศทางบวก จะเกิดการมีเอกลักษณ์ที่มั่นคง มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมกำหนด รู้ว่าลักษณะความสามารถและความต้องการของตนเองสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและบุคคลรอบข้าง มีความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ดีตามมาตรฐานของตนเองและสังคมไปพร้อมกัน ซึ่งโครงสร้างทางเอกลักษณ์มีหลายด้าน ที่

สำคัญคือ ด้านอาชีพ ด้านศาสนา ด้านการเมือง ด้านบทบาททางเพศ และด้านค่านิยมอื่นๆ (ประณต คำนิม, 2549)

ในทางตรงกันข้าม วัยรุ่นที่ไม่สามารถแก้ไขวิกฤติเอกลักษณ์ได้สำเร็จ จะกลายเป็นคนที่มีความสับสนในเอกลักษณ์ ซึ่งเกิดจากความต้องการภายในขณะกฎเกณฑ์ทางสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) และทำให้วัยรุ่นผ่านพ้นช่วงนี้ไปพร้อมกับการขาดความเข้าใจว่าตนคือใคร ขาดความสำนึกว่าคนอื่นรับรู้ตัวเขาในลักษณะใด อันตรายที่จะเกิดขึ้นคือ ความสับสนในเอกลักษณ์อาจเป็นผลให้วัยรุ่นไม่มีความสามารถที่จะสร้างเอกลักษณ์ขึ้นมาได้เลย อาจทำให้เกิดการตึงแน่นของเอกลักษณ์ทางลบที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การถอนตัวออกจากสังคม การเสพยาเสพติดหรือสุรา เพื่อผ่อนคลายความวิตกกังวลที่เกิดจากความสับสนในบทบาท ซึ่งการมีความไม่ชัดเจนในตัวเองและความสับสนในบทบาทสามารถพบได้ในเด็กที่เกรงและในผู้ที่มีบุคลิกภาพแปรปรวน (ประณต คำนิม, 2549)

3.2.2 ทฤษฎีเอกลักษณ์ของ Marcia

Marcia (1980) ได้เสนอว่า การที่บุคคลมีเอกลักษณ์นั้น เกิดจากกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ (Identity process) ประกอบด้วย 2 กระบวนการ ได้แก่ วิกฤตการณ์ทางเอกลักษณ์ (Crisis) หรือที่ต่อมาเรียกว่า การค้นหาเอกลักษณ์ (Exploration) (Steinberg, 1996) ซึ่งหมายถึง การที่วัยรุ่นต้องค้นหาและพิจารณาตัวเลือกทางเอกลักษณ์มากมายที่สามารถเป็นไปได้ และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ (Commitment) หมายถึง การตกลงใจในการเลือกรับเอารูปแบบเอกลักษณ์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาเป็นเอกลักษณ์ของตน โดย Marcia ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในช่วงวัยรุ่นว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญสำหรับการสร้างเอกลักษณ์ที่มั่นคงและประสบความสำเร็จ เนื่องจากช่วงวัยรุ่นเป็นเวลาที่พัฒนาการด้านร่างกาย ทักษะทางสติปัญญาและความคาดหวังทางสังคมเกิดขึ้นพร้อมกันเป็นครั้งแรกและส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการค้นหาและสังเคราะห์ความเป็นตัวตนที่เป็นมาตั้งแต่วัยเด็กเพื่อสร้างตัวตนที่แข็งแกร่งและมั่นคงในวัยผู้ใหญ่ ผลที่ได้จากกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จจะทำให้โครงสร้างตัวตนของบุคคลมีความยืดหยุ่น (Flexible) สามารถเปิดรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้ ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถปรับตัวและมีเอกลักษณ์ที่ประสบความสำเร็จตลอดชีวิต (Marcia, 1980)

กระบวนการสร้างเอกลักษณ์สองกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์ และการยึดมั่นในเอกลักษณ์สามารถร่วมกันกำหนดสถานะทางเอกลักษณ์ (Identity status) ได้ 4 รูปแบบ คือ 1) แบบประสบความสำเร็จ (Identity achievement) 2) แบบรับตามผู้อื่น

(Foreclosure) 3) แบบแสวงหาเอกลักษณ์ (Moratorium) และ 4) แบบสับสนในเอกลักษณ์ (Identity diffusion) สามารถแสดงได้เป็นแผนภาพ ดังนี้

		การยึดมั่นในเอกลักษณ์	
		มีแล้ว	ยังไม่มี
การค้นหา เอกลักษณ์	มีแล้ว	ประสบความสำเร็จ (Identity achievement)	แสวงหาเอกลักษณ์ (Moratorium)
	ยังไม่มี	รับตามผู้อื่น (Foreclosure)	สับสนในเอกลักษณ์ (Identity diffusion)

ภาพประกอบ 3 สถานะทางเอกลักษณ์ ตามทฤษฎีเอกลักษณ์ของ Marcia

รายละเอียดของแต่ละสถานะทางเอกลักษณ์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้ (ประณต
คำนิม, 2549)

สถานะที่ 1 สถานะแบบประสบความสำเร็จ (Identity achievement) เป็นรูปแบบสถานะทางเอกลักษณ์ที่บุคคลมีการค้นหาตัวเองเลือกทางเอกลักษณ์ โดยประเมินและพิจารณาอย่างระมัดระวัง จากนั้นทำการตกลงใจที่จะยึดมั่นในรูปแบบเอกลักษณ์ที่ตนเลือกว่าตนเองจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด ทันทีที่บุคคลมีเอกลักษณ์ที่ประสบความสำเร็จ จะเกิดการยอมรับตนเอง กำหนดตนเองได้อย่างมั่นคง มีการยึดมั่นแนวทางในด้านอาชีพ ศาสนาและอุดมการณ์ทางการเมือง และยอมรับในศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัดของตนอย่างเป็นความจริงมากขึ้น

สถานะที่ 2 สถานะแบบรับตามผู้อื่น (Foreclosure) เป็นบุคคลที่ยังไม่มีการค้นหาเอกลักษณ์ของตนแต่มีการรับเอาและยึดมั่นในเอกลักษณ์เรียบร้อยแล้ว โดยไม่ได้เกิดจากการสำรวจตนเอง แต่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาให้แล้ว โดยส่วนมากได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ วัยรุ่นจะกลายเป็นคนที่ผู้อื่นปรารถนาให้เขาเป็น โดยไม่ได้ตัดสินใจด้วยตนเอง บุคคลที่อยู่ในสถานะนี้จะมีลักษณะด้านการพึ่งพา ไม่อดทน คล้อยตามและยึดมั่นในประเพณีนิยม เมื่ออยู่ภายใต้ความเครียดจะปรับตัวได้ไม่ดี ชอบหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงหรือความเครียด เพื่อช่วยให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย

สถานะที่ 3 สถานะแบบแสวงหาเอกลักษณ์ (Moratorium) เป็นรูปแบบทางเอกลักษณ์ที่บุคคลมีการค้นหาตัวเองเลือกทางเอกลักษณ์ และอยู่ในระหว่างกระบวนการแสวงหา

ทางเลือกต่างๆ แต่ยังไม่มีการยึดมั่นในรูปแบบเอกลักษณ์แบบใดแบบหนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้น คือ บุคคลนั้นจะดูเหมือนสับสน ไม่มั่นคง และไม่สบายใจ มักจะต่อต้าน ไม่ร่วมมือ และมักมีความกังวลใจอยู่เสมอ

สถานะที่ 4 สถานะแบบสับสนในเอกลักษณ์ (Identity diffusion) เป็นบุคคลที่ยังไม่มีทั้งการค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ เป็นผู้ที่ยังไม่ตัดสินใจในอาชีพ ไม่สนใจในอุดมการณ์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรืออาจทดลองดูทั้งหมด ซึ่งสถานะแบบสับสนในเอกลักษณ์มักปรากฏในเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่ตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่หากเป็นในวัยรุ่นตอนปลายอาจก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ของตน และเป็นปัญหาต่อไปเมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ได้

โดยปกติแล้วพัฒนาการด้านเอกลักษณ์จะดำเนินไปจากสถานะแบบที่ 4 ไปยังสถานะแบบที่ 3 และ 1 ตามลำดับ ส่วนบุคคลในสถานะแบบที่ 2 ซึ่งทำตามการตัดสินใจของผู้อื่น ต่อมาเมื่อเกิดความขัดแย้งก็อาจเข้าสู่สถานะแบบที่ 3 และ 1 โดยลำดับได้เช่นกัน (ประณต เค้าฉิม, 2549)

3.3 การวัดเอกลักษณ์วัยรุ่น

การวัดเอกลักษณ์วัยรุ่น มีรูปแบบการวัดทั้งแบบสอบถามและแบบกึ่งสัมภาษณ์ เนื้อหาของข้อคำถามก็มีความแตกต่างกันไปตามแนวคิดของผู้สร้างแบบวัด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบวัด The Ego Identity Incomplete Sentence Blank (EI-ISB; Marcia, 1966) มีลักษณะเป็นแบบวัดแบบกึ่งสัมภาษณ์และต่อข้อความให้เติมประโยค มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งตน สำหรับแบบกึ่งสัมภาษณ์ (SI) ใช้เวลาตอบประมาณ 15-30 นาที การตั้งคำถามใช้ตามโครงสร้างของทฤษฎีของอีริกสันและประเด็นที่ศึกษาแบบนาร่องมาแล้ว เพื่อหาวิธีการแสวงหาของบุคคลในด้านเอกลักษณ์เป็นเกณฑ์ที่ใช้กำหนดสถานภาพของเอกลักษณ์แห่งตนทั้ง 4 สถานะ คำถามสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ส่วนต่อเรื่อง เกี่ยวกับการตัดสินใจในด้านใดด้านหนึ่งว่า 1) มีการตัดสินใจในด้านดังกล่าวนี้หรือยัง 2) กระบวนการที่บุคคลใช้ในการเข้าสู่การตัดสินใจ และ 3) ปริมาณความมั่นใจและการยึดมั่นในเรื่องที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว การวัดจึงมี 2 มิติ ได้แก่ การแสวงหาและการยึดมั่นในเอกลักษณ์ ส่วนแบบต่อข้อความให้เติมประโยค (ISB) ประกอบด้วยข้อคำถาม 23 ข้อ โดยแต่ละข้อจะเว้นช่องว่างให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ให้อ้างอิง โดยจะเป็นในลักษณะแสดงความรู้สึกจริงๆของผู้ตอบ และมีการให้คะแนนคำตอบเป็น 3 2 และ 1 คะแนน (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2533)

อย่างไรก็ตาม แบบวัดเอกลักษณ์แบบกึ่งสัมภาษณ์และต่อข้อความให้เต็มประโยค (EI-ISB) ข้างต้น ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการแปลความหมายและอาจเกิดปัญหาความลำเอียง ที่มาจากการขาดความชำนาญในการตีความ จึงทำให้ Balistreri, Busch-Rossnagel, & Geisinger (1995) ได้พัฒนาแบบวัด The Ego Identity Process Questionnaire (EIPQ) เพื่อวัดเอกลักษณ์วัยรุ่นโดยนำแนวคิดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ของ Marcia มาเป็นฐานแนวคิด เป็นแบบวัดแบบรายงานตนเอง เพื่อทำให้ง่ายและสะดวกต่อการตอบคำถามและการตีความหมาย รวมทั้งสามารถบ่งบอกคะแนนในส่วนการค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นเอกลักษณ์ได้อีกด้วย แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 32 ข้อ มีลักษณะข้อคำถามเป็นทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ โดยวัดเอกลักษณ์วัยรุ่นใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านอาชีพ ศาสนา การเมือง ค่านิยม ครอบครัว มิตรภาพ การคบหาจิตใจ และบทบาททางเพศ โดยแต่ละด้านประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามในส่วนการค้นหาเอกลักษณ์ 2 ข้อ และในส่วนการยึดมั่นเอกลักษณ์ 2 ข้อ ลักษณะแบบวัดเป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จนถึง 6 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .76 สำหรับด้านการค้นหาเอกลักษณ์ และ .75 สำหรับด้านการยึดมั่นในเอกลักษณ์ นอกจากนี้ ทาง Balistreri และคณะได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) ได้ผลว่า เอกลักษณ์ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ การค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นเอกลักษณ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ต่อมา Crocetti, Rubini และ Meeus (2008) ได้ทำการพัฒนาแบบวัดเอกลักษณ์โดยใช้ชื่อว่า The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS) เพื่อทำการวัดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ โดยในแบบวัดนี้จะวัดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ 3 กระบวนการ ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์ และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ โดยได้ฐานแนวคิดมาจากกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ของ Marcia แต่สำหรับกระบวนการที่สาม ทาง Crocetti และคณะได้เพิ่มเติมกระบวนการสร้างเอกลักษณ์อีกกระบวนการหนึ่งเข้าไป คือ การพิจารณาการแสวงหาเอกลักษณ์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 26 ข้อ แบ่งเป็นการสอบถามเอกลักษณ์ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนและด้านความสัมพันธ์ ด้านละ 13 ข้อ ลักษณะแบบวัดเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย จนถึงจริงที่สุด มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .89

สำหรับในประเทศไทย อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) ได้พัฒนาแบบวัดเอกลักษณ์ เพื่อวัดการยอมรับของผู้ตอบว่าตนมีความรู้สึกอย่างไรของตนเอง ถ้าประเมินค่าตนเองทางบวก แสดงว่าในช่วงนี้สามารถปรับตัวได้ โดยพัฒนามาจากแบบวัดเอกลักษณ์ของ Ochse และ Plug (1986; อ้าง

ถึงใน อูซา ศรีจินดาร์ตัน, 2533) ที่สร้างขึ้นตามฐานแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ ไม่จริงเลย ไม่จริง ค่อนข้างไม่จริง ค่อนข้างจริง จริง และจริงที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถาม 23 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .80

สำหรับการวัดเอกลักษณ์วัยรุ่นในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะพัฒนาแบบวัดเอกลักษณ์จากแบบวัด The Ego Identity Process Questionnaire (EIPQ; Balistreri, Busch-Rossnagel, & Geisinger, 1995) และ The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS; Crocetti, Rubini, & Meeus, 2008) เนื่องจากเป็นแบบวัดที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด Marcia ซึ่งเป็นฐานแนวคิดเรื่องเอกลักษณ์วัยรุ่นในงานวิจัยนี้มากที่สุด โดยมีลักษณะเป็นแบบประเมินตนเองแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในตนเองที่สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development: PYD) ซึ่งเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่สำคัญของงานวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงความหมายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ต่อด้วยการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของการพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก รวมทั้งการวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

Lerner และคณะ (2005) ได้อธิบายว่า คำศัพท์พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development: PYD) เป็นคำศัพท์ที่มีจุดเริ่มต้นในช่วงต้นทศวรรษ 1990 โดยเป็นความพยายามและความร่วมมือกันของนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น และนักวางแผนนโยบายในการที่จะเปลี่ยนมุมมองจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีแต่ปัญหา เป็นการมองว่าวัยรุ่นเป็นแหล่งทรัพยากรของมนุษย์ที่ต้องการการพัฒนา ทำให้มีการคิดค้นคำศัพท์ที่สามารถอธิบายจุดแข็งหรือความเข้มแข็ง (Strengths) ของวัยรุ่นโดยมีการรวมแนวคิดทั้งต้นทุนเชิงพัฒนาการ พัฒนาการด้านศีลธรรม การมีส่วนร่วมด้านพลเมือง ความผาสุกและความเจริญรุ่งเรือง โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นกรอบในแนวคิดที่เสนอว่าวัยรุ่นทุกคนมีศักยภาพที่จะประสบความสำเร็จ มีสุขภาพที่ดีและวัยรุ่นทุกคนมีความสามารถที่จะมีพัฒนาการที่ดีได้ ทำให้ได้ศัพท์คำว่า “พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive

Youth Development)” ซึ่งหมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาการที่ดีของวัยรุ่น (Lerner et al., 2005)

นอกจากนี้ Phelps, Zimmerman, Warren, Jellicic, von Eye, และ Lerner (2009) ได้ให้นิยามว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) หมายถึง พัฒนาการที่สมบูรณ์ดีของวัยรุ่นซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวกันระหว่างความสามารถในการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด อารมณ์ สังคมและพฤติกรรมของวัยรุ่นกับทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตแก่วัยรุ่นที่มาจากครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

สรุปได้ว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก หมายถึง พัฒนาการที่สมบูรณ์ของวัยรุ่น โดยเป็นผลมาจากปัจจัยภายในตัววัยรุ่นและบริบทรอบข้างวัยรุ่นที่จะช่วยกันส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตที่ดี

4.2 องค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

Lerner และคณะ (2005) ได้เสนอองค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ได้นำเสนอตัวบ่งชี้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Little, 1993; Eccles & Gootman, 2002; Roth & Brooks-Gunn, 2003a; 2003b อ้างถึงใน Lerner et al., 2005) และสรุปได้ว่า องค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะ (Competence) ความเชื่อมั่น (Confidence) สัมพันธภาพ (Connection) คุณลักษณะ (Character) และความห่วงใย (Caring) โดยเรียกรวมองค์ประกอบทั้ง 5 นี้ว่า The Five Cs และได้ทำการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันพร้อมทั้งวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง ได้ผลเป็นการยืนยันว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีโครงสร้างตัวแปรที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่เรียกว่า The Five Cs (Lerner et al., 2005) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1) สมรรถนะ (Competence) หมายถึง การมีมุมมองด้านบวก หรือการมองในแง่ดีต่อการกระทำของบุคคลทั้งในด้านสังคม การเรียน สถิติปัญญาและอาชีพ โดยสมรรถนะด้านสังคม (Social Competence) จะเกี่ยวข้องกับการมีทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (เช่น ทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง) สมรรถนะด้านสติปัญญา (Cognitive Competence) จะเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญา (เช่น กระบวนการตัดสินใจ) ระดับผลการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนแสดงถึงสมรรถนะด้านการเรียน (Academic Competence)

2) ความเชื่อมั่น (Confidence) หมายถึง การรับรู้ภายในตนอย่างเป็นภาพรวมของคุณค่าในตนเอง (Self-worth) และความสามารถของตน (Self-efficacy) ในทางที่ดี รวมทั้งการมีความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของตนและมีการนับถือตนเองแม้จะถูกต่อต้านด้วยความเชื่อบางอย่าง

3) สัมพันธภาพ (Connection) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวบุคคลกับผู้คนและสถาบันซึ่งจะเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์แบบสองทิศทางทั้งในบริบทของตัวบุคคล เพื่อน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน หรือกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเอื้อประโยชน์ให้กับทั้งตัวบุคคลและบริบทดังกล่าว

4) คุณลักษณะ (Character) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งการมีมาตรฐานทางสังคมส่วนตนในการประพฤติในสิ่งที่ถูกที่ควร อีกทั้งยังมีคุณลักษณะด้านศีลธรรมและความซื่อสัตย์

5) ความห่วงใย (Caring) หมายถึง การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathy) และการมีอารมณ์ร่วมหรือการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)

4.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

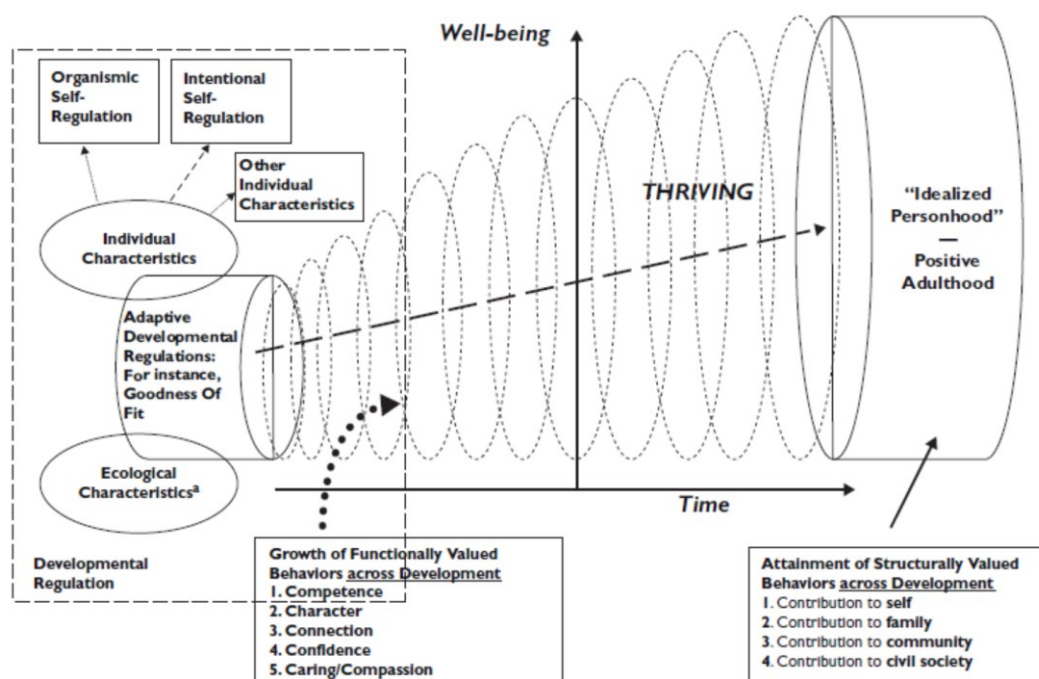
4.3.1 แนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ (Developmental Contextualism)

แนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ (Developmental Contextualism) เสนอโดย Lerner (2002; 2004, อ้างถึงใน Lerner et al., 2005) ซึ่งเป็นแนวคิดในกลุ่มของทฤษฎีระบบเชิงพัฒนาการ (Developmental systems theory) ที่มีฐานแนวคิดว่าพัฒนาการของมนุษย์นั้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในหลายระดับ โดยเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบพลวัต และแบบระบบ ซึ่งฐานแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นในแนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ กล่าวคือ แนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการนี้หลีกเลี่ยงการลดค่าความสำคัญของอิทธิพลที่มนุษย์ได้รับจากพันธุกรรม และมองว่าความยืดหยุ่น (Plasticity) ของพัฒนาการมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่มาแต่กำเนิดนั้นเป็นศักยภาพของบุคคลในการปรับเปลี่ยนตนเองตลอดเวลา ก่อให้เกิดพัฒนาการส่วนบุคคล ซึ่งศักยภาพดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ร่วมกัน (Mutually relationship) ระหว่างตัวบุคคลกับวิถีรอบตัวของบุคคล (Niche) ทั้งทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา นิเวศวิทยา (ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม) รวมทั้งประวัติศาสตร์ของบุคคลนั้นด้วย โดยแนวคิดนี้ให้ความสำคัญแก่ความยืดหยุ่น (Plasticity) ในตัวบุคคล เนื่องจากเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการปรับเปลี่ยนตนเองทำให้เกิดพัฒนาการ

สำหรับการกำเนิดพัฒนาการด้านบวกในตัวมนุษย์นั้น แนวคิดนี้อธิบายว่าความยืดหยุ่นในตัวบุคคล (Plasticity) เป็นผลมาจากการแลกเปลี่ยนสองทิศทางระหว่างบริบทตัวบุคคลที่เกี่ยวกับพลังหรือความเข้มแข็ง (Strengths) ของบุคคล กับ บริบทรอบตัวบุคคลในด้านของทุนทางจิตวิทยาเชิงนิเวศ (Ecological assets) ที่มีลักษณะหลายระดับ สามารถเขียนความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

ตัวบุคคล $\longleftrightarrow$ บริบทรอบตัว

เมื่อการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้น และเป็นการแลกเปลี่ยนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย (Mutual relationship) และเมื่อรวมกับการเกิดของการควบคุมเชิงพัฒนาการด้านการปรับตัว (Adaptive developmental regulation) จะส่งผลให้วัยรุ่นเกิดพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านสังคมและด้านบุคคลเกิดขึ้น ดังนั้นกรอบแนวคิดในเรื่องการร่วมกันของความยืดหยุ่นและการควบคุมเชิงพัฒนาการชี้ให้เห็นว่าอย่างน้อยที่สุดบุคคลจะมีศักยภาพทางความเข้มแข็ง (Strengths) ในการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมเสมอ และสิ่งนี้จะกลายเป็นปัจจัยที่จะพัฒนาชีวิตของบุคคล ทำให้ความยืดหยุ่นในตัวบุคคลเป็นแนวคิดเชิงบวกในการส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของมนุษย์ ซึ่งการมีความยืดหยุ่นในกระบวนการทางพัฒนาการนี้เป็นจุดเด่นของพัฒนาการของมนุษย์ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ความยืดหยุ่นในตัวบุคคลเกิดการรวมกับการควบคุมเชิงพัฒนาการด้านการปรับตัวแล้ว จะทำให้เกิดการเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างต้นทุนทางจิตวิทยาที่ตัวบุคคลมีและต้นทุนทางจิตวิทยาที่บริบทรอบตัวมีให้แก่ตัวบุคคลซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการเกิดพัฒนาการที่ดีของมนุษย์ ซึ่งเมื่อนำแนวคิดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่ประกอบด้วย 5Cs มาพิจารณาร่วมกับแนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการด้วยแล้ว สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อวัยรุ่นได้รับการส่งเสริมพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกทั้ง 5 องค์ประกอบ (5Cs) แล้วพัฒนาการทางบวกที่เกิดขึ้นนี้จะเอื้อประโยชน์กลับมาให้ทั้งตัววัยรุ่นเองและบริบทรอบข้าง โดยวัยรุ่นจะมีการช่วยเหลือ (Contribution) ไปยังทั้งตัวเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งจะกลายเป็นกระบวนการทางพัฒนาการที่เอื้ออำนวยให้วัยรุ่นไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต สามารถแสดงได้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกตามแนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ

ที่มา: Jellicic, Bobek, Phelps, Lerner, & Lerner. (2007). *Using positive youth development to predict contribution and risk behaviors in early adolescence: Findings from the first two waves of the 4-H Study of Positive Youth Development*. p. 264.

4.3.2 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ของ Bronfenbrenner

ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ (Theory of Ecology of Human Development) มีลักษณะที่สำคัญคือ การสร้างจิตวิทยาเชิงนิเวศที่เที่ยงตรงในการอธิบายพัฒนาการของบุคคล (Bronfenbrenner & Morris, 1998 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) โดยเป็นการวิเคราะห์บริบทและระดับต่างๆของสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม รวมทั้งพัฒนาการด้านต่างๆในตัวมนุษย์ โดยทฤษฎีนี้มีสาระสำคัญของแนวคิดว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันตลอดเวลา โดยสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะแบ่งเป็นระบบต่างๆ ประกอบด้วยระบบที่สำคัญ 5 ระบบ ได้แก่ ระบบจุลภาค ระบบกลาง ระบบภายนอก ระบบมหภาค และระบบเวลา โดยเริ่มตั้งแต่การปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับ

บุคคลในระบบเดียวกันไปจนถึงการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่ไหลตัวออกไป (Bronfenbrenner, 1993) มีรายละเอียด ดังนี้

1) ระบบจุลภาค (Microsystem) เป็นรูปแบบของกิจกรรม บทบาททางสังคม และความสัมพัทธ์ระหว่างบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ที่วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (face-to-face) กับบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน เพื่อนบ้าน

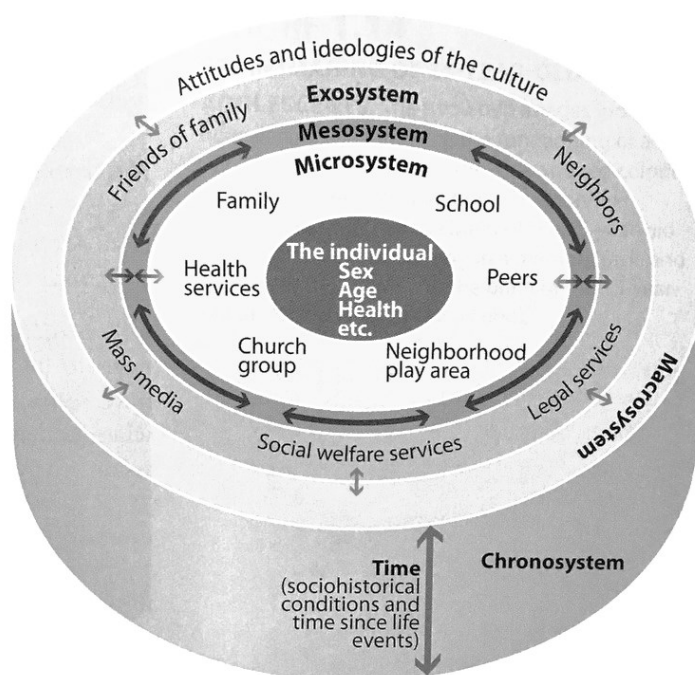
2) ระบบกลาง (Mesosystem) เป็นความเกี่ยวโยงกันของระบบจุลภาค 2 ระบบขึ้นไป เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับครู โดยเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการพูดคุยกันภายในครอบครัว และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู มักจะเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนดี เป็นต้น

3) ระบบภายนอก (Exosystem) เป็นความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นตั้งแต่ 2 สภาพแวดล้อมขึ้นไป แต่มีอย่างน้อยหนึ่งสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับวัยรุ่นแต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสบการณ์ของวัยรุ่น เช่น ภาวะที่พ่อแม่ประสบในสถานที่ทำงานส่งผลต่อความสัมพันธ์กับลูก เป็นต้น

4) ระบบมหภาค (Macrosystem) เป็นความสัมพันธ์ของระบบที่ครอบคลุมทั้งระบบจุลภาค ระบบกลางและระบบภายนอกโดยผนวกรวมกับความเชื่อ วัฒนธรรมและสังคมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบพฤติกรรม ขนบธรรมเนียมของกลุ่มคนที่ตกทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น

5) ระบบเวลา (Chronosystem) เป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงหรือความคงอยู่ของคุณลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ในช่วงเวลาของชีวิต ตัวอย่างเช่น สภาพโครงสร้างและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ลักษณะงานที่ทำ ลักษณะชุมชนที่อาศัย การใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ สามารถแสดงเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ 5 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์

ที่มา: Santrock. (2014). *Adolescence*. p. 33.

ทั้งนี้ ทฤษฎีนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ สามารถอธิบายแนวคิดของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะและความหวังใจ เป็นลักษณะเชิงบวกของวัยรุ่นที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่วัยรุ่นมีต่อกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งกับพ่อแม่ ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน ตลอดจนอิทธิพลของวัฒนธรรมและสังคมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระบบจุลภาค ไปจนถึงระบบมหภาคและระบบเวลาที่ส่งผลต่อพัฒนาการของวัยรุ่น (Lerner et al., 2012) ผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ จะผลักดันให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตที่ดี และผลของพัฒนาการที่ดีนี้จะส่งผลย้อนกลับต่อทั้งตัววัยรุ่น ครอบครัว เพื่อน ชุมชนและสังคมในรูปของการช่วยเหลือ (Contribution) ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รวมทั้งการออกห่างจากพฤติกรรมเสี่ยง (Lerner et al., 2005) อีกทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตัวในทุกกระบวนของนิเวศวิทยาพัฒนาการมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น (Lerner et al., 2012)

จากความหมาย องค์ประกอบและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยอิงแนวคิดในเรื่ององค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิง

บวกตามแนวคิด The Five Cs ตามรายละเอียดข้างต้น เนื่องจากในประเทศไทยยังขาดการศึกษาที่ตรวจสอบองค์ประกอบพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกตามบริบทของสังคมไทย การวิจัยนี้จึงอิงองค์ประกอบตามแนวคิด The Five Cs ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสามารถใช้ประยุกต์ใช้ได้กับบริบทวัยรุ่นไทย เนื่องจากกรอบแนวคิดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกถูกพัฒนามาจากฐานแนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการและแนวคิดนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ใช้อธิบายลักษณะทางพัฒนาการและพฤติกรรมของมนุษย์ได้ในวงกว้าง ไม่จำกัดอยู่แค่สังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น สำหรับการวิจัยนี้ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก หมายถึง พัฒนาการที่สมบูรณ์ของวัยรุ่น โดยเป็นผลมาจากปัจจัยภายในตัววัยรุ่นและบริบทรอบข้างวัยรุ่นที่ช่วยกันส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตที่ดีประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะ และความห่วงใย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สมรรถนะ (Competence) หมายถึง การมีมุมมองในแง่ดีต่อการกระทำของบุคคล ทั้งให้ด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเรียนที่เกี่ยวข้องกับระดับผลการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา และด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยในการทำงานและการค้นหาตัวเองด้านอาชีพ

2) ความเชื่อมั่น (Confidence) หมายถึง การรับรู้ภายในตนของการมีคุณค่าในตนเอง และความสามารถของตนในทางที่ดี รวมทั้งการมีความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของตนและมีการนับถือตนเองแม้จะถูกต่อต้านด้วยความเชื่อบางอย่าง

3) สัมพันธภาพ (Connection) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวบุคคลกับผู้คนและสถาบัน ที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์แบบสองทิศทางทั้งในบริบทของตัวบุคคล เพื่อน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน อีกทั้งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเอื้อประโยชน์ให้กับตัวบุคคลและบริบทดังกล่าว

4) คุณลักษณะ (Character) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งการมีมาตรฐานทางสังคมส่วนตนในการประพฤติในสิ่งที่ถูกที่ควร มีศีลธรรมและความซื่อสัตย์

5) ความห่วงใย (Caring) หมายถึง การมีความเห็นอกเห็นใจและการมีอารมณ์ร่วมหรือการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

4.4 การวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

จากการเริ่มโครงการศึกษาพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ของ Lerner และคณะ (2002) ที่ทำการศึกษาวิจัยระยะยาวโดยใช้ชื่อโครงการว่า “The 4-H Study of Positive Youth Development”

ได้เสนอว่าคุณลักษณะที่เรียกว่า The Five Cs เป็นองค์ประกอบของตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Lerner et al., 2005) ทางคณะผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดเพื่อวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยมองว่าตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรแฝงลำดับที่สอง (Second-order Latent Variable) (Lerner et al., 2005; Phelps et al., 2009) โดยพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะ (Competence) ความเชื่อมั่น (Confidence) สัมพันธภาพ (Connection) คุณลักษณะ (Character) และความห่วงใย (Caring) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบแยกย่อยอีก โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สมรรถนะ (Competence) มีองค์ประกอบย่อย คือ
 - 1.1) สมรรถนะด้านการเรียน (Academic competence)
 - 1.2) สมรรถนะด้านสังคม (Social competence)
 - 1.3) สมรรถนะด้านร่างกาย (Physical competence)
 - 1.4) สมรรถนะด้านสติปัญญา (Cognitive competence)
- 2) ความเชื่อมั่น (Confidence) มีองค์ประกอบย่อย คือ
 - 2.1) การมีตัวตนที่ดี (Positive identity)
 - 2.2) การรับรู้คุณค่าในตนเอง (Self-worth)
 - 2.3) การพอใจในรูปร่าง (Physical appearance)
- 3) สัมพันธภาพ (Connection)
 - 3.1) ด้านครอบครัว (Family)
 - 3.2) ด้านชุมชน (Community)
 - 3.3) ด้านเพื่อน (Peer)
 - 3.4) ด้านโรงเรียน (School)
- 4) คุณลักษณะ (Character)
 - 4.1) การมีความเชื่อทางค่านิยมส่วนตัว (Personal value)
 - 4.2) การมีมโนธรรมต่อสังคม (Social conscience)
 - 4.3) การมีความหลากหลายด้านค่านิยม (Values diversity)
 - 4.4) การมีความประพฤติที่ดี (Conduct behavior)
- 5) ความห่วงใย (Caring)
 - 5.1) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathy)
 - 5.2) ความห่วงใย (Caring)

จากนั้น ทางผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ได้เสนอไว้ พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม ได้พบว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถใช้วัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ (Lerner et al., 2005; Phelps et al., 2009)

อย่างไรก็ตาม แบบวัดที่สร้างขึ้นนั้น ในแต่ละองค์ประกอบย่อยจะประกอบด้วยข้อคำถามตั้งแต่ 1 – 9 ข้อ โดยสรุปแล้วทั้งแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถามมากกว่า 80 ข้อ และใช้เวลาในการตอบประมาณ 2 ชั่วโมง (Lerner et al., 2005; Phelps et al., 2009) ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองเวลาและพลังงานของทั้งผู้ตอบแบบสอบถามและผู้เก็บข้อมูล อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามจะเกิดความเหนื่อยล้าและอาจตอบไม่ตรงตามประเด็นที่ต้องการ ทำให้แบบวัดนี้มีข้อจำกัดในการใช้ (Geldhof et al., 2014) ทำให้ต่อมา Geldhof และคณะ (2014) ได้ทำการปรับปรุงแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยการลดจำนวนข้อคำถามและจัดทำเป็นแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกฉบับสั้น (PYD-Short Form) ประกอบด้วยข้อคำถาม 34 ข้อ และแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกฉบับสั้นมาก (PYD- Very Short Form) ประกอบด้วยข้อคำถาม 17 ข้อ ทั้งนี้ ทาง Geldhof และคณะ ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าทั้งแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกฉบับสั้นและฉบับสั้นมากสามารถวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ (Geldhof et al., 2014)

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะทำการวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยผู้วิจัยจะสร้างแบบวัดโดยประยุกต์จากแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกฉบับสั้นที่สร้างโดย Geldhof และคณะ (2014) มาพิจารณาข้อคำถามและคัดเลือกนำไปใช้ในการวิจัยนี้ โดยมีลักษณะเป็นแบบประเมินตนเองแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีคุณลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในตนเองที่สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

5. ทฤษฎีที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่น พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอในขั้นต้นด้วยทฤษฎีที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ หรือกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายครอบคลุมความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัยนี้ นั่นคือเอกลักษณ์วัยรุ่น พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยง จากนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่น พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับ

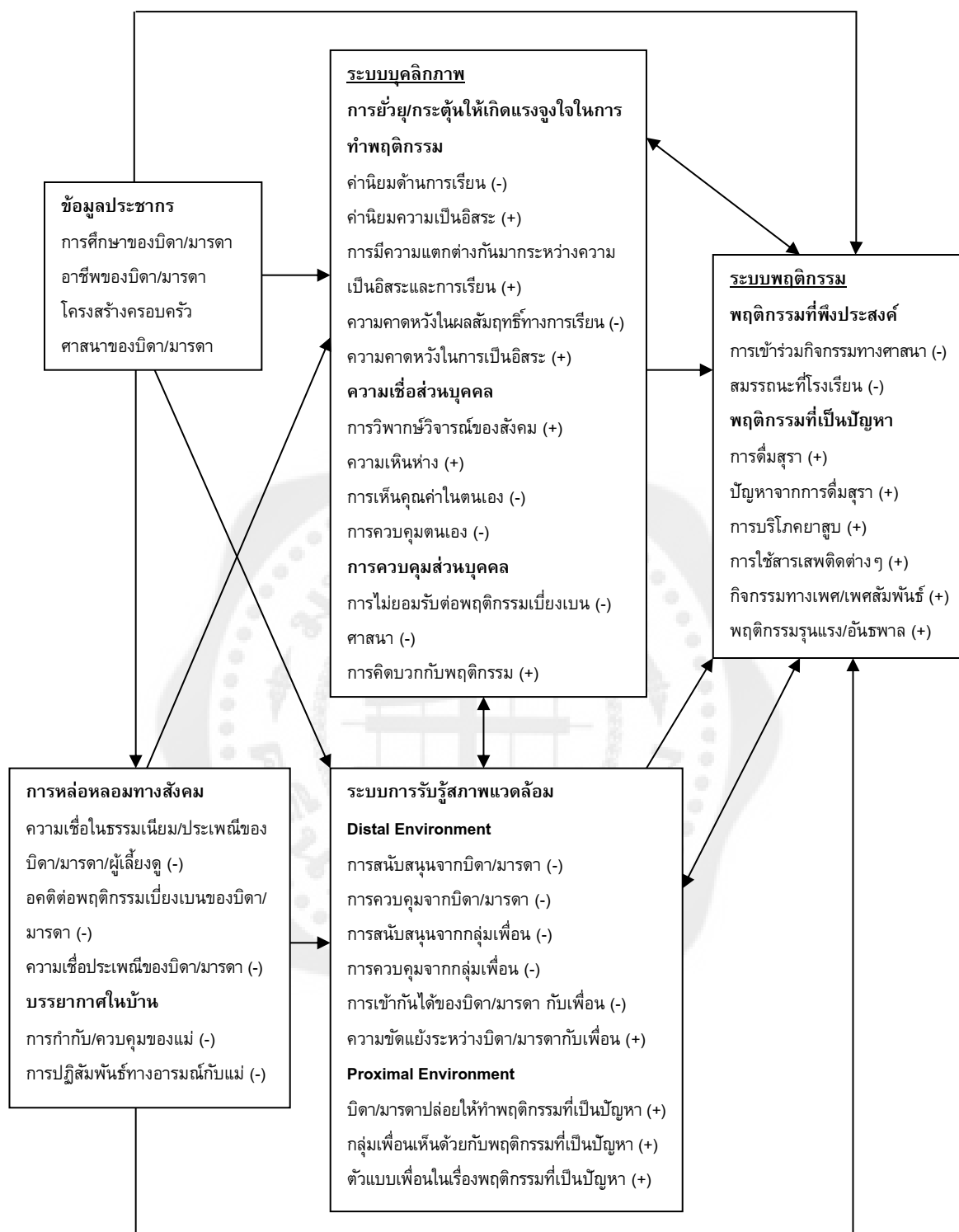
เอาความเสี่ยงในวัยรุ่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบและลักษณะของความสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัย อันจะนำมาซึ่งกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้ รายละเอียดในหัวข้อต่างๆตามที่กล่าวมานั้น มีดังต่อไปนี้

5.1 ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory: PBT)

Boyer (2006) ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของการรับเอาความเสี่ยงของคนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น และได้เสนอว่าทฤษฎีที่สามารถอธิบายสาเหตุของการรับเอาความเสี่ยงของมนุษย์ได้อย่างชัดเจนคือ ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory: PBT)

ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory) (Jessor et al., 1968 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) เป็นทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในวัยรุ่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมมองว่าเป็นการกระทำผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม นอกจากนี้ ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหายังอธิบายด้วยว่าวัยรุ่นที่มีการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีปัญหา พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง มีแนวโน้มที่จะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีปัญหาพฤติกรรมอื่นๆด้วย เช่น วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสพยา มีแนวโน้มที่จะดื่มแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ และข้องเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม (Donovan & Jessor, 1985 อ้างถึงใน Petraitis, Flay, & Miller, 1995)

ทฤษฎีนี้มีฐานแนวคิดว่าการที่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้นในช่วงวัยรุ่นและเกิดขึ้นในวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่นๆ เนื่องมาจากการเข้าร่วมพฤติกรรมเสี่ยงเป็นเครื่องบ่งชี้การอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระหรือการพึ่งตนเองของวัยรุ่น และการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยพฤติกรรมที่เป็นปัญห将被เห็นว่าด้วยตัวแปรทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาของพ่อแม่ อาชีพ ศาสนา โครงสร้างครอบครัว บรรยากาศภายในบ้าน การมีส่วนร่วมกับเพื่อนและสื่อทางสังคม โดยที่ตัวแปรเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กันและทำให้เกิดระบบบุคลิกภาพ (Personality System) ได้แก่ แรงจูงใจ ความเชื่อและการควบคุมส่วนบุคคล และระบบการรับรู้สภาพสิ่งแวดล้อม (Perceived-Environment System) ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนจากผู้ปกครอง การรับรู้การสนับสนุนจากเพื่อน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและผู้ปกครอง โดยที่ระบบดังกล่าวก็จะกลายเป็นปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันสำหรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้วยเช่นกัน (Jessor, 1993, 1991 อ้างถึงใน Boyer, 2006) จากแนวคิดและตัวแปรดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดโครงสร้างของทฤษฎีเป็นกรอบแนวคิดประกอบด้วย 3 ระบบใหญ่ ได้แก่ ระบบบุคลิกภาพ (Personality System) ระบบการรับรู้สภาพสิ่งแวดล้อม (Perceived-Environment System) และระบบพฤติกรรม (Behavior System) และอธิบายได้ด้วยแผนภาพ ดังนี้

(เครื่องหมาย +, - ในวงเล็บแสดงถึงทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา)

ภาพประกอบ 6 โครงสร้างของทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ที่มา : Donovan (2005; อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

โดยมีรายละเอียดของทฤษฎีดังนี้ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

5.1.1 ระบบบุคลิกภาพ

ในระบบบุคลิกภาพมีโครงสร้างการยั่ว จูงใจให้ทำพฤติกรรมและโครงสร้างการควบคุม ได้แก่ โครงสร้างความเชื่อส่วนบุคคล และโครงสร้างการควบคุมส่วนบุคคล

1) โครงสร้างการยั่ว จูงใจให้ทำพฤติกรรม ประกอบด้วย ค่านิยมและความคาดหวัง ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่อเป้าหมาย 3 อย่าง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเป็นอิสระและความรู้สึกของกลุ่มเพื่อน การที่วัยรุ่นมีค่านิยมในด้านการเรียน จะมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมด้านการเรียนสูง ในขณะที่การมีค่านิยมความเป็นอิสระสันนิษฐานได้ว่าจะไม่ค่อยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยแสดงในรูปการขัดแย้งกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2) โครงสร้างความเชื่อส่วนบุคคล เป็นความเชื่อของบุคคลที่ข้องเกี่ยวกับการควบคุมทางปัญญา ที่แสดงออกเพื่อต่อต้านพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตัวแปรในโครงสร้างนี้ ได้แก่ ความเห็นต่าง การวิพากษ์ วิจารณ์ทางสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง/สังคม และสัมพันธภาพระหว่างตนกับสังคม ทั้งนี้ ความแปลกแยก เป็นความไม่แน่ใจในตนเอง สงสัยในบทบาทในแต่ละวันและกิจกรรมของตนเอง มีความเชื่อว่าสังคมจะปล่อยตนให้โดดเดี่ยว ความเชื่อดังกล่าวจะลดอิทธิพลของการกำกับตนเอง ซึ่งมักจะเกิดขึ้นพร้อมกับความรู้สึกของบุคคลที่มีเป้าหมาย และความรู้สึกเชื่อมโยงกับผู้อื่น ในส่วนของการวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคม เป็นระดับของการยอมรับและปฏิเสธค่านิยม บรรทัดฐาน ข้อปฏิบัติของสังคม ความเชื่อในลักษณะที่ชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมของบรรทัดฐานของสังคม จะสามารถช่วยให้ไม่ละเมิดข้อกำหนด บรรทัดฐานของสังคม เช่นเดียวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่เป็นตัวยับยั้งและลดโอกาสไม่ให้เกิดไป ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

3) โครงสร้างการควบคุมส่วนบุคคล เป็นการควบคุมพฤติกรรมที่ได้รวมเอาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้แก่ ความไม่ยอมรับ/ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน พิจารณาได้จากเจตคติทั่วไปของวัยรุ่นต่อการกระทำผิด ถ้ามีเจตคติต่อพฤติกรรมไม่ดีในทางลบ โอกาสที่จะเข้าไปข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเหล่านี้ก็จะน้อย นอกจากนี้ ตัวแปรศาสนา อันได้แก่ ความเชื่อในทางศาสนา กิจกรรมทางศาสนา เป็นอีกตัวแปรที่ควบคุมไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ครอบคลุมไปถึงคุณธรรม จริยธรรม และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

5.1.2 ระบบการรู้สภาพแวดล้อม

ในระบบนี้มีโครงสร้างหลักซึ่งเป็นทั้งตัวกระตุ้น/ยั่วยุให้ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการควบคุมไม่ให้ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้แก่

1) โครงสร้างสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการควบคุมทางสังคมโดยอ้อม การรับรู้โอกาสที่จะถูกเพิกเฉยต่อพฤติกรรมจากบิดา/มารดา หรือเพื่อนที่ไม่เห็นด้วยรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความคุ้นเคยจากกลุ่มเพื่อน และบิดามารดา การรับรู้การควบคุมและการสนับสนุนทางสังคม จะช่วยลดโอกาสในการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

2) โครงสร้างสภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยตัวแปรที่สรุปในส่วนของโมเดลการรับรู้ และการให้การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่มีอยู่ในสภาพรอบตัววัยรุ่น ยังมีการเปิดใจรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเพื่อน หรือการให้บิดามารดาหรือกลุ่มเพื่อนยอมรับและเห็นชอบในพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ยิ่งส่งผลให้โอกาสที่วัยรุ่นจะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวสูงขึ้น

5.1.3 ระบบพฤติกรรม

ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก ได้แก่ โครงสร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และโครงสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1) โครงสร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้แก่ พฤติกรรมดื่มสุรา ปัญหาจากการดื่มสุรา/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติดต่างๆ กิจกรรมทางเพศ/เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พฤติกรรมรุนแรง/อันธพาล พฤติกรรมเหล่านี้หากได้ไปข้องเกี่ยวในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งแล้ว ย่อมมีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่นๆด้วย

2) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ สังคมเห็นด้วยว่าเหมาะสมกับวัยรุ่น ตามทฤษฎีนี้ปรากฏ 2 ตัวแปร ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา โดยอาจประเมินจากความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาและผลการศึกษา โดยประเมินจากผลการเรียน นอกจากนี้ ศาสนสถานและโรงเรียน ได้รับการมองว่าเป็นหนวดยทางสังคมในการหล่อหลอมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

โดยสรุป ทฤษฎีนี้ได้มีการอธิบายในการถ่วงดุลระหว่างการยั่วยุให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการควบคุมไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งตัวแปรที่อยู่ใน 3 ระบบของทฤษฎีนี้ เป็นการกำหนดตัวแปรทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial development theory)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychosocial development theory) เสนอโดย Erikson (1968) มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับภารกิจพัฒนาการ (Developmental Task) ในรูปของขั้นพัฒนาการที่ครอบคลุมในทุกช่วงอายุของบุคคล จำนวน 8 ขั้น โดยในแต่ละขั้นจะมีภาวะวิกฤติ (Crisis) ที่มีความขัดแย้งระหว่างแรงกระตุ้นภายในบุคคลกับสังคมโลก ที่สามารถส่งผลกระทบต่อบุคคลได้ทั้งทางบวกและทางลบ อีกทั้งเป็นภาวะวิกฤติที่ทุกคนต้องพบและต้องได้รับการแก้ไข (ประณต คำนิม, 2549) (รายละเอียดแต่ละขั้นปรากฏในหัวข้อ 3.2.1)

สำหรับการอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรในงานวิจัยนี้ จะเกี่ยวข้องกับส่วนของภารกิจพัฒนาการในขั้นที่ 5 ได้แก่ การมีเอกลักษณ์ของตนเอง ตรงข้ามกับ ความสับสนในเอกลักษณ์ (Identity versus Identity confusion) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เมื่อเด็กก้าวเข้าสู่วัยรุ่น วิกฤติที่วัยรุ่นต้องผ่านไปให้ได้คือ การมีเอกลักษณ์ ซึ่งการแก้ไขในช่วงนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากหากวัยรุ่นไม่สามารถแก้ไขได้ จะเป็นคนที่สับสนในตนเอง ไม่รู้จักตนเองและกลายเป็นผู้ใหญ่ที่สับสนในบทบาท แต่โดยธรรมชาติแล้ววัยรุ่นจะเริ่มต้นจากการมีความรู้สึกสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ และเพื่อการเตรียมตัวไปสู่ผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นต้องคิดและมีข้อสงสัยในตัวเองว่า “ฉันคือใคร” “ฉันชอบอะไร” “ฉันเหมาะกับอาชีพใด” และพยายามแสวงหาเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งความสนใจ เป้าหมายในชีวิต การประกอบอาชีพ เป็นต้น การผ่านวิกฤติเอกลักษณ์เป็นกระบวนการทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เนื่องจากวัยรุ่นต้องมีความพร้อม และมีความสามารถทางด้านสติปัญญาที่จะตัดสินใจว่าอะไรคือสิ่งที่ฉันเป็น สิ่งที่ฉันชอบ อีกทั้งมีอารมณ์ที่พร้อมที่จะรับมือกับภาวะวิกฤติดังกล่าว นอกจากนี้การที่วัยรุ่นได้มีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเลือกรับเอาส่วนสำคัญมาเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ในแบบผู้ใหญ่ ขณะเดียวกัน คนที่วัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนว่าตัวตนวัยรุ่นคือใคร หรือควรจะเป็นอะไร (ประณต คำนิม, 2549)

ทั้งนี้ เอกลักษณ์ของบุคคลเกิดจากสองแหล่ง คือ ความสามารถของบุคคลและการเทียบเคียงและเลียนแบบคนที่วัยรุ่นนับถือ (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2541) และความสำเร็จของการแก้ไขภาวะวิกฤติในวัยรุ่นนั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลแก้ไขภาวะวิกฤติในช่วงวัยเด็กได้ดีมากน้อยเพียงใด หากในวัยเด็กที่ผ่านมาไม่มีความรู้สึกไว้วางใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่มีความขยันหมั่นเพียร ก็เป็นการยากที่จะสร้างเอกลักษณ์ของตนเองได้ อีกทั้งผลที่เกิดจากการแก้ไขภาวะวิกฤติในช่วงวัยรุ่นจะส่งผลต่อการแก้ไขวิกฤติในวัยผู้ใหญ่ด้วย โดยวัยรุ่นที่สามารถ

แก้ไขวิกฤติเอกลักษณ์ได้ในทิศทางบวก จะเกิดการมีเอกลักษณ์ที่มั่นคง มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมกำหนด รู้ว่าลักษณะความสามารถและความต้องการของตนเองนั้นสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและบุคคลรอบข้าง มีความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ดีตามมาตรฐานของตนเองและสังคมไปพร้อมกัน ซึ่งโครงสร้างทางเอกลักษณ์มีหลายด้าน ที่สำคัญคือด้านอาชีพ ด้านศาสนา ด้านการเมือง ด้านบทบาททางเพศ และด้านค่านิยมอื่นๆ (ประณต เค้าฉิม, 2549)

ในทางตรงกันข้าม วัยรุ่นที่ไม่สามารถแก้ไขวิกฤติเอกลักษณ์ได้สำเร็จ จะกลายเป็นคนที่มีความสับสนในเอกลักษณ์ ซึ่งเกิดจากความต้องการภายในขณะกฎเกณฑ์ทางสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) และทำให้วัยรุ่นผ่านพ้นช่วงนี้ไปพร้อมกับการขาดความเข้าใจว่าตนคือใคร ขาดความสำนึกว่าคนอื่นรับรู้ตัวเขาในลักษณะใด อันตรายที่จะเกิดขึ้นคือ ความสับสนในเอกลักษณ์ อาจเป็นผลให้วัยรุ่นไม่มีความสามารถที่จะสร้างเอกลักษณ์ขึ้นมาได้เลย อาจทำให้เกิดการตรึงแน่นของเอกลักษณ์ทางลบที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การถอนตัวออกจากสังคม การเสพยาเสพติดหรือสุรา เพื่อผ่อนคลายความวิตกกังวลที่เกิดจากความสับสนในบทบาท ซึ่งการมีความไม่ชัดเจนในตัวเองและความสับสนในบทบาทสามารถพบได้ในเด็กที่เกรและในผู้ที่มีบุคลิกภาพแปรปรวน (ประณต เค้าฉิม, 2549)

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่นและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่นและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น พบว่ามีการวิจัยในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

Schwartz และคณะ (2015) ทำการศึกษารูปแบบของสถานะเอกลักษณ์ (Identity Status) ของวัยรุ่นตอนปลายจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในนักศึกษาที่ศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยใน 20 รัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 9,737 คน พบว่า รูปแบบสถานะของเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ทำให้คนมีการรับเอาความเสี่ยงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งการรับเอาความเสี่ยงในที่นี้ ได้แก่ การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ปลอดภัย การดื่มเหล้าจนมึนเมา และการขับรถโดยประมาท โดยคนที่มีสถานะทางเอกลักษณ์ในลักษณะที่สับสนมีการรับเอาความเสี่ยงในทุกพฤติกรรมที่กล่าวมาข้างต้นสูงกว่าผู้ที่มีสถานะทางเอกลักษณ์ในแบบประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ Dumas, Ellis, และ Wolfe (2012) ได้ทำการวิจัยเอกลักษณ์วัยรุ่นในด้านรูปแบบกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ (Identity Process) ที่ประกอบด้วย 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการค้นหาเอกลักษณ์และกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ ซึ่งทั้งสองกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์ในสถานะทางเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จตามทฤษฎีเอกลักษณ์ของมาร์เซีย (Marcia, 1980) โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาในวัยรุ่นชาวแคนาดาที่มีอายุตั้งแต่ 14 – 17 ปี จำนวน 1,070 คน ได้ผลการวิจัยว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่น ซึ่งในที่นี้ คือ การใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเกเร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อีกทั้งเมื่อวิเคราะห์เชิงสาเหตุ พบว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีอิทธิพลทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในด้านการใช้สารเสพติด และที่ระดับ .01 ในด้านพฤติกรรมเกเร หมายความว่า ผู้ที่มีกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์สูงจะส่งผลให้มีการรับเอาความเสี่ยงในระดับต่ำ ในขณะที่ผู้ที่มีกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ต่ำจะส่งผลให้มีการรับเอาความเสี่ยงในระดับสูง นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังตรวจสอบการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ที่มีต่ออิทธิพลระหว่างความกดดันของเพื่อนและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยผลการตรวจสอบพบว่า กระบวนการค้นหาเอกลักษณ์เป็นตัวแปรกำกับในด้านพฤติกรรมเกเร ส่วนกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์เป็นตัวแปรกำกับในด้านการใช้สารเสพติด หมายความว่า กระบวนการสร้างเอกลักษณ์สามารถบรรเทาอิทธิพลการเกิดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นจากปัจจัยความกดดันของเพื่อนได้

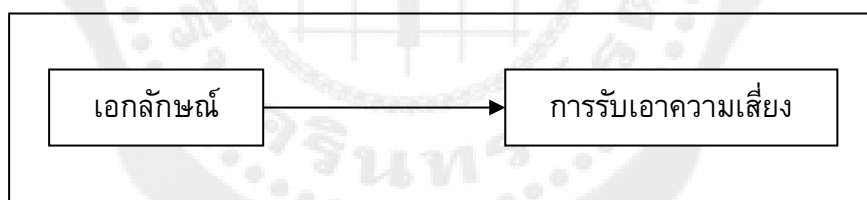
นอกจากนี้ งานวิจัยของ Luyckx, Goossens, Soenens, และ Beyers (2006) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างเอกลักษณ์กับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่นชาวเบลเยียมจำนวน 565 คน พบอีกเช่นกันว่ากระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์และการค้นหาเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ การค้นหาเอกลักษณ์ยังเป็นตัวแปรเชิงทำนายทางลบต่อการใช้ยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อีกด้วย

ไม่เพียงแต่การวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นที่ได้ผลการวิจัยในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ยังมีการศึกษาของ Hatano, Sugimura, และ Crocetti (2016) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น และได้ผลที่สอดคล้องกับการวิจัยที่กล่าวมาเช่นกัน โดยในการวิจัยนี้ได้ศึกษาทั้งรูปแบบของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์และรูปแบบของสถานะเอกลักษณ์วัยรุ่น โดยผู้เข้าร่วมวิจัย คือ เด็กนักเรียนชาวญี่ปุ่นที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีอายุ 13 และ 16 ปี

จำนวน 1,233 คน ได้ผลการศึกษาว่า กระบวนการสร้างเอกลักษณ์ทั้งกระบวนการค้นหาเอกลักษณ์ และกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทำการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ พบว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยง ($p < .01$) เมื่อพิจารณารูปแบบของสถานะเอกลักษณ์วัยรุ่น พบว่า รูปแบบสถานะของเอกลักษณ์ของวัยรุ่นแต่ละคนที่แตกต่างกัน ทำให้วัยรุ่นมีการรับเอาความเสี่ยงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยวัยรุ่นที่มีสถานะทางเอกลักษณ์ในลักษณะที่สับสนมีการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่มีสถานะทางเอกลักษณ์ในแบบประสบความสำเร็จ

สำหรับการศึกษาเอกลักษณ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย ศิริอร นพกิจ (2545) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาเอกลักษณ์ในวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมปกติกับกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จำนวน 440 คน พบว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมปกติมีการพัฒนาเอกลักษณ์ในระดับที่สูงกว่าวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเอกลักษณ์ที่ต่างกันส่งผลต่อการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ต่างกันด้วย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์กับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ทั้งในบริบทของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์และสถานะของเอกลักษณ์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถแสดงเส้นความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่นและการรับเอาความเสี่ยง ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาที่ได้ดังนี้

ในปี 2007 Jellicic, Bobek, Phelps, Lerner, และ Lerner ได้เสนอผลการศึกษาสองช่วงแรกจากในแปดช่วงวิจัยของโครงการการศึกษาพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีชื่อว่า The 4-H Study

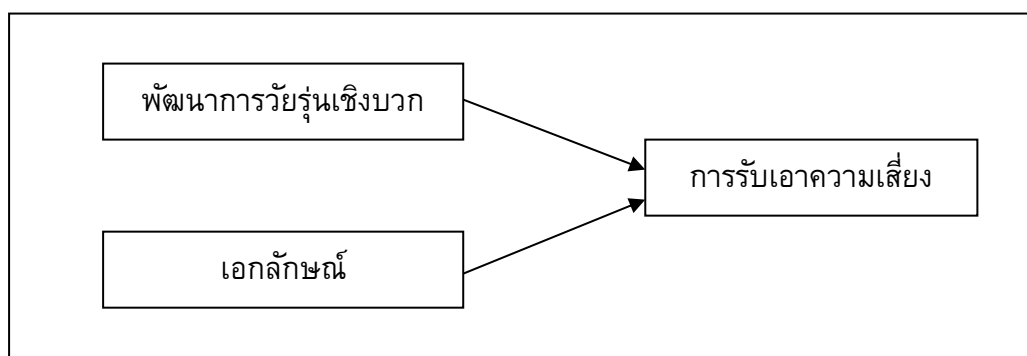
of Positive Youth Development ซึ่งเป็นการศึกษาระยะยาว โดยในการวิจัยนี้ เป็นในส่วนของการศึกษาการเป็นตัวแปรทำนายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนต้น (Jelicic, Bobek, Phelps, Lerner, & Lerner, 2007) โดยได้ทำการศึกษาในเด็กนักเรียนที่ศึกษาในระดับเกรด 5 จำนวน 987 คน จาก 13 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาและได้ทำการวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก จากนั้นในปีถัดมา เมื่อนักเรียนอยู่ในระดับเกรด 6 ทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนี้อีกครั้ง โดยครั้งนี้วัดการรับเอาความเสี่ยง ซึ่งวัดในลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในวัยรุ่น และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เพื่อดูการเป็นตัวทำนายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง ผลการวิจัย พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถทำนายการรับเอาความเสี่ยงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีค่าอิทธิพลเป็นลบต่อการรับเอาความเสี่ยง หมายความว่า บุคคลที่มีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในตัวสูงจะส่งผลให้ลดการเกิดการรับเอาความเสี่ยงในอนาคตได้

ผลการวิจัยของ Jelicic และคณะ (2007) ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นให้ผลสอดคล้องกับการวิจัยของ Sun และ Shek (2012) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นชาวฮ่องกง ที่ศึกษาในระดับเกรด 8 จำนวน 7,151 คน โดยในการศึกษานี้การรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ได้แก่ การใช้สารเสพติด พฤติกรรมเกเร และเจตนาในการเข้าร่วมพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงในทุกตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง ได้ผลว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงและสรุปผลว่า ยิ่งวัยรุ่นมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมากเท่าใดยิ่งทำให้การรับเอาความเสี่ยงน้อยลงเท่านั้น

ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ Geldhof, Bowers, Mueller, Napolitano, Callina และ Lerner (2014) ที่ทำการศึกษาระยะยาวในวัยรุ่นชาวอเมริกันตั้งแต่เกรด 5 ถึงเกรด 12 จำนวน 7,071 คน พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทุก ๆ ระดับชั้นตั้งแต่เกรด 5 ถึงเกรด 12 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r มีค่าตั้งแต่ -0.66 ถึง -0.46) แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบค่อนข้างมากกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ซึ่งหมายถึง วัยรุ่นที่มีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอยู่ในระดับสูงจะมีการรับเอาความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่ผู้ที่มิพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอยู่ในระดับต่ำนั้นจะมีการรับเอาความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง

สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกกับการรับเอาความเสี่ยงในประเทศไทย โดยเป็นการกล่าวถึงตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกโดยตรงนั้น ยังไม่ปรากฏแน่ชัด แต่สามารถเทียบเคียงตัวแปรทางจิตวิทยากับองค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ ดังเช่น การศึกษาของ อัญชลี เหมชะญาติ และ ศิริวรรณ ยอดนิล (2555) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิง จำนวน 244 คน พบว่า ปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบสมรรถนะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิง โดยกลุ่มวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดำ มีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมากกว่า 3.66 เท่า นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเทียบได้กับองค์ประกอบความเชื่อมั่น สัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน โดยกลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถต่ำมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถสูง 15 เท่า อีกทั้ง ความผูกพันกับครอบครัว ซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบสัมพันธภาพ สัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน โดยกลุ่มวัยรุ่นที่มีความผูกพันกับครอบครัวน้อยมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มที่ความผูกพันกับครอบครัวสูง ประมาณ 2.7 เท่า ซึ่งปัจจัยความผูกพันในครอบครัวยังสัมพันธ์กับการตั้งครกที่ไม่พร้อมซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้วยเช่นกัน ดังงานวิจัยของ ศิริวรรณ กำแพงพันธ์, จิตวี แก้วพรสวรรค์, และ สุพร อภินันท์เวช (2554) ที่ศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์อายุ 12-18 ปี มีความผูกพันในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำกว่าวัยรุ่นในช่วงอายุเดียวกันที่ไม่เคยตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ พิชญ์สินี วาณิชพราหมณ์ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชน จำนวน 630 คน พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบของความเชื่อมั่น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยวัยรุ่นที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเองมีสัดส่วนของผู้ที่สูบบุหรี่มากกว่าวัยรุ่นที่เห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ซึ่งหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นดังที่กล่าวมาในหัวข้อก่อนหน้าร่วมด้วย ทำให้ผู้วิจัยสามารถแสดงเส้นความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงและความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยง ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น และ ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรในลักษณะต่างๆ ดังนี้

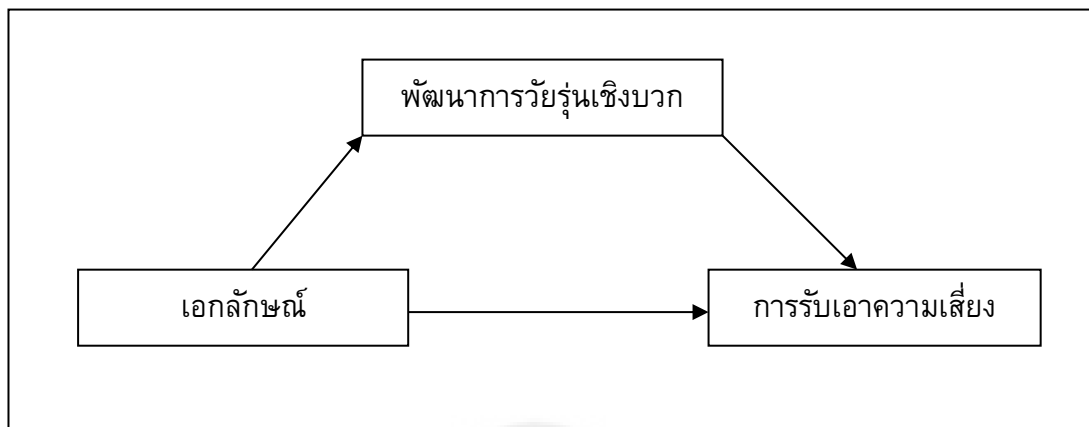
Crocetti, Erentaite, และ Zukauskienė (2014) ได้ทำการศึกษาเอกลักษณ์วัยรุ่นและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในวัยรุ่นชาวลิทัวเนีย จำนวน 1,633 คน พบว่า วัยรุ่นที่มีรูปแบบของสถานะเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันจะมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสถานะแบบสับสน นอกจากนี้ การศึกษาของ Luyckx และคณะ (2013) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างเอกลักษณ์และการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบด้านความเชื่อมั่น (Confidence) ที่เป็นหนึ่งในห้าองค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตัวเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

งานวิจัยของ Padilla-Walker, Barry, Carroll, Madsen และ Nelson (2008) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และลักษณะด้านบวกในวัยรุ่น ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การมีพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อผู้คนรอบข้างและการมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ (Connection) และองค์ประกอบด้านความห่วงใย (Caring) ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก 2) ความเชื่อภายในตนเอง เป็นค่านิยมและความเชื่อที่บุคคลมีในการกระทำสิ่งต่างๆ สอดคล้อง

กับองค์ประกอบด้านความเชื่อมั่น (Confidence) ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และ 3) การนับถือศาสนา เป็นการปฏิบัติของบุคคลที่มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อให้ตนนั้นมีการประพฤติตามศีลธรรมและกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ (Character) ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีรูปแบบสถานะเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันจะมีลักษณะด้านบวกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับตัวบ่งชี้การมีพฤติกรรมเอื้อสังคมและความเชื่อภายในตนเอง และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับตัวบ่งชี้การนับถือศาสนา โดยวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะมีลักษณะด้านบวกสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบสับสนในทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ นั้นหมายความว่า วัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบสับสน ในด้านความสัมพันธ์ ด้านการช่วยเหลือ ด้านความเชื่อมั่นและด้านคุณลักษณะด้วยเช่นกัน

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย จริยกุล ตรีสุวรรณ (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน เทียบได้กับองค์ประกอบสมรรถนะ บรรยาภาศในครอบครัวและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน เทียบได้กับองค์ประกอบสัมพันธภาพของตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 892 คน พบว่า เอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน บรรยาภาศในครอบครัวและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับสัมพันธภาพในครอบครัวในเด็กวัยรุ่นจำนวน 200 คน พบว่า เด็กที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์สูงจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของ เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในทางที่ดีมีระดับของสัมพันธภาพกับบิดาและมารดาสูงกว่าวัยรุ่นที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในระดับต่ำกว่า นอกจากนี้ในการศึกษานี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบคุณลักษณะตามตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยพบว่า วัยรุ่นที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์ในระดับสูงจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงเช่นกัน

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตามทีกล่าวมา แสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น และความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงดังที่กล่าวมาในหัวข้อก่อนหน้าร่วมด้วย ทำให้ผู้วิจัยสามารถแสดงเส้นความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์วัยรุ่น พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยง ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณะ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

โดยรูปแบบความสัมพันธ์ของเอกลักษณะ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงข้างต้น จะเป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อถัดไป นอกจากนี้ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปงานวิจัยที่ระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรและนำเสนอในรูปแบบของเมทริกซ์ความสัมพันธ์ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจความสัมพันธ์ของเอกลักษณะ การรับเอาความเสี่ยงและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งแสดงได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปงานวิจัยที่ระบุความสัมพันธ์ของการรับเอาความเสี่ยง เอกลักษณ์ และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

ตัวแปร	การรับเอาความเสี่ยง	เอกลักษณ์	พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก
การรับเอาความเสี่ยง		Hatano, Sugimura, & Crocetti (2016) Schwartz et al. (2015) Duman, Ellis, & Wolfe (2012) Luyckx, Goossens, Soenens, & Beyers (2006)	Geldhof, Bowers, Mueller, Napolitano, Callina, & Lerner (2014) Sun & Shek (2012) Jelicic, Bobek, Phelps, Lerner, & Lerner (2007)
เอกลักษณ์	ศิริอร นพกิจ (2545)		Crocetti, Erentaite, & Zukauskienė (2014) Luyckx et al. (2013) Padilla-Walker, Barry, Carroll, Madsen, & Nelson (2008)
พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก	อัญชลี เหมชะญาติ และ ศิริวรรณ ยอดนิล (2555) ศิริวรรณ กำแพงพันธ์, รุติวี แก้วพรสวรรค์, และ สุพร อภินันทเวช (2554) พิชญ์สินี วาณิชพราหมณ์ (2549)	จริยกุล ตริสุวรรณ (2542) เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541) เสาวภา เบ็ญจพันธ์ทวี (2540)	

จากทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยงและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (ตาราง 2) โดยทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (ภาพประกอบ 6) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น (ภาพประกอบ 7) ได้ว่า เมื่อพิจารณาในระบบบุคลิกภาพในด้านโครงสร้างความเชื่อส่วนบุคคล ที่อธิบายว่าวัยรุ่นที่มีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองจะต่อต้านพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ส่วนวัยรุ่นที่มีความไม่แน่ใจในตนเอง สงสัยในบทบาทจะลดการกำกับตนเองลงและมีการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากขึ้น เช่นเดียวกับผลการวิจัยที่พบว่าวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะข้องเกี่ยวกับการรับเอาความเสี่ยงในระดับที่ต่ำกว่าวัยรุ่นที่มีความสับสนในเอกลักษณ์ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกกับการรับเอาความเสี่ยง (ภาพประกอบ 8) ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็สามารถอธิบายได้ในส่วนของโครงสร้างความเชื่อส่วนบุคคลด้วยเช่นกันว่า ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อสังคมจะลดการรับเอาความเสี่ยง นอกจากนี้ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ก็สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยง และเอกลักษณ์กับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้เช่นกัน เนื่องจากตามทฤษฎีกล่าวไว้ว่า วัยรุ่นที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนให้ดีและเข้มแข็งจะเป็นวัยรุ่นที่มีพัฒนาการที่ดี นั้นแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นจะมีลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ในขณะที่วัยรุ่นที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้ จะเป็นคนที่สับสนในบทบาท มีปัญหาด้านบุคลิกภาพและมีการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก็สอดคล้องกับผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมพร้อมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่อธิบายข้างต้นเป็นฐานแนวคิดในการพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัยนี้

6. การวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน

ในการวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง รวมทั้งอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมนั้นต้องมีการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน ดังนั้น เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอรายละเอียดของการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ความหมายของตัวแปรส่งผ่าน 2) โมเดลกรณีตัวแปรส่งผ่าน 3) ประเภทของอิทธิพลส่งผ่าน และ 4) วิธีการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 ความหมายของตัวแปรส่งผ่าน

Baron และ Kenny (1986) ได้กล่าวไว้ว่า ตัวแปรส่งผ่านเป็นตัวแปรที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น หากมองในมุมจิตวิทยา สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรส่งผ่านเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายว่าเหตุการณ์ทางกายภาพภายนอกสามารถส่งผลต่อตัวแปรเชิงจิตวิทยาที่เป็นลักษณะภายในได้อย่างไร

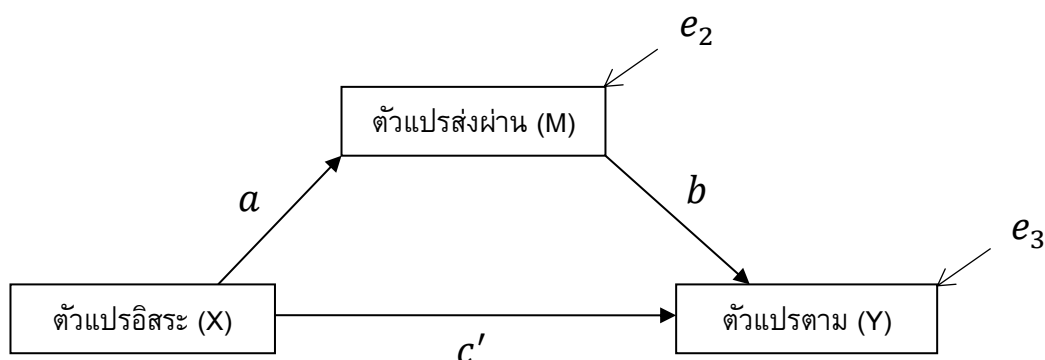
MacKinnon, Fairchild, และ Fritz (2007) กล่าวว่า ตัวแปรส่งผ่านเป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดตัวแปรส่งผ่าน และตัวแปรส่งผ่านเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดตัวแปรตามตามลำดับ

Gunzler, Chen, Wu, และ Zhang (2013) ได้กล่าวว่า ตัวแปรส่งผ่านเป็นตัวแปรสื่อกลางที่ช่วยอธิบายว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อตัวแปรตามได้อย่างไร

จากนิยามของตัวแปรส่งผ่านข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรส่งผ่าน หมายถึงตัวแปรที่สามารถช่วยอธิบายสาเหตุการเกิดหรืออิทธิพลจากตัวแปรตามที่เกิดจากตัวแปรอิสระได้

6.2 โมเดลกรณีตัวแปรส่งผ่าน

การวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร เช่น ตัวแปร X และตัวแปร Y และสามารถเขียนได้เป็นความสัมพันธ์ $X \rightarrow Y$ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร และสามารถหมายความว่าตัวแปร X เป็นเหตุก่อให้เกิดตัวแปร Y ต่อมามีการกล่าวถึงตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งเป็นรูปแบบตัวแปรพื้นฐานที่สุดที่เพิ่มตัวแปรอื่นเข้ามาในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวแปร โดยที่ตัวแปร X ก่อให้เกิดตัวแปรส่งผ่าน M และตัวแปรส่งผ่าน M ก่อให้เกิดตัวแปร Y ดังนั้น สามารถเขียนได้เป็นความสัมพันธ์ $X \rightarrow M \rightarrow Y$ หรือเขียนได้ในรูปโมเดลได้ดังนี้

- เมื่อ
- a แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน
 - b แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม
 - c' แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม
 - e₂ แทนค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรส่งผ่าน
 - e₃ แทนค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 10 โมเดลตัวแปรส่งผ่าน

ที่มา : MacKinnon และคณะ. (2007). *Mediation analysis*. p. 595.

จากภาพประกอบ 10 แสดงถึงโมเดลตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งเป็นรูปแบบโมเดลที่ใช้เป็นส่วนใหญ่ในการวิจัยเชิงจิตวิทยาประยุกต์ โดยที่เส้นทาง a แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระ ต่อตัวแปรส่งผ่าน เส้นทาง b แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม โดยที่ควบคุมตัวแปรอิสระให้คงที่ และเส้นทาง c' แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม เมื่อควบคุมตัวแปรส่งผ่านให้มีค่าคงที่ ส่วน e₂ และ e₃ แทนค่าเศษเหลือ (Residuals) หรือค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรส่งผ่านและตัวแปรตาม ตามลำดับ ซึ่งรูปโมเดลตัวแปรส่งผ่านข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นทั้งอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม และอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม โดยผ่านตัวแปรส่งผ่าน (MacKinnon et al., 2007)

6.3 ประเภทของอิทธิพลส่งผ่าน

อิทธิพลส่งผ่าน (Mediating effect) ที่เกิดขึ้นในโมเดลตัวแปรส่งผ่าน $X \rightarrow M \rightarrow Y$ มีได้หลายแบบ (MacKinnon et al., 2007) โดยพิจารณาจากการทดสอบนัยสำคัญของค่าอิทธิพลที่เกิดขึ้นในโมเดล ทั้ง อิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) อิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม (b) และ อิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม (c') ว่ามีค่าที่

ต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ (MacKinnon et al., 2007; Little, Card Bovaird, Preacher, & Crandall, 2007)

1) การส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Complete mediation) หมายถึง ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม โดยผ่านทางตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ ทำให้ไม่มีอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามเหลืออยู่ เมื่อทดสอบทางสถิติแล้วจะได้ว่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) และอิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม (b) แล้วมีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม (c') ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

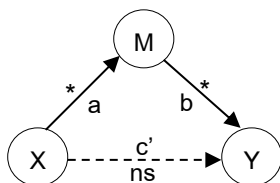
2) การส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial mediation) หมายถึง ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามโดยผ่านทางตัวแปรส่งผ่านเพียงบางส่วน ทำให้ตัวแปรอิสระเองมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตามด้วยเช่นกัน เมื่อคำนวณทางสถิติแล้ว จะได้ว่าทั้งอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) อิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม (b) และอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม (c') มีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) การส่งผ่านแบบไม่สอดคล้องกัน (Inconsistent mediation) หมายถึง อิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม และอิทธิพลทางอ้อมที่ผ่านทางตัวแปรส่งผ่าน มีทิศทางที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากลักษณะการมีอิทธิพลที่ต่างกัน ทำให้เมื่อทดสอบทางสถิติแล้ว จะพบว่า ทั้งอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) อิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม (b) และอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม (c') มีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลคูณของอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) และอิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม (b) (The product of a and b) มีเครื่องหมายต่างจากอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม (c')

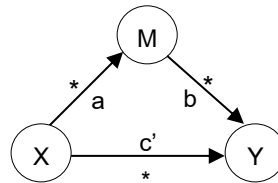
4) ไม่มีอิทธิพลส่งผ่าน (No mediation) หมายถึง ไม่มีอิทธิพลส่งผ่านเกิดขึ้นตามโมเดลส่งผ่านที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปได้ใน 3 กรณีคือ 1) อิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม (b) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) และอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม (c') มีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ไม่เกิดการส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรอิสระไปสู่ตัวแปรตามโดยผ่านตัวแปรส่งผ่านได้ 2) อิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน (a) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อิทธิพลอีก 2 แบบ (b และ c') มีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุการณ์ลักษณะนี้จะทำให้ตัวแปรส่งผ่านกลายเป็นตัวแปรร่วม (Covariate) แทน และ 3) อิทธิพลทั้ง a, b และ c' ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเภทของอิทธิพลส่งผ่านสามารถแสดงได้เป็นแผนภาพ ดังนี้

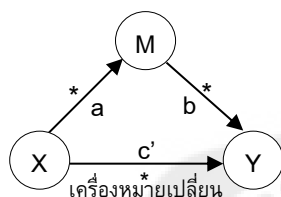
1) การส่งผ่านแบบสมบูรณ์

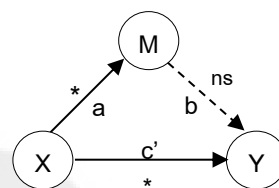
2) การส่งผ่านแบบบางส่วน

3) การส่งผ่านแบบไม่สอดคล้องกัน

4) ไม่มีอิทธิพลส่งผ่าน

เมื่อ	X	แทนตัวแปรอิสระ
	Y	แทนตัวแปรตาม
	M	แทนตัวแปรส่งผ่าน
	a	แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรส่งผ่าน
	b	แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรส่งผ่านต่อตัวแปรตาม
	c'	แทนอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม
	ns	แทนเส้นอิทธิพลไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
	*	แทนเส้นอิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพประกอบ 11 ประเภทของอิทธิพลส่งผ่าน

ที่มา : Little และคณะ (2007). *Structural equation modelling of mediation and moderation with contextual factors*. p. 210.

6.4 วิธีการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน

จากโมเดลตัวแปรส่งผ่านข้างต้น (ภาพประกอบ 10 และภาพประกอบ 11) สามารถประมาณค่าเส้นอิทธิพลต่างๆได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic regression) และโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) (MacKinnon et al., 2007; Gunzler et al., 2013) ในที่นี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

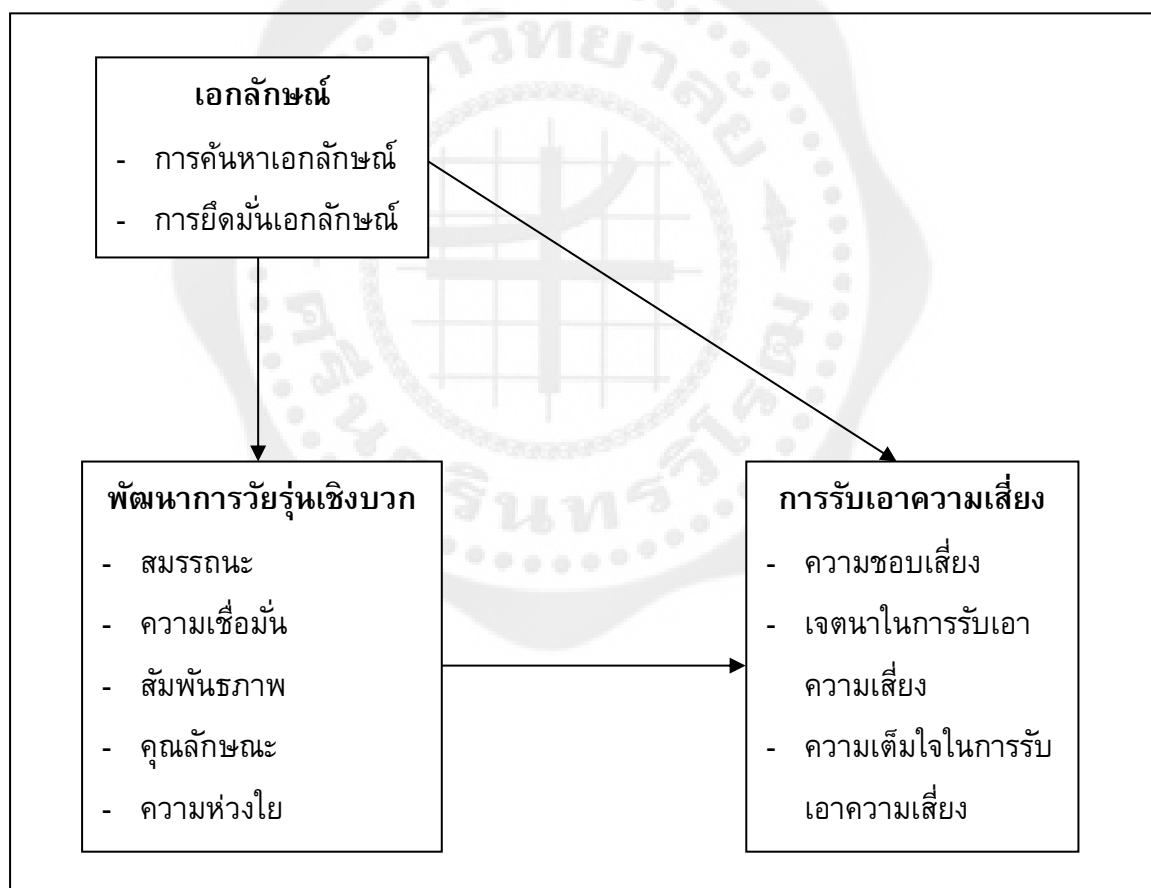
สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการนี้เนื่องจากการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านด้วยวิธีการนี้มีข้อได้เปรียบมากกว่าวิธีการวิเคราะห์ถดถอยหลายประการ อาทิเช่น วิธี SEM สามารถวิเคราะห์ ประเมินค่าและแปลความหมายของโมเดลการส่งผ่านเมื่อตัวแปรเป็นตัวแปรแฝง (Latent variable) ได้ อีกทั้งวิธี SEM ยังสามารถปรับโมเดลตัวแปรส่งผ่านที่ตั้งไว้ตามสมมติฐานให้มีความพอเหมาะ (Fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ นอกจากนี้ วิธีการวิเคราะห์ถดถอยใช้ค่าความคาดหวังแบบมีเงื่อนไขในการหาความสัมพันธ์ทางสถิติ แต่วิธี SEM ประเมินค่าทางสถิติด้วยโมเดลกรอบแนวคิด แผนภาพเส้นทาง (Path diagram) และสมการทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้วิธี SEM ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าวิธีการวิเคราะห์ถดถอยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม รวมทั้งการวิเคราะห์หน้าที่บทบาทคู่ (Dual role) ของตัวแปรส่งผ่านทั้งการเป็นตัวต้นเหตุของตัวแปรตามและการเป็นตัวแทรกแซงระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (Gunzler et al., 2013)

สำหรับการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรส่งผ่านโดยการใช้โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) สามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น LISREL MPlus EQS Amos R SAS STATA และ Statistica โดยโปรแกรมเหล่านี้ใช้วิธีการวิเคราะห์โมเดลโดยมีฐานจากวิธี Maximum likelihood (ML), Generalized least squares (GLS) และ Weighted least squares (WLS) (Gunzler et al., 2013) ในการวิจัยนี้จะใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรม LISREL โดยวิธีการประมาณค่าแบบ Maximum likelihood ในการวิเคราะห์โมเดลตัวแปรส่งผ่าน

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ว่า ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Jessor et al., 1968 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) แสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งเป็นตัวแปรในส่วนของโครงสร้างความเชื่อส่วนบุคคลเป็นปัจจัยป้องกันที่สามารถลดการรับเอาความเสี่ยงได้ ประกอบกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Erikson, 1968) ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนให้ดีและเข้มแข็งจะเป็นวัยรุ่นที่มีพัฒนาการที่ดี ในขณะที่วัยรุ่นที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้ จะเป็นคนที่สับสนในบทบาท และมีแนวโน้มที่จะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งทฤษฎีทั้งสองสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้พบว่า การพัฒนาเอกลักษณ์ในทางที่ดีสัมพันธ์ทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยง (Hatano et al., 2016; Schwartz et al., 2015; Duman, Ellis et al., 2012; Luyckx et al., 2006; ศิริอร นพกิจ, 2545)

และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่สามารถลดการรับเอาความเสี่ยง (Geldhof et al., 2014; Sun & Shek, 2012; Jelacic et al., 2007; อัญชลี เหมชะญาติ และ ศรีวรรณ ยอดนิล, 2555; ศิริวรรณ กำแพงพันธ์ และคณะ, 2554; พิชญ์สินี วาณิชพราหมณ์, 2549) อีกทั้ง เอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Crocetti et al., 2014; Luyckx et al., 2013; Padilla-Walker et al., 2008; จริยกุล ศรีสุวรรณ, 2542; เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ, 2541; เสาวภา เบ็ญจพันธ์ทวี, 2540) ทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัยนี้ตามรูปแบบความสัมพันธ์ที่อธิบายด้วยทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมและงานวิจัยก่อนหน้า โดยกำหนดกรอบแนวคิดว่าตัวแปรเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยง และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก แสดงได้ดังนี้

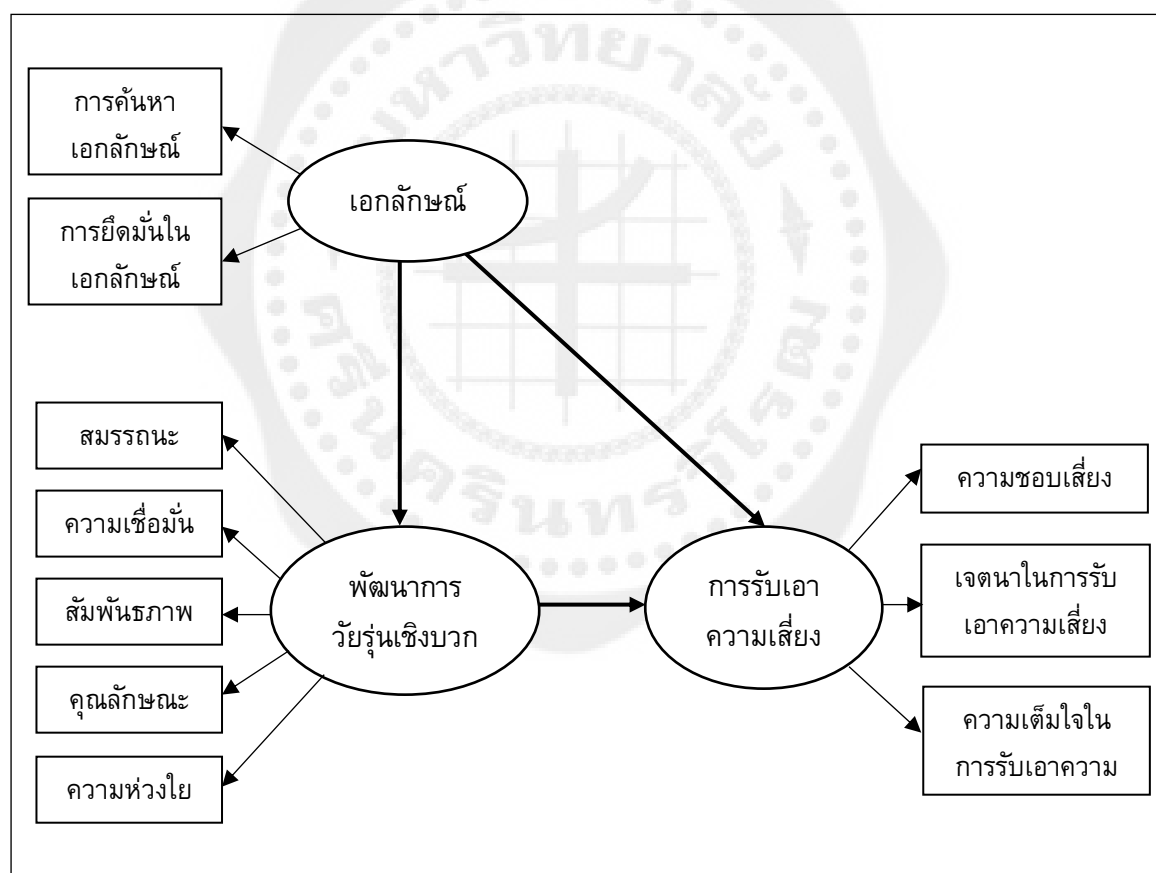
ภาพประกอบ 12 กรอบแนวคิดในการวิจัย

8. สมมติฐานในการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยมีตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยพิจารณาตัวแปรเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยง และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ในรูปของตัวแปรแฝงที่วัดโดยตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดโมเดลการวิจัยตามรูปแบบโมเดลลิสเรล ดังนี้

ภาพประกอบ 13 โมเดลการวิจัยตามรูปแบบโมเดลลิสเรล

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาอิทธิพลของเอกลักษณ์วัยรุ่นที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน และเพื่อเป็นการนำผลการวิจัยที่ได้กลับไปอ้างอิงสู่กลุ่มประชากรเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ การได้มาซึ่งสารสนเทศหรือข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยอย่างถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงการควบคุมแหล่งของความคลาดเคลื่อนต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยจึงพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการทางสถิติ มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีคุณภาพทางความตรงและความเที่ยง รวมทั้งวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบและสอดคล้องกับปัญหาวิจัย โดยรายละเอียดปรากฏตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 405 คน ที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair และคณะ (2006) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage random sampling)

การกำหนดขนาดของตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของตัวอย่างของการวิจัยนี้พิจารณาจากหลักการการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modelling: SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) (Jöreskog & Sörbom, 1996) ที่ต้องการประมาณค่าพารามิเตอร์ตามเมทริกซ์สำคัญของการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล ซึ่งตามแนวคิดของ Hair และคณะ (2006) เสนอว่า การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลนั้นมีเกณฑ์หลายเกณฑ์ที่สามารถนำมาใช้พิจารณาได้ อย่างไรก็ตาม มีเกณฑ์หนึ่งที่ใช้กันคือ ขนาดของโมเดล โดยมักใช้ผู้ตอบจำนวน 15 ชุดต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ค่า สำหรับโมเดลในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าจำนวนประมาณ 25 ค่า ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ $25 \times 15 = 375$ คน แต่อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอาจเกิดความคลาดเคลื่อนจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือการออกจากการวิจัยกลางคันของผู้เข้าร่วมวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 20 จะได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 450 คน

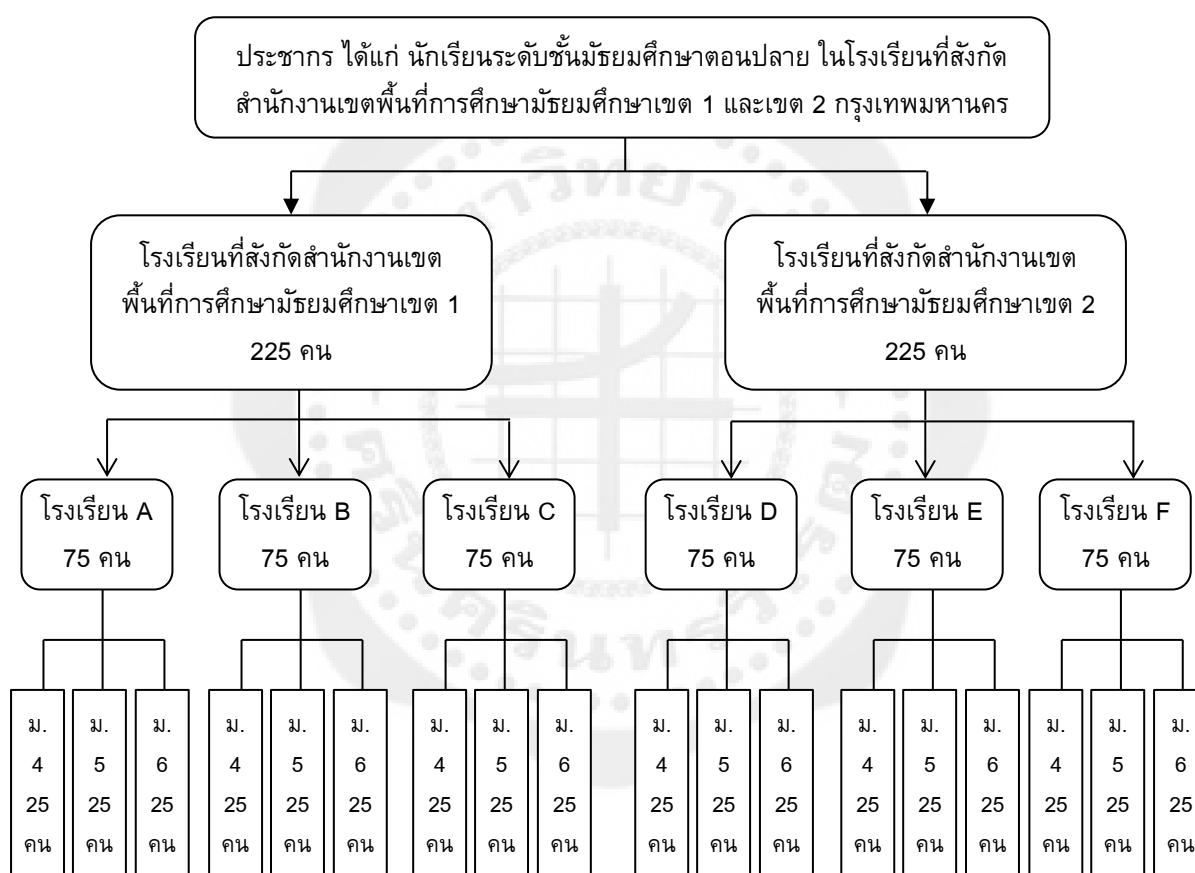
ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage random sampling) โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก เนื่องจากในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 เขตการศึกษา คือ เขต 1 และเขต 2 ในที่นี้ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 2 เขตการศึกษา ด้วยวิธีการ ดังนี้

ผู้วิจัยทำการสุ่มโรงเรียนจำนวน 3 โรงเรียนจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ที่มีทั้งหมด 67 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เช่นเดียวกันกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ที่มีทั้งหมด 52 โรงเรียน โดยผู้วิจัยทำการสุ่ม 3 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จะได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 เนื่องจากกลุ่มประชากรเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น ในแต่ละโรงเรียนผู้วิจัยทำการสุ่มนักเรียนเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น โดยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทำการสุ่มนักเรียนแต่ละโรงเรียนที่สุ่มได้จากขั้นตอนแรก จำนวน 25 คนต่อระดับชั้นเรียนต่อ 1 โรงเรียน ฉะนั้น ผู้วิจัยจะได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 75 คน และได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตเท่ากับ 225 คน ซึ่งทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 450 คน โดยลักษณะการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละขั้นตอนแสดงได้ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 มาตรวัดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย ได้แก่

2.1 การรับเอาความเสี่ยง

2.1.1 แบบวัดความชอบเสี่ยง

2.2.2 แบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง

2.2.3 แบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

2.2 แบบวัดเอกลักษณ์

2.3 แบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนเพื่อทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามกรอบขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัด
2. ศึกษาความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ
3. สร้างพิมพ์เขียว โครงสร้างของแบบวัด รวมทั้งสร้างข้อคำถาม โดยเขียนเนื้อหาของข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร
4. ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาข้อคำถามในแบบวัด เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาข้อคำถามกับนิยามและวัตถุประสงค์ของการวัดในแต่ละตัวแปร และทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป และทำการปรับปรุงเนื้อหาข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำข้อคำถามที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อ ด้วยการแบ่งกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำด้วยการพิจารณาจากนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป เป็นกลุ่มสูง และนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาเป็นกลุ่มต่ำ จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสองกลุ่มด้วยการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (Independent sample *t*-test) เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

6. นำข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือกมาหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .197 ขึ้นไป โดยพิจารณาจากตารางค่าวิกฤต (Critical value) ของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient: r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$)

7. ทำการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัด โดยหาค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

8. จัดทำเป็นแบบวัดฉบับใช้จริง เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

สำหรับการประเมินความเที่ยงของแบบวัด ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่มากกว่า .5 จึงจะถือว่าผ่านและนำไปใช้ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) นอกจากนี้เกณฑ์ในการประเมินความเที่ยง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจะพิจารณาจากหลักแห่งความชัดเจน (Rule of thumb) ตามที่ George และ Mallery (2003) เสนอไว้ร่วมด้วย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 3 เกณฑ์ในการประเมินค่าความเที่ยงจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (George & Mallery, 2003)

Cronbach's Alpha (α)	ระดับความเที่ยง
>.90	ดีมาก
>.80	ดี
>.70	พอใช้
>.60	พอรับได้
>.50	ต่ำ
<.50	ไม่สามารถรับได้

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) จากการหาค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบวัดในการวิจัยนี้ที่ประกอบด้วย 5 แบบวัด ได้แก่ แบบวัดความชอบเสี่ยง แบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง แบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง แบบวัดเอกลักษณ์ และแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นหญิง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดต่าง ๆ มี

ค่าเท่ากับ .851 .734 .785 .833 และ .802 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามหลักแห่งความชัดเจน (Rule of thumb) (George & Mallery, 2003) แสดงได้ว่า แบบวัดความชอบเสี่ยง แบบวัดเอกลักษณ์ และแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงและแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงมีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ทั้งนี้ การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือของแบบวัดต่างๆที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นเติมข้อความและแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับชั้น โดยนำผลนี้มาใช้ในการบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีตัวอย่างของแบบสอบถาม ดังนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

0. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
00. อายุ ปี
000. ระดับชั้น ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 4 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 5 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 มาตรวัดตัวแปรในงานวิจัย

2.1 การวัดการรับเอาความเสี่ยง

ในงานวิจัยนี้ การรับเอาความเสี่ยงเป็นตัวแปรที่อยู่ในรูปของตัวแปรแฝง ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการรับเอาความเสี่ยงสามารถแสดงได้จากการวัดตัวแปรสังเกตได้ คือ ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยงและความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง ซึ่งรายละเอียดของแบบวัดตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยง มีดังนี้

2.1.1 แบบวัดความชอบเสี่ยง

ความชอบเสี่ยง (Risk preference) หมายถึง การประเมินสถานการณ์ของวัยรุ่นแต่ละคนว่าสถานการณ์นั้นให้ประโยชน์มากกว่าโทษหรือไม่ หากตัววัยรุ่นประเมินแล้วเชื่อว่ามีประโยชน์ต่อตนเองมากกว่าโทษ วัยรุ่นคนนั้นจะมีความชื่นชอบและยินดีที่จะกระทำพฤติกรรม ซึ่งการวัดความชอบเสี่ยงในการวิจัยนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

ลักษณะแบบวัด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยทำการประยุกต์จากแบบวัด The Benthin Risk Perception Measure ซึ่งพัฒนาโดย Benthin, Slovic, และ Severson (1993) และ

ปรับปรุงโดย Gardner และ Steinberg (2005) มาปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของวัยรุ่นไทย ลักษณะแบบวัดเป็นแบบสอบถามรายงานตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ โดยในแบบวัดจะให้ผู้ตอบพิจารณาพฤติกรรมที่กำหนดแล้วให้ประเมินถึงประโยชน์และโทษที่เกิดจากการกระทำพฤติกรรมนั้น เนื่องจากจากแนวคิดและทฤษฎีเสนอไว้ว่า หากวัยรุ่นประเมินพฤติกรรมเสี่ยงแล้วเชื่อว่า มีผลดีต่อตนเองมากกว่าโทษ วัยรุ่นคนนั้นจะมีความชื่นชอบที่จะเสี่ยงกระทำพฤติกรรมดังกล่าว (Gardner & Steinberg, 2005) โดยจะให้ผู้ตอบประเมินว่าตนเองคิดเห็นอย่างไรใน 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (พฤติกรรมดังกล่าวให้โทษ 20% ให้ประโยชน์ 80%) จนถึง 4 (พฤติกรรมดังกล่าวให้โทษ 80% ให้ประโยชน์ 20%) ลักษณะการให้คะแนน ผู้วิจัยให้คะแนนสลับกับการตอบ โดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 4 คะแนน ผู้ที่ตอบ 2 ได้ 3 คะแนน ผู้ที่ตอบ 3 ได้ 2 คะแนน และผู้ที่ตอบ 4 ได้ 1 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่าแสดงว่ามีความชอบเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า และแบบวัดความชอบเสี่ยงนี้มีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในด้วยสูตร Cronbach's alpha coefficient (α) เท่ากับ .851

ตัวอย่างแบบวัดความชอบเสี่ยง

คำชี้แจง ขอให้ประเมินว่าคิดอย่างไรกับพฤติกรรมดังกล่าว จากนั้นทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด โดยที่

1	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 20%	ประโยชน์ 80%
2	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 40%	ประโยชน์ 60%
3	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 60%	ประโยชน์ 40%
4	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 80%	ประโยชน์ 20%

ข้อความ	1	2	3	4
0. การดื่มเครื่องดื่มมึนเมาที่ <u>ไม่รู้จัก</u>	1	2	3	4
0. การมีเพศสัมพันธ์แบบ <u>ไม่ป้องกัน</u>	1	2	3	4
0. การขี่มอเตอร์ไซด์ <u>ขณะมึนเมา</u>	1	2	3	4

ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดความชอบเสี่ยง

ผู้วิจัยทำการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความชอบเสี่ยงด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่า ค่าอำนาจจำแนกมีตั้งแต่ .559 ถึง .798 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่ง

เป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบวัดความชอบเสี่ยงสามารถใช้วัดความชอบเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางและสามารถจำแนกผู้ที่มีความชอบเสี่ยงสูงออกจากผู้ที่มีความชอบเสี่ยงต่ำได้ รายละเอียดของค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความชอบเสี่ยงแสดงได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ของแบบวัดความชอบเสี่ยง

นิยาม	ข้อคำถาม	ค่า CITC
ความชอบเสี่ยง หมายถึง การประเมินสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงของวัยรุ่นว่าสถานการณ์นั้นให้ประโยชน์แก่ตนเองมากกว่าโทษที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่	1. การดื่มเครื่องดื่มมึนเมาที่ <i>ไม่รู้จัก</i>	.638
	2. การสูบบุหรี่ติดต่อกัน <i>จนหมดซอง</i>	.798
	3. การมีเพศสัมพันธ์แบบ <i>ไม่ป้องกัน</i>	.559
	4. การขี่มอเตอร์ไซด์ <i>ขณะมีนเมา</i>	.785
ค่าความเที่ยง (α) = .851		

2.1.2 แบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง

เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง (Intention to take a risk) หมายถึง ความตั้งใจของวัยรุ่นที่จะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อตนเอง โดยพฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การมีเพศสัมพันธ์ และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน การวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสำหรับการวิจัยนี้ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ลักษณะแบบวัด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัด The Domain Specific Risk-Taking Scale (DOSPERT) (Weber et al., 2002) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่ทำเด็ดขาด) จนถึง 4 (ทำอย่างแน่นอน) ลักษณะการให้คะแนนสอดคล้องกับการตอบ โดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 1 คะแนน จนถึง ผู้ที่ตอบ 4 ได้ 4 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า นอกจากนี้ แบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงมีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในด้วยสูตร Cronbach's alpha coefficient (α) เท่ากับ .734

ตัวอย่างแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย **X** ทับตัวเลขที่ตรงกับความเป็นไปได้ที่นักเรียนคาดว่าจะทำ พฤติกรรมดังกล่าวภายใน 6 เดือนข้างหน้ามากที่สุด

ข้อความ	ไม่ทำ เด็ดขาด	คิด ดูก่อน	น่าจะ ทำ	ทำอย่าง แน่นอน
0. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตน <u>ไม่รู้จัก</u>	1	2	3	4
0. สูบบุหรี่ <u>มากกว่า 3</u> ตัวติดต่อกัน	1	2	3	4
0. ไป <u>ค้างคืน</u> ที่ต่างจังหวัดกับเพื่อนเพศตรงข้ามหรือคน รัก <u>สองต่อสอง</u>	1	2	3	4

ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง

ผู้วิจัยทำการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่า ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง .300 ถึง .547 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่งเป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสามารถใช้วัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางและสามารถจำแนกผู้ที่มีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงสูงออกจากผู้ที่มีเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงต่ำได้ รายละเอียดของค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง แสดงได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ของแบบวัดเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง

นิยาม	ข้อคำถาม	ค่า CITC
เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง หมายถึง ความตั้งใจของวัยรุ่นที่จะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อตนเอง โดยพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน	1. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 4 แก้ว ในงานเลี้ยงสังสรรค์	.500
	2. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตนไม่รู้จัก	.501
	3. สูบบุหรี่มากกว่า 3 ตัวติดต่อกัน	.300
	4. สูบบุหรี่แบบอัดลมเข้าปอด	.362
	5. อยู่กับเพื่อนเพศตรงข้ามหรือคนรักตามลำพังในที่ลับตาคน	.514
	6. ไปค้างคืนที่ต่างจังหวัดกับเพื่อนเพศตรงข้ามหรือคนรักสองต่อสอง	.547
	7. ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะเดินทางด้วยรถยนต์	.379
	8. ไม่สวมหมวกกันน็อกขณะขี่ / ซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์	.336
ค่าความเที่ยง (α) = .734		

2.1.3 แบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง (Willingness to take a risk) หมายถึง การเปิดรับโอกาสของวัยรุ่นในการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง โดยมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ลุ่มเสี่ยงเป็นตัวเหนี่ยวนำพฤติกรรม ซึ่งการวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ลักษณะแบบวัด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัดความเต็มใจเชิงพฤติกรรมของ Gerrard และคณะ (2005; 2006) และสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล (2552) โดยผู้วิจัยจะวัดความเต็มใจในการเข้าร่วมพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน โดยจะมีสถานการณ์สมมติให้ผู้ตอบอ่านก่อนแล้วถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะทำพฤติกรรมดังกล่าว ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบวัดเป็นมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่เด็ดขาด) จนถึง 4 (เต็มใจทำอย่างยิ่ง) การให้คะแนนจะสอดคล้องกับการตอบ โดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 1 คะแนน จนถึง ผู้ที่ตอบ 4 ได้ 4 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่ได้

คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า นอกจากนี้ แบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงมีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในด้วยสูตร Cronbach's alpha coefficient (α) เท่ากับ .785

ตัวอย่างแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนนิภาพตามเหตุการณ์สมมติต่อไปนี้ จากนั้น ทำเครื่องหมาย **X** ในช่องที่ตรงตามความรู้สึกมากที่สุด

เหตุการณ์สมมติที่ 0

สมมติว่าคุณกับกลุ่มเพื่อนพักผ่อนในวันหยุด กลุ่มเพื่อนของคุณกำลังดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (เช่น สุรา เบียร์ เหล้าปั่น) และที่ตรงนั้นมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์วางอยู่ โดยที่คุณสามารถดื่มได้ถ้าต้องการ คุณจะอย่างไร

0. ลองดื่มหนึ่งแก้ว

☐ ไม่ดื่มเด็ดขาด ☐ คิดดูก่อน ☐ ดื่มอย่างไม่ค่อยเต็มใจ ☐ เต็มใจดื่มอย่างยิ่ง

00. ดื่ม 2-3 แก้ว

☐ ไม่ดื่มเด็ดขาด ☐ คิดดูก่อน ☐ ดื่มอย่างไม่ค่อยเต็มใจ ☐ เต็มใจดื่มอย่างยิ่ง

ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

ผู้วิจัยทำการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่า ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ในช่วง .381 ถึง .603 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่งเป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงสามารถใช้วัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางและสามารถจำแนกผู้ที่มีความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงสูงออกจากผู้ที่มีความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงต่ำได้ รายละเอียดของค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง แสดงได้ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ของแบบวัดความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

นิยาม	ข้อคำถาม	ค่า CITC
ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง หมายถึง การเปิดรับโอกาสของวัยรุ่นในการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง โดยมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ล่อลวงเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรม โดยพฤติกรรมเสี่ยงในที่นี้ ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ และความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน	<u>การดื่มสุรา</u>	
	1. ลองดื่ม 1 แก้ว	.532
	2. ดื่ม 2-3 แก้ว	.603
	<u>การสูบบุหรี่</u>	
	3. ลองสูบบุหรี่ 1 มวน	.381
	4. สูบ 2-3 มวน	.384
	<u>พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์</u>	
	5. อยู่ด้วยกันตามลำพังครึ่งวัน	.475
	6. อยู่ด้วยกันตามลำพังทั้งวัน	.484
	<u>ความไม่ปลอดภัยในการใช้ถนน</u>	
	7. เพื่อนขับด้วยความเร็วสูงเล็กน้อย	.599
	8. เพื่อนขับด้วยความเร็วสูงปานกลาง	.460
ค่าความเที่ยง (α) = .785		

2.2 แบบวัดเอกลักษณ์

เอกลักษณ์ (Identity) หมายถึง การสร้างโครงสร้างตัวตนเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล โดยเกี่ยวกับการคิดพิจารณาและการตกลงใจเลือกตัวเลือกรูปแบบที่บ่งบอกความเป็นตัวตน ใน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน อาชีพ ศาสนา ค่านิยม แนวคิดการเมือง บทบาทตามเพศ ความสัมพันธ์กับครอบครัว มิตรภาพ และการเลือกคู่ครอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบดังนี้

1) การค้นหาเอกลักษณ์ (Exploration) หมายถึง การคิดและพิจารณาตัวเลือกของเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์และความเชื่อที่ตรงกับความต้องการ ซึ่งสะท้อนในรูปของการหาข้อมูล การตั้งคำถาม การพูดคุยกับผู้อื่น เพื่อหาคำตอบในการตัดสินใจรับตัวเลือกที่เหมาะสมมายึดมั่นเป็นลักษณะเฉพาะของตน

2) การยึดมั่นในเอกลักษณ์ (Commitment) หมายถึง การตกลงใจรับเอาตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์และความเชื่อที่แน่นอน ซึ่งสะท้อนจากการตัดสินใจยึดมั่นในตัวเลือกดังกล่าว แล้วทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและการดำเนินชีวิตหลังจากการยึดปฏิบัติตามรูปแบบที่ตนได้เลือกไว้

โดยการวัดเอกลักษณ์ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ลักษณะแบบวัด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัด The Ego Identity Process Questionnaire (EIPQ) (Balistreri, Busch-Rossnagel, & Geisinger, 1995) และแบบวัด The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS) (Crocetti, Rubini, & Meeus, 2008) โดยวัดเอกลักษณ์วัยรุ่นจากการสร้างเอกลักษณ์ตามแนวคิดของ Marcia (1980) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์ (Identity exploration) และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ (Identity commitment) โดยแบบวัดเอกลักษณ์วัยรุ่นในการวิจัยนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ แบ่งเป็นองค์ประกอบละ 9 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบประเมินตนเองแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) ลักษณะการให้คะแนนสอดคล้องกับการตอบ โดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 1 คะแนน จนถึง ผู้ที่ตอบ 4 ได้ 4 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในตนเองที่สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า ทั้งนี้ แบบวัดเอกลักษณ์วัยรุ่นมีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในด้วยสูตร Cronbach's alpha coefficient (α) เท่ากับ .833

ตัวอย่างแบบวัดเอกลักษณ์

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	ตรงน้อยที่สุด	ตรงน้อย	ตรงมาก	ตรงมากที่สุด
0. ฉันมักพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่ฉันเรียน	1	2	3	4
0. ฉันปรึกษาผู้อื่นเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต	1	2	3	4
0. อาชีพในฝันทำให้ฉันกล้าเผชิญอนาคตได้อย่างมั่นใจ	1	2	3	4
0. บทบาทตามเพศของฉันทำให้ฉันรู้สึกมั่นคงในชีวิต	1	2	3	4

ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดเอกลักษณ์

ผู้วิจัยทำการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเอกลักษณ์ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่า ในองค์ประกอบที่ 1 การค้นหาเอกลักษณ์มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .259 ถึง .493 และในองค์ประกอบที่ 2 การยึดมั่นในเอกลักษณ์มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .287 ถึง .506 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่งเป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบวัดเอกลักษณ์สามารถใช้วัดเอกลักษณ์ในวัยรุ่นตอนกลางและสามารถจำแนกผู้ที่มีการค้นหาเอกลักษณ์สูงออกจากผู้ที่มีการค้นหาเอกลักษณ์

ต่ำได้ และสามารถจำแนกผู้ที่มีการยึดมั่นในเอกลักษณ์สูงออกจากผู้ที่มีการยึดมั่นในเอกลักษณ์ต่ำได้เช่นกัน รายละเอียดของค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเอกลักษณ์ แสดงได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ของแบบวัดเอกลักษณ์

องค์ประกอบ	ข้อคำถาม	ค่า CITC
การค้นหาเอกลักษณ์ หมายถึง การคิดและพิจารณาตัวเลือกของเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์และความเชื่อที่ตรงกับความต้องการ ซึ่งสะท้อนในรูปของการหาข้อมูล การตั้งคำถาม การพูดคุยกับผู้อื่น เพื่อหาคำตอบในการตัดสินใจรับตัวเลือกที่เหมาะสมมายึดมั่นเป็นลักษณะเฉพาะของตนใน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน อาชีพ ศาสนา ค่านิยม แนวคิดการเมือง บทบาทตามเพศ ความสัมพันธ์กับครอบครัว มิตรภาพ และการเลือกคู่ครอง	1. ฉันมักพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่ฉันเรียน	.426
	2. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพ	.464
	3. ฉันศึกษาหลักการของศาสนาต่างๆ	.383
	4. ฉันปรึกษาผู้อื่นเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต	.471
	5. ฉันอภิปรายประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น	.259
	6. ฉันหาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทตามเพศที่เหมาะสมกับฉัน	.381
	7. ฉันพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับบทบาทของฉันต่อครอบครัว	.437
	8. ฉันศึกษานิสัยของเพื่อนสนิท	.493
	9. ฉันอยากรู้ว่าผู้อื่นคิดอย่างไรกับรูปแบบการไปเที่ยวกับคู่รัก	.491
การยึดมั่นในเอกลักษณ์ หมายถึง การตกลงใจรับเอาตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายในชีวิต อุดมการณ์และความเชื่อที่แน่นอน ซึ่งสะท้อนจากการตัดสินใจยึดมั่นในตัวเลือกดังกล่าวแล้วทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและการดำเนินชีวิตหลังจากการยึดปฏิบัติตามรูปแบบที่ตนได้เลือกไว้ ใน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน อาชีพ ศาสนา ค่านิยม แนวคิดการเมือง บทบาทตามเพศ ความสัมพันธ์	10. สิ่ง que ฉันเลือกเรียนทำให้อาณาเขตของฉันมีความมั่นคง	.506
	11. อาชีพในฝันทำให้ฉันกล้าเผชิญอนาคตได้อย่างมั่นใจ	.462
	12. ฉันเชื่อว่าศาสนาทำให้ฉันผ่านอุปสรรคไปได้ด้วยดี	.410
	13. หลักในการดำเนินชีวิตทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	.479
	14. มุมมองด้านการเมืองของฉันทำให้ฉันมั่นใจในความคิดของตนเอง	.287
	15. บทบาทตามเพศของฉันทำให้ฉันรู้สึกมั่นคงในชีวิต	.475
	16. ครอบครัวทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	.338
	17. การมีเพื่อนสนิททำให้ฉันรู้สึกอุ่นใจ	.448
	18. การมีกิจกรรมต่างๆกับคนรักทำให้ฉันมีความมั่นใจ	.475
ค่าความเที่ยง (α) = .833		

2.3 แบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) หมายถึง พัฒนาการที่สมบูรณ์ของวัยรุ่น โดยเป็นผลมาจากปัจจัยภายในตัววัยรุ่นและบริบทรอบข้างวัยรุ่นที่ช่วยกันส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตที่ดี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) สมรรถนะ (Competence) หมายถึง การมีมุมมองในแง่ดีต่อการกระทำของบุคคลทั้งให้ด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา

2) ความเชื่อมั่น (Confidence) หมายถึง การรับรู้ภายในตนของการมีคุณค่าในตนเอง และความสามารถของตนในทางที่ดี รวมทั้งการมีความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของตนและมีการนับถือตนเองแม้จะถูกต่อต้านด้วยความเชื่อบางอย่าง

3) สัมพันธภาพ (Connection) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวบุคคลกับผู้คนและสถาบัน ทั้งในบริบทของเพื่อน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

4) คุณลักษณะ (Character) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งการมีมาตรฐานทางสังคมส่วนตนในการประพฤติในสิ่งที่ถูกที่ควร มีศีลธรรมและความซื่อสัตย์

5) ความห่วงใย (Caring) หมายถึง การมีความเห็นอกเห็นใจและการมีอารมณ์ร่วมหรือการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

โดยการวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีรายละเอียด ดังนี้

ลักษณะแบบวัด เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ฉบับสั้น (PYD- Short Form) (Geldhof et al., 2014) แล้วมาปรับปรุงข้อคำถามให้เข้ากับวัยรุ่นไทย โดยแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 16 ข้อ เป็นแบบวัดแบบมาตรวัดประเมินค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) ลักษณะการให้คะแนนสอดคล้องกับการตอบ โดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 1 คะแนน จนถึง ผู้ที่ตอบ 4 ได้ 4 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่า แสดงว่ามีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า ทั้งนี้ แบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในด้วยสูตร Cronbach's alpha coefficient (α) เท่ากับ .802

ตัวอย่างแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย **X** ทับตัวเลขที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	ตรงน้อยที่สุด	ตรงน้อย	ตรงมาก	ตรงมากที่สุด
0. ฉันตอบคำถามในชั้นเรียนได้	1	2	3	4
0. ฉันเชื่อมั่นว่า ฉันจะมีอนาคตที่ดี	1	2	3	4
0. เพื่อนของฉันใส่ใจฉัน	1	2	3	4
0. ฉันพยายามทำในสิ่งที่ถูกต้อง	1	2	3	4
0. ฉันเห็นใจคนที่กำลังทุกข์ใจ	1	2	3	4

ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

ผู้วิจัยทำการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) พบว่า ในองค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะ ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .314 ถึง .419 องค์ประกอบที่ 2 ความเชื่อมั่น มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .362 ถึง .595 องค์ประกอบที่ 3 สัมพันธภาพ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .334 ถึง .406 องค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะ ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .340 ถึง .504 และองค์ประกอบที่ 5 ความหวังใญ่ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .393 ถึง .424 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่งเป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถใช้วัดพัฒนาการเชิงบวกในวัยรุ่นตอนกลางและสามารถจำแนกผู้ที่มีลักษณะตามองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะ และความหวังใญ่สูงออกจากผู้ที่มีผู้ที่มีลักษณะตาม 5 องค์ประกอบต่ำได้ โดยรายละเอียดของค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก แสดงได้ดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (Corrected Item-Total Correlation: CITC) ของแบบวัดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก

องค์ประกอบ	ข้อคำถาม	ค่า CITC
สมรรถนะ	1. ฉันตอบคำถามในชั้นเรียนได้	.387
	2. ฉันเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน	.419
	3. ฉันมีความสามารถพิเศษ	.314
ความเชื่อมั่น	4. ฉันภูมิใจในตนเอง	.555
	5. ฉันเชื่อมั่นว่า ฉันจะมีอนาคตที่ดี	.595
	6. ดูรวมๆ แล้ว ฉันเป็นคนมีเสน่ห์	.362
สัมพันธภาพ	7. ฉันปรึกษาปัญหาทั่วไปกับพ่อแม่	.405
	8. แบบอย่างของครูสร้างแรงบันดาลใจให้กับฉัน	.344
	9. เพื่อนบ้านของฉันพึ่งพาได้เสมอ	.334
	10. เพื่อนของฉันใส่ใจฉัน	.406
คุณลักษณะ	11. ฉันคิดว่า ทุกคนควรปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นธรรม	.340
	12. การทำดี แม้จะเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ แต่ฉันจะทำให้ดีที่สุด	.504
	13. ฉันเคารพในความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล	.361
	14. ฉันพยายามทำในสิ่งที่ถูกต้อง	.405
ความห่วงใย	15. ฉันเสียใจกับเพื่อนที่ต้องพบกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก	.424
	16. ฉันเห็นใจคนที่กำลังทุกข์ใจ	.393
ค่าความเที่ยง (α) = .802		

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยเสนอเค้าโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุมัติการทำวิจัย ทั้งนี้ การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2559 ใบรับรองการอนุมัติ (Certificate of Approval: COA) เลขที่ SWUEC/E-222/2559

2. หลังจากได้รับการอนุมัติการทำวิจัย ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเสนอเรื่องขออนุมัติในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยทำการติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยเข้าพบและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งมอบใบแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งชี้แจงถึงการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ผลการวิจัยจะออกมาในภาพรวมเท่านั้น ผู้วิจัยไม่สามารถสืบค้นเจาะจงผู้ตอบจึงไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบคำถาม รวมทั้งผู้ร่วมวิจัยมีสิทธิ์ที่จะตอบหรือไม่ตอบแบบสอบถามก็ได้ อีกทั้งผู้ร่วมวิจัยสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา

5. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์งานวิจัย พร้อมทั้งอธิบายการตอบแบบสอบถามและชี้แจงการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง

6. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามโดยละเอียดและเปิดโอกาสให้ซักถามสิ่งที่ไม่เข้าใจ

7. ผู้วิจัยทำการเก็บแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลต่อไป

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ แบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน คือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการจัดเตรียมข้อมูลโดยการบรรณาธิกรณข้อมูล (Editing) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทำการตรวจสอบจำนวนและความครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นลงรหัสแบบสอบถาม ในกรณีพบข้อมูลขาดหาย (Missing data) ผู้วิจัยแทนค่าขาดหาย (Missing value) ด้วยค่าเฉลี่ย (Replacing with mean)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะของตัวแปรในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่และร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) เพื่อดูการกระจายของข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามสมมติฐาน

3.1 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ของการรับความเสี่ยง เอกลักษณ์วัยรุ่นและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัยนี้

3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อศึกษาอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล นอกจากนี้ยังตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาจากการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ชี้วัดความกลมกลืน (The goodness of fit statistical analyses) (Thompson et al., 2008; Anderson & Gerbing, 1984; Yu & Muthen, 2002 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) มีรายละเอียด ดังนี้

1) ค่าไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสมมติฐานศูนย์ (Null hypothesis) ว่าโมเดลสมมติฐานไม่แตกต่างจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นในการทำการทดสอบจึงต้องการให้ค่าไค-สแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) และเมื่อทำการเฉลี่ยด้วยองศาอิสระ (Degree of freedom) ควรมีค่าน้อยกว่า 2 เพื่อยืนยันว่าโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน แต่ถ้าพบว่าค่าไค-สแควร์มีค่าสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าโมเดลสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยต้องทำการปรับข้อมูลจนกว่าค่าไค-สแควร์มีค่าต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean squared error of approximation: RMSEA) เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าไค-สแควร์ว่าโมเดลลิสเรลตามสมมติฐานมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เมื่อเพิ่มพารามิเตอร์อิสระแล้วค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติขึ้นอยู่กับประชากรและชั้นของความอิสระ (Degree of freedom) โดยค่าสถิติ RMSEA จะมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ซึ่งถ้าค่าดัชนี RMSEA ต่ำกว่า .05 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดี (Good fit) ถ้าอยู่ระหว่าง .05 - .08 แสดงว่า พอใช้ได้ ถ้ามีค่าอยู่ระหว่าง .08 - .10 แสดงว่าไม่ค่อยดี และถ้ามากกว่า .10 แสดงว่าไม่ดี

3) ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Standardized root mean squared residual: SRMR) เป็นค่าสถิติที่แสดงขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนี SRMR ควรมีค่าไม่เกิน .05

4) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI) เป็นดัชนีที่แสดงถึงความสอดคล้องกลมกลืนกันระหว่างโมเดลสมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ซึ่งค่า GFI ที่เข้าใกล้ 1 หมายถึง โมเดลสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ ค่าดัชนี GFI ควรมีค่ามากกว่า .90

5) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI) เป็นการนำค่าดัชนี GFI มาปรับแก้โดยพิจารณาขนาดขององศาอิสระ จำนวนตัวแปรและขนาดของกลุ่มตัวอย่างร่วมด้วย โดยค่าดัชนี AGFI มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับดัชนี GFI มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ซึ่งหากค่า AGFI ที่เข้าใกล้ 1 หมายถึง โมเดลสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ ค่าดัชนี AGFI ควรมีค่ามากกว่า .90

ค่าสถิติที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ ดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสถิติและเกณฑ์การวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์ (Thompson et al., 2008; Anderson & Gerbing, 1984; Yu & Muthen, 2002 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556)

ค่าสถิติ	เกณฑ์การพิจารณา
การทดสอบไค-สแควร์	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
χ^2 / df	< 2
ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean squared error of approximation: RMSEA)	< .05 = สอดคล้องดี .05 - .08 = พอใช้ได้ .08 - .10 = ไม่ค่อยดี > .10 = สอดคล้องไม่ดี
ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Standardized root mean squared residual: SRMR)	< .05
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI)	> .90
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI)	> .90

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับเนื้อหาในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายที่ได้จากวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร เป็นผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรจากค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ($C.V.$) ค่าความเบ้ ($Skewness$) และค่าความโด่ง ($Kurtosis$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับเอาความเสี่ยง เอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกของวัยรุ่นตอนกลาง

ตอนที่ 4 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับเอาความเสี่ยง เอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกของวัยรุ่นตอนกลาง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์หรืออักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

M	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนตัวแปร
SD	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนตัวแปร
N	หมายถึง	จำนวนประชากรทั้งหมด
n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
Max	หมายถึง	คะแนนสูงสุด
Min	หมายถึง	คะแนนต่ำสุด
SE	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error)
$C.V.$	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
Sk	หมายถึง	ค่าความเบ้ ($Skewness$)
Ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง ($Kurtosis$)

χ^2	หมายถึง	ค่าไค-สแควร์ (Chi-square)
b	หมายถึง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading)
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)
R^2	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
df	หมายถึง	องศาความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
SRMR	หมายถึง	ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual)
RMSEA	หมายถึง	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Root Mean Squared Error of Approximation)
BE	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรภายในแฝง (Beta)
GA	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรภายนอกแฝงและตัวแปรภายในแฝง (Gamma)
TE	หมายถึง	อิทธิพลรวม (Total Effect)
DE	หมายถึง	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
IE	หมายถึง	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์การแจกแจงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามเพศและอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้แก่ วัยรุ่นตอนกลางที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 405 คน ประกอบด้วยเพศชายจำนวน 165 คนและเพศหญิงจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 และ 59.3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 16 และ 17 ปี โดยมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และ 32.8 ตามลำดับ รองลงมาคือ อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 19 ส่วนอายุ 15 ปี เป็นช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุด มีเพียงร้อยละ 13.3 ทั้งนี้อายุเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 16.58 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 รายละเอียดแสดงได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและอายุ

อายุ (ปี)	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
15	25	15.1	29	12.1	54	13.3
16	61	37.0	80	33.3	141	34.8
17	49	29.7	84	35.0	133	32.8
18	30	18.2	47	19.6	77	19.0
$M = 16.58, SD = 0.95$						
รวม	165	100.0	240	100.0	405	100.0

สำหรับการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ของกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจลักษณะการตอบของตัวแปรตาม ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง วัดได้จากความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง ใน 4 พฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มมีนเมา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย ในการวิจัยนี้พิจารณาจากความถี่ของลักษณะการตอบของกลุ่มตัวอย่าง และไม่มีการแปลผลคะแนนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนในแต่ละองค์ประกอบของการรับเอาความเสี่ยง เนื่องจากยังไม่มีค่าคำนวณเพื่อหาค่าเกณฑ์มาตรฐานของแบบวัดทั้งความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยงและความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแปลผลคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยได้นำเสนอเฉพาะค่าความถี่ของลักษณะการตอบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการตอบในตัวแปรการรับเอาความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่าง

การแจกแจงความถี่ของลักษณะการตอบในด้านความชอบเสี่ยง ใน 4 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีนเมา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย โดยสอบถามพฤติกรรมละ 1 ข้อ พบว่า กลุ่มวัยรุ่นตอนกลางมีสัดส่วนของการตอบ “ชอบเสี่ยงน้อยที่สุด” เป็นจำนวนมากที่สุดในทั้ง 4 พฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 54.3 87.1 80.5 และ 86.7 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสำหรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย วัยรุ่นตอนกลางมีการตอบ “ชอบเสี่ยงน้อยที่สุด” มากกว่าร้อยละ 80 ในขณะที่พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีนเมา วัยรุ่นตอนกลางมีการตอบ “ชอบเสี่ยงน้อยที่สุด” ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 54.3) ส่วนสัดส่วนลักษณะการตอบที่มีผู้ตอบน้อยที่สุด ได้แก่ “ชอบเสี่ยงมากที่สุด” ในพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีนเมา และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 4.5 และ 3.5 ตามลำดับ และ “ชอบเสี่ยงมาก” ในพฤติกรรมการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 2.0 และ 0.5 ตามลำดับ โดยรายละเอียดของจำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของความชอบเสี่ยง แสดงได้ตามตาราง 11 ดังนี้

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของความชอบเสี่ยง เมื่อแบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยง

ลักษณะการตอบ	ดื่มเครื่องดื่มมีนเมา		สูบบุหรี่		พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์		พฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความชอบเสี่ยง								
1. ชอบเสี่ยงน้อยที่สุด	220	54.3	353	87.1	326	80.5	351	86.7
2. ชอบเสี่ยงน้อย	126	31.1	25	6.2	50	12.3	37	9.1
3. ชอบเสี่ยงมาก	41	10.1	8	2.0	15	3.7	2	0.5
4. ชอบเสี่ยงมากที่สุด	18	4.5	19	4.7	14	3.5	15	3.7
รวม	405	100.0	405	100.0	405	100.0	405	100.0

เมื่อพิจารณาลักษณะการตอบในด้านเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงใน 4 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีนเมา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย จะวัดจากการสอบถามพฤติกรรมละ 2 ข้อ ดังนั้น ลักษณะการตอบในแต่ละพฤติกรรมของเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงจะมีทั้งหมด 810

จำนวน ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางมีสัดส่วนของการตอบ “ไม่ทำเด็ดขาด” เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.1 93.2 43.2 และ 50.6 ตามลำดับ จากสถิติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ เป็นพฤติกรรมที่มีผู้ตอบ “ไม่ทำเด็ดขาด” จำนวนสูงมากเกินกว่าร้อยละ 90 แต่พฤติกรรมอื่นอีก 3 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย มีผู้ตอบ “ไม่ทำเด็ดขาด” ประมาณครึ่งหนึ่งของการตอบทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 48.1 43.2 และ 50.6 ตามลำดับ) สำหรับลักษณะการตอบที่มีสัดส่วนผู้ตอบน้อยที่สุด ได้แก่ “ทำอย่างแน่นนอน” โดยมีผู้ตอบจำนวนน้อยที่สุดทั้ง 4 พฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 7.0 1.4 6.8 และ 5.4 ตามลำดับ รายละเอียดการแจกแจงจำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง เมื่อแบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยง

ลักษณะการตอบ	ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์		สูบบุหรี่		พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์		พฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง								
1. ไม่ทำเด็ดขาด	390	48.1	755	93.2	350	43.2	410	50.6
2. คิดดูก่อน	241	29.8	26	3.2	190	23.5	268	33.1
3. น่าจะทำ	122	15.1	18	2.2	215	26.5	88	10.9
4. ทำอย่างแน่นนอน	57	7.0	11	1.4	55	6.8	44	5.4
รวม	810	100.0	810	100.0	810	100.0	810	100.0

สำหรับการพิจารณาลักษณะการตอบของ **ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง** ใน 4 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย จะวัดจากการสอบถามพฤติกรรมละ 2 ข้อ ดังนั้น ลักษณะการตอบในแต่ละพฤติกรรมของความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงจะมีทั้งหมด 810 จำนวนเช่นเดียวกับเจตนาในการรับเอาความเสี่ยง ผลปรากฏว่า มีเพียงพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ที่ยังคงมีสัดส่วนของการ “ไม่ทำเด็ดขาด” สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.8 และ 90.0 ตามลำดับ แต่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ กลับพบว่า “คิดดูก่อน” เป็นสัดส่วนที่มีผู้ตอบสูงที่สุด ที่ร้อยละ 36.2 สำหรับพฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย พบว่า “เต็มใจทำอย่างยิ่ง”

เป็นการตอบที่มีสัดส่วนผู้ตอบสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.3 และ“ทำอย่างไม่ค่อยเต็มใจ” เป็นลักษณะการตอบที่มีสัดส่วนผู้ตอบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3 0.7 6.5 และ 15.4 ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏตามตาราง 13

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของลักษณะการตอบของความเห็นใจในการรับเอาความเสี่ยง เมื่อแบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยง

ลักษณะการตอบ	ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์		สูบบุหรี่		พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์		พฤติกรรมการใช้ถนนที่ไม่ปลอดภัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความเห็นใจในการรับเอาความเสี่ยง								
1. ไม่ทำเด็ดขาด	298	36.8	729	90.0	190	23.5	145	17.9
2. คิดดูก่อน	256	31.6	43	5.3	293	36.2	254	31.4
3. ทำอย่างไม่ค่อยเต็มใจ	43	5.3	6	0.7	53	6.5	125	15.4
4. เต็มใจทำอย่างยิ่ง	213	26.3	32	4.0	274	33.8	286	35.3
รวม	810	100.0	810	100.0	810	100.0	810	100.0

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนที่ 2 นี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง เอกลักษณะ และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว โดยวิเคราะห์จากค่าสถิติ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) สัมประสิทธิ์การกระจาย ($C.V.$) ค่าความเบ้ ($Skewness$) และค่าความโด่ง ($Kurtosis$) รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

จากการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง เอกลักษณะ และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกนั้น มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายระหว่าง .136 ถึง .430 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด คือ เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง ส่วนตัวแปรที่มีการกระจายน้อยที่สุด คือ การยึดมั่นในเอกลักษณะ

เมื่อพิจารณาตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมีค่าในช่วง .283 ถึง .430 เมื่อวิเคราะห์ค่าความเบ้ ($Skewness$) พบว่ามีค่าเป็นบวกทั้งหมดและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 .01 และ .001 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอา

ความเสี่ยงมีลักษณะเบ้ขวา (Positive skewness) หมายความว่า กลุ่มวัยรุ่นตอนกลางส่วนใหญ่มีคะแนนตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยงต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ส่วนค่าความโด่ง (Kurtosis) พบว่าความชอบเสี่ยงและเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงมีค่าความโด่งเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองนี้มีการแจกแจงโค้งสูงกว่าปกติ (Leptokurtic) ส่วน ค่าความโด่งของความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ตัวแปรนี้มีความโด่งแบบปกติ

ในส่วนของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้ของเอกลักษณ์วัยรุ่น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย มีค่าเท่ากับ .172 และ .136 สำหรับการค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ค่าความเบ้และค่าความโด่ง พบว่า ค่าความเบ้และค่าความโด่งของตัวแปรการค้นหาเอกลักษณ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การค้นหาเอกลักษณ์มีการแจกแจงแบบปกติ ส่วนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีค่าความเบ้เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงถึงลักษณะการเบ้ซ้าย (Negative skewness) หมายความว่ากลุ่มวัยรุ่นตอนกลางส่วนใหญ่มีคะแนนการยึดมั่นในเอกลักษณ์สูงกว่าค่าเฉลี่ย สำหรับค่าความโด่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามีค่าความโด่งแบบปกติ

สำหรับตัวแปรสังเกตได้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย อยู่ในช่วง .160 ถึง .223 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่ง พบว่า ค่าความเบ้และค่าความโด่งของตัวแปรสมรรถนะและสัมพันธภาพไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ตัวแปรทั้งสองมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ ส่วนตัวแปรความเชื่อมั่นมีค่าความเบ้เป็นลบที่ระดับนัยสำคัญ .001 แสดงว่า ข้อมูลมีลักษณะเบ้ซ้าย (Negative skewness) หมายความว่าวัยรุ่นตอนกลางส่วนใหญ่มีคะแนนความเชื่อมั่นสูงกว่าปกติ แต่ค่าความโด่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและแสดงว่าคะแนนความเชื่อมั่นมีความโด่งเป็นปกติ สำหรับตัวแปรคุณลักษณะและความห่วงใยมีค่าความเบ้เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และค่าความโด่งเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ตามลำดับ แสดงว่าวัยรุ่นตอนกลางมีข้อมูลแบบเบ้ซ้าย (Negative skewness) สามารถกล่าวได้ว่าวัยรุ่นตอนกลางส่วนใหญ่มีคะแนนคุณลักษณะและความห่วงใยสูงกว่าปกติ และตัวแปรทั้งสองมีการแจกแจงโค้งสูงกว่าปกติ (Leptokurtic) โดยรายละเอียดค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในการวิจัยนี้ แสดงดังตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่สังเกตได้ในงานวิจัย ($n = 405$)

ตัวแปร	Min	Max	M	SD	C.V.	Sk	Ku
การรับเอาความเสี่ยง							
ความชอบเสี่ยง	4.00	16.00	5.403	2.324	.430	2.921***	9.445***
เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง	8.00	27.00	13.215	3.738	.283	.854***	.746**
ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง	8.00	32.00	17.173	5.190	.302	.309*	-.337
เอกลักษณ์							
การค้นหาเอกลักษณ์	11.00	36.00	22.054	3.802	.172	.215	.195
การยึดมั่นในเอกลักษณ์	15.00	36.00	25.669	3.486	.136	-.300*	-.030
พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก							
สมรรถนะ	3.00	12.00	8.316	1.749	.210	-.154	.162
ความเชื่อมั่น	3.00	12.00	9.351	1.970	.211	-.584***	-.244
สัมพันธภาพ	4.00	16.00	10.632	2.369	.223	-.114	-.362
คุณลักษณะ	5.00	16.00	13.649	2.184	.160	-1.102***	1.145***
ความหวัง	2.00	8.00	6.812	1.310	.192	-1.036***	.588*

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; การทดสอบนัยสำคัญของความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) คำนวณจากค่าสถิติ $Z_{sk} = Sk / SE_{sk}$ และ $Z_{ku} = Ku / SE_{ku}$; SE for Skewness = .121; SE for Kurtosis = .242

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในการวิจัย เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรส่งผ่าน และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรส่งผ่าน เพื่อตรวจสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบความตรงของโมเดลสมมติฐานของงานวิจัยต่อไป

โดยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามกรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ การรับเอาความเสี่ยง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ เอกลักษณ์ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์

ตัวแปรส่งผ่าน (Mediating variable) ได้แก่ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยวัดได้โดยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะและความห่วงใย

ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 45 คู่ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้ง 45 ค่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นความสัมพันธ์ระหว่างการเต็มใจรับเอาความเสี่ยงกับความห่วงใย ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .179$) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีทั้งทางบวกและทางลบ ขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .067 ถึง .615 โดยผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ตัวแปรส่งผ่านกับตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน มีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของเอกลักษณ์ จำนวน 2 ตัวแปร กับ ตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยง จำนวน 3 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 6 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.165 ถึง -.329 โดยมีค่าเป็นลบทั้งหมด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า เอกลักษณ์ของวัยรุ่นจะแปรผกผันกับการรับเอาความเสี่ยง

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่งผ่านกับตัวแปรตาม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทั้ง 5 ตัวแปร กับ ตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยง จำนวน 3 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 15 คู่ มีค่าเป็นลบทั้งหมด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.067 ถึง -.362 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 14 คู่ มี 1 คู่ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการเต็มใจรับเอาความเสี่ยงกับความห่วงใย ($p = .179$) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะแปรผกผันกับการรับเอาความเสี่ยง

สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน นั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของเอกลักษณ์ จำนวน 2 ตัวแปร กับ ตัวแปรสังเกตได้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทั้ง 5 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 10 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .140 ถึง .399 โดยมีค่าเป็นบวกทั้งหมด และมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า เอกลักษณ์ของวัยรุ่นจะแปรผันร่วมกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน เพื่อตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) เนื่องจากทั้งสองตัวแปรเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการตรวจสอบอิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตามในขั้นตอนต่อไป โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเอกลักษณ์และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก จำนวน 10 คู่ พบว่าขนาดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าต่ำสุดเท่ากับ .140 และสูงสุดมีค่าเท่ากับ .399 ซึ่งไม่เกิน .800 ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถนำตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวไม่ฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติในเรื่องภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) (Hair et al., 2010) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัวแปร แสดงดังตาราง 15

ตาราง 15 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ ($n = 405$)

ตัวแปรสังเกตได้	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. ความชอบเสี่ยง	1.000									
2. เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง	.275**	1.000								
3. ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง	.230**	.615**	1.000							
4. การค้นหาเอกลักษณ์	-.187**	-.165**	-.177**	1.000						
5. การยึดมั่นในเอกลักษณ์	-.248**	-.329**	-.263**	.515**	1.000					
6. สมรรถนะ	-.137**	-.198**	-.229**	.244**	.318**	1.000				
7. ความเชื่อมั่น	-.203**	-.240**	-.187**	.140**	.399**	.442**	1.000			
8. สัมพันธภาพ	-.132**	-.300**	-.362**	.291**	.360**	.326**	.360**	1.000		
9. คุณลักษณะ	-.339**	-.357**	-.266**	.219**	.343**	.269**	.298**	.272**	1.000	
10. ความหวังใญ่	-.204**	-.200**	-.067	.216**	.271**	.243**	.224**	.234**	.500**	1.000
<i>M</i>	5.403	13.215	17.173	22.054**	25.669	8.316	9.351	10.632	13.649	6.812
<i>SD</i>	2.324	3.738	5.190	3.802**	3.486	1.749	1.970	2.369	2.185	1.310

หมายเหตุ ** $p < .01$

เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement model) ของตัวแปรแฝง ในโมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงทั้งหมดมีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .428 ถึง .895 สามารถอธิบายรายละเอียดตามแต่ละตัวแปรแฝงได้ ดังนี้

โมเดลการวัดของตัวแปรการรับเอาความเสี่ยง พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ ความชอบเสี่ยง เจตนาในการรับเอาความเสี่ยง และความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยง มีค่าเท่ากับ .455 .585 และ .537 ตามลำดับ โดยค่าน้ำหนักทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าโมเดลการรับเอาความเสี่ยงนี้ องค์ประกอบเจตนาในการรับเอาความเสี่ยงมีน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด รองลงมาคือ ความเต็มใจในการรับเอาความเสี่ยงและความชอบเสี่ยง ตามลำดับ

โมเดลการวัดของตัวแปรเอกลักษณ์ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์ และการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีค่าเท่ากับ .575 และ .895 ตามลำดับ โดยค่าน้ำหนักทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สำหรับโมเดลการวัดของตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะและความหวังใจ มีค่าอยู่ในช่วง .428 ถึง .591 โดยตัวแปรสัมพันธภาพมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุดเท่ากับ .591 ความหวังใจมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด เท่ากับ .428 ส่วนความเชื่อมั่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าคุณลักษณะ เท่ากับ .574 และ .526 ตามลำดับ และสมรรถนะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .507 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกค่าของตัวแปรสังเกตได้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รายละเอียดและค่าสถิติของผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโมเดลการวัด แสดงดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้ (ตัวบ่งชี้)	<i>b</i>	(<i>SE_b</i>)	<i>t</i>	<i>R</i> ²	SC
การรับเอา ความเสี่ยง	ความชอบเสี่ยง	1.055	<-->	<-->	.207	.455
	เจตนาในการรับ เอาความเสี่ยง	2.181	.390	5.586***	.342	.585
	ความเต็มใจในการ รับเอาความเสี่ยง	2.781	.533	5.215***	.289	.537
เอกลักษณ์	การค้นหา เอกลักษณ์	2.188	.209	10.476***	.331	.575
	การยึดมั่นใน เอกลักษณ์	3.120	.215	14.544***	.801	.895
พัฒนาการ วัยรุ่นเชิงบวก	สมรรถนะ	.887	<-->	<-->	.257	.507
	ความเชื่อมั่น	1.132	.134	8.426***	.330	.574
	สัมพันธภาพ	1.400	.193	7.259***	.350	.591
	คุณลักษณะ	1.147	.167	6.852***	.276	.526
	ความห่วงใย	.562	.093	6.043***	.183	.428

หมายเหตุ *** $p < .001$; b = น้ำหนักองค์ประกอบแบบค่าประมาณ (Estimate), <--> = ไม่ทราบค่า SE และ t เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained parameters), SC = น้ำหนักองค์ประกอบแบบค่ามาตรฐาน (Completely standardized solution)

ตอนที่ 4 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่านตามโมเดลของกรอบแนวคิดการวิจัย โดยนำเสนอ 2 ส่วนย่อย โดยเริ่มต้นจากการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดการวิจัย ต่อมาจะเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง รายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 การตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นในการวิจัยนี้ ได้แก่ เอกลักษณ์ (Identity) ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) และตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) วิธีการที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modelling: SEM) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 10 ตัวแปร และมีการปรับเส้นทางอิทธิพลในโมเดลในเฉพาะส่วนที่เป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้น (Relax assumptions) เพื่อได้โมเดลที่มีความสอดคล้องกลมกลืน (Fit) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมทั้งแสดงการประมาณค่าขนาดอิทธิพลทางตรง (Direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และอิทธิพลรวม (Total effect) ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรส่งผ่านตามโมเดลกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน ภายหลังจากการปรับโมเดลในส่วนที่เป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้น (Relax assumptions) ประมาณ 9 ครั้ง พบว่า ค่า Chi-square เท่ากับ 32.72 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 23 ระดับนัยสำคัญ (p) เท่ากับ .860 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .984 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .962 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ (SRMR) เท่ากับ .025 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ .032 ผลที่กล่าวมาข้างต้นผ่านเกณฑ์การวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์ (Thompson et al., 2008; Anderson & Gerbing, 1984; Yu & Muthen, 2002 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) ในทุกเกณฑ์ สามารถสรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางที่พัฒนาตามกรอบแนวคิดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแปรอิสระ ได้แก่ เอกลักษณ์ และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่าน สามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตาม ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 67.10 ($R^2 = .671$) โดยผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ ค่าสถิติในการทดสอบโมเดลสมมติฐานวิจัย แสดงดังตาราง 17 และตาราง 18

ตาราง 17 ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติในการทดสอบโมเดลสมมติฐาน

ตัวแปรเหตุ → ตัวแปรผล	ค่าประมาณพารามิเตอร์	SE	t
Matrix GA (Gamma)			
เอกลักษณ์ → พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก	.718	.097	7.413***
เอกลักษณ์ → การรับเอาความเสี่ยง	-.021	.148	-.144
Matrix BE (Beta)			
พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก → การรับเอาความเสี่ยง	-.804	.221	-3.644***
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง			
ตัวแปรแฝง	1	2	3
1. การรับเอาความเสี่ยง	1.000		
2. เอกลักษณ์	-.598	1.000	
3. พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก	-.819	.718	1.000
Chi-square = 32.72, df = 23, p = .0860, GFI = .984, AGFI = .962, SRMR = .025, RMSEA = .032			

หมายเหตุ *** $p < .001$

4.2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และอิทธิพลรวม (Total effect) ระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดล

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect: IE) และอิทธิพลรวม (Total effect: TE) ระหว่างตัวแปรแฝงตามโมเดลการวิจัยพบว่า ตัวแปรเอกลักษณ์และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยทั้งสองตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 67.10 ($R^2 = .671$) โดยตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะ ความเชื่อมั่นสัมพันธภาพ คุณลักษณะและความหวังโย มีอิทธิพลรวม (Total effect) ต่อการรับเอาความเสี่ยงมากที่สุด มีค่าอิทธิพลรวม (Total effect) เท่ากับ -.804 ส่วนตัวแปรเอกลักษณ์ ที่ประกอบด้วยการค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีค่าอิทธิพลรวม (Total effect) เท่ากับ -.598 โดยค่าอิทธิพลรวมทั้งสองตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่า ตัวแปรเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลในการลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยที่ตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถลดการรับเอาความเสี่ยงในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางได้สูงกว่าเอกลักษณ์

สำหรับอิทธิพลทางตรง (*Direct effect*) จากการวิเคราะห์ พบว่า เอกลักษณ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นอิทธิพลทางบวก มีค่าอิทธิพลเท่ากับ .718 แสดงว่าเอกลักษณ์มีอิทธิพลในการเพิ่มพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทั้งนี้ เอกลักษณ์สามารถอธิบายความแปรปรวนในพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ร้อยละ 51.5 ($R^2 = .515$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง (*Direct effect*) ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีอิทธิพลในทางลบ มีค่าอิทธิพล เท่ากับ -.804 ขณะที่อิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง จากผลการวิเคราะห์ พบว่า **ไม่มี**นัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เอกลักษณ์ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง ($p = .887$)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม (*Indirect effect*) ของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง พบว่า เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับเอาความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นอิทธิพลทางลบ มีค่าอิทธิพล เท่ากับ -.577 แสดงว่าเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทั้งนี้ ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์และค่าสถิติในการทดสอบโมเดลสมมติฐานวิจัย แสดงดังตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมและผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดล

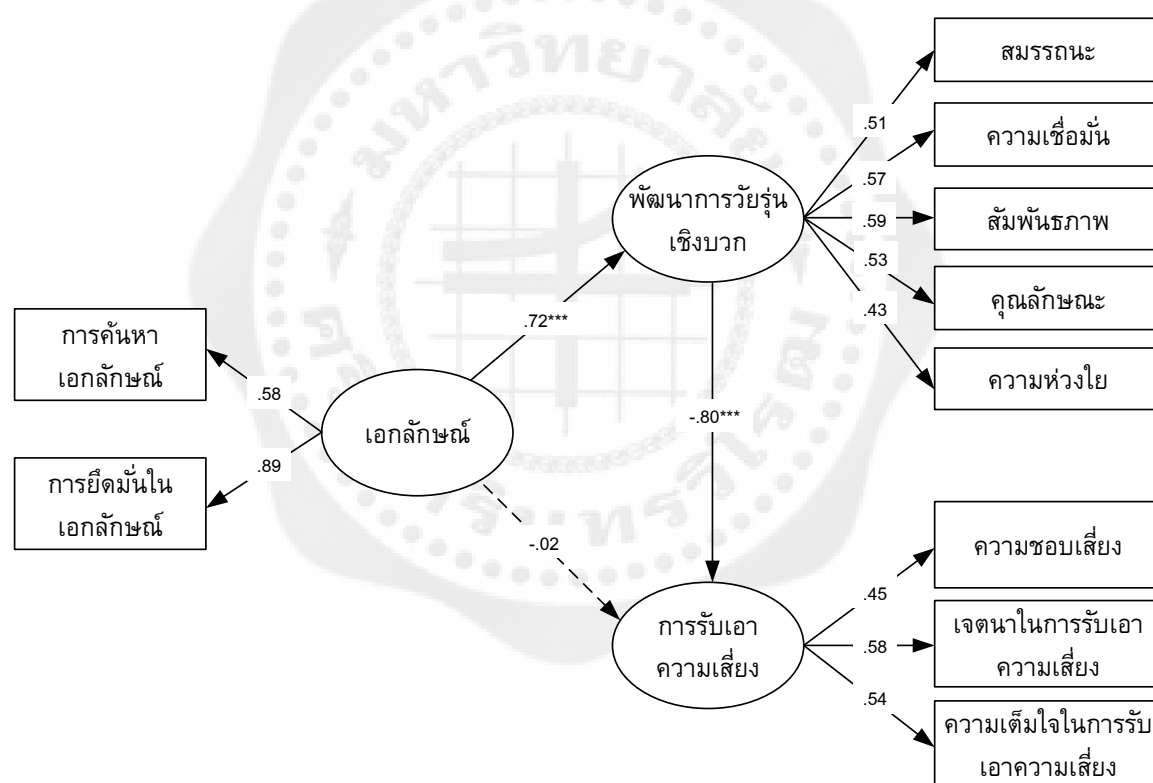
ตัวแปรสาเหตุ ตัวแปรผล		เอกลักษณ์	พัฒนาการวัยรุ่น เชิงบวก	R ²
พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก	TE	.718*** (.097)	-	.515
	IE	-	-	
	DE	.718*** (.097)		
การรับเอาความเสี่ยง	TE	-.598*** (.109)	-.804*** (.211)	.671
	IE	-.577*** (.157)	-	
	DE	-.021 (.144)	-.804*** (.221)	

$\chi^2 = 32.72, df = 23, p = .0860, GFI = .98, AGFI = .96, SRMR = .025, RMSEA = .032$

หมายเหตุ *** $p < .001$; TE = อิทธิพลรวม (Total effect); IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect); DE = อิทธิพลทางตรง (Direct effect)

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลของเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่านตามโมเดลสมมติฐานที่กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม (Total effect) ทั้งตัวแปรเอกลักษณ์และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง นั่นคือ หากวัยรุ่นมีเอกลักษณ์เพิ่มสูงขึ้นจะช่วยลดโอกาสการรับเอาความเสี่ยงลง ในทำนองเดียวกัน ถ้าวัยรุ่นมีลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่เพิ่มขึ้นจะลดโอกาสที่วัยรุ่นจะข้องเกี่ยวกับการรับเอาความเสี่ยงลงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การวิจัยนี้ยังพบว่า ตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลที่จะช่วยลดการเกิดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางได้มากกว่าตัวแปรเอกลักษณ์ ทั้งนี้ ตัวแปรเอกลักษณ์ยังมีอิทธิพลทางบวกต่อพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอีกด้วย หมายความว่า เมื่อวัยรุ่นมีเอกลักษณ์ที่เพิ่มขึ้นจะช่วยส่งเสริมเกื้อหนุนให้คุณลักษณะพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

พิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง พบว่า **ไม่พบ**อิทธิพลทางตรง (Direct effect) ของตัวแปรเอกลักษณ์ที่มีผลต่อการรับเอาความเสี่ยง แต่พบอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ของตัวแปรเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก นั่นคือ เมื่อวัยรุ่นตอนกลางมีเอกลักษณ์ที่เพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้คุณลักษณะพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเพิ่มขึ้น จากนั้นพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งอิทธิพลไปลดโอกาสในการเกิดการรับเอาความเสี่ยงให้ลดลง เพื่อให้เข้าใจภาพโมเดลตามกรอบแนวคิดการวิจัยอย่างชัดเจน ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพอิทธิพลของเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง แสดงได้ดังภาพประกอบ 15

Chi-square = 32.72, $df = 23$, $p = .0860$, GFI = .984, AGFI = .962, SRMR = .025, RMSEA = .032

*** $p < .001$

ภาพประกอบ 15 โมเดลอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในบทที่ 5 เป็นการนำเสนอบทสรุปของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย การสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย โดยผู้วิจัยเริ่มจากการสรุปภาพรวมของงานวิจัยตั้งแต่จุดมุ่งหมายของการวิจัย สมมติฐาน วิธีดำเนินการวิจัยอย่างย่อเพื่อให้เห็นภาพโดยรวมของงานวิจัยอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อการอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สุดท้ายผู้วิจัยจะนำเสนอข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง ทั้งอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ และอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ไปยังการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยมีตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 405 คนที่ศึกษาในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair และคณะ (2006) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดรายงานตนเอง (Self-report questionnaire) จำนวน 1 ชุด จำนวน 57 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน โดย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ อายุ และระดับชั้น) ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง เอกสิทธิ์ และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยแบบวัดที่ใช้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .734 ถึง .851

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้รับการอนุมัติให้ทำการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน แบ่งเป็นเขตละ 3 โรงเรียน และประสานงานกับทางโรงเรียนในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์โดยการบรรณาธิกรณข้อมูล (Editing) แล้ว ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย และ

การวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาวิจัยตามสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 45 คู่ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้ง 45 ค่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นความสัมพันธ์ระหว่างการเต็มใจรับเอาความเสี่ยงกับความห่วยไย ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .179$) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีทั้งทางบวกและทางลบ ขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .067 ถึง .615 โดยผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ตัวแปรส่งผ่านกับตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน มีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของเอกลักษณ์ จำนวน 2 ตัวแปร กับ ตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยง จำนวน 3 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 6 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.165 ถึง -.329 โดยมีค่าเป็นลบทั้งหมด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า เอกลักษณ์ของวัยรุ่นจะแปรผกผันกับการรับเอาความเสี่ยง

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่งผ่านกับตัวแปรตาม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทั้ง 5 ตัวแปร กับ ตัวแปรสังเกตได้ของการรับเอาความเสี่ยง จำนวน 3 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 15 คู่ มีค่าเป็นลบทั้งหมด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.067 ถึง -.362 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 14 คู่ มี 1 คู่ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการเต็มใจรับเอาความเสี่ยงกับความห่วยไย ($p = .179$) แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและการรับเอาความเสี่ยงมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะแปรผกผันกับการรับเอาความเสี่ยง

สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของเอกลักษณ์ จำนวน 2 ตัวแปร กับ ตัวแปรสังเกตได้ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทั้ง 5 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 10 คู่ มี

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .140 ถึง .399 โดยมีค่าเป็นบวกทั้งหมด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า เอกลักษณ์ของวัยรุ่นจะแปรผันกับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเอกลักษณ์และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก จำนวน 10 คู่ พบว่าขนาดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าต่ำสุดเท่ากับ .140 และสูงสุดมีค่าเท่ากับ .399 ซึ่งไม่เกิน .800 แสดงได้ว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวไม่ฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติในเรื่องภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) (Hair et al., 2010)

2) ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่านตามโมเดลของกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนั้น จะได้ว่า ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น ได้แก่ เอกลักษณ์ (Identity) ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง (Risk-taking) และตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง ภายหลังจากการปรับโมเดลในส่วนที่เป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้น (Relax assumptions) ประมาณ 9 ครั้ง พบว่า ค่า Chi-square เท่ากับ 32.72 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 23 ระดับนัยสำคัญ (p) เท่ากับ .860 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .984 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .962 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยมาตรฐานกำลังสองของเศษเหลือ (SRMR) เท่ากับ .025 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ .032 ซึ่งผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางที่พัฒนาตามกรอบแนวคิดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแปรอิสระ ได้แก่ เอกลักษณ์ และตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก สามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตาม ได้แก่ การรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 67.10

3) ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และอิทธิพลรวม (Total effect) ระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดล

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ระหว่างตัวแปรแฝงตามโมเดลการวิจัย พบว่า ตัวแปรเอกลักษณ์และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยทั้งสองตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 67.10 โดยตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะและความหวังใจ มีอิทธิพลรวม (Total effect) ต่อการรับเอาความเสี่ยงมากที่สุด มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ $-.804$ ส่วนตัวแปรเอกลักษณ์ ที่ประกอบด้วยการค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ $-.598$ โดยค่าอิทธิพลรวมของทั้งสองตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ของเอกลักษณ์ที่มีต่อพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก พบว่า เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นอิทธิพลทางบวก มีค่าอิทธิพลเท่ากับ $.718$ ทั้งนี้ เอกลักษณ์สามารถอธิบายความแปรปรวนในพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ร้อยละ 51.5

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ การรับเอาความเสี่ยง พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีอิทธิพลในทางลบ มีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ $-.804$ ในขณะที่อิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตาม เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ต่อการรับเอาความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นอิทธิพลทางลบ มีค่าอิทธิพล เท่ากับ $-.577$ ทำให้เอกลักษณ์มีอิทธิพลรวมต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยเป็นอิทธิพลทางลบ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.598$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลของเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางตามโมเดลสมมติฐานที่กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม (Total effect) ทั้งตัวแปรเอกลักษณ์และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง นั่นคือ หากวัยรุ่นมีเอกลักษณ์เพิ่มสูงขึ้นจะช่วยลดโอกาสการรับเอาความเสี่ยงลง ในทำนองเดียวกัน ถ้าวัยรุ่นมีลักษณะ

ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่เพิ่มขึ้นจะลดโอกาสที่วัยรุ่นจะข้องเกี่ยวกับการรับเอาความเสี่ยงลงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การวิจัยนี้ยังพบว่า ตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลที่จะช่วยลดการเกิดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางได้มากกว่าตัวแปรเอกลักษณ์ ทั้งนี้ ตัวแปรเอกลักษณ์ยังมีอิทธิพลทางบวกต่อพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอีกด้วย หมายความว่า เมื่อวัยรุ่นมีเอกลักษณ์ที่เพิ่มขึ้นจะช่วยส่งเสริมให้มีคุณลักษณะพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาในแง่ของอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง ได้ผลว่า **ไม่พบ**อิทธิพลทางตรง (Direct effect) ที่ตัวแปรเอกลักษณ์มีผลต่อการรับเอาความเสี่ยง แต่พบอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ของตัวแปรเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก นั่นคือ เมื่อวัยรุ่นตอนกลางมีเอกลักษณ์ที่เพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้มีคุณลักษณะพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่เพิ่มขึ้น จากนั้นพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งอิทธิพลไปลดโอกาสในการเกิดการรับเอาความเสี่ยงให้น้อยลง

อภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์”

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาค่าดัชนีต่างๆที่ชี้วัดความสอดคล้องกลมกลืน (fit) ระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาของ Thompson และคณะ (2008; อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556) ที่เสนอว่า การทดสอบ Chi-square ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ค่า χ^2 / df มีค่าน้อยกว่า 2 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean squared error of approximation: RMSEA) และ ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Standardized root mean squared residual: SRMR) มีค่าน้อยกว่า .05 อีกทั้งดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI) และ ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI) มีค่ามากกว่า .90 โดยค่าดัชนีที่ชี้วัดความสอดคล้องกลมกลืนที่คำนวณได้จากงานวิจัยนี้ พบว่า Chi-square (χ^2) = 32.72, $df = 23$, $p = .0860$, GFI = .984, AGFI = .962, SRMR = .025, RMSEA = .032 ซึ่งมีความสอดคล้องและเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามการพิจารณาจากค่าสถิติข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่าโมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและเป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory) (Jessor & Jessor, 1977 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2552) โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นว่าตัวแปรเอกลักษณ์ซึ่งเทียบเคียงได้กับระบบบุคลิกภาพในด้านโครงสร้าง ความเชื่อส่วนบุคคล วัยรุ่นที่มีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองจะต่อต้านพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ส่วนวัยรุ่นที่มีความไม่แน่ใจในตนเอง สงสัยในบทบาทจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกกับการรับเอาความเสี่ยง ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็สามารถอธิบายได้ทั้งในส่วนของระบบบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับค่านิยมด้านการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมส่วนบุคคล และระบบการรับรู้สภาพแวดล้อมในด้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อสังคม จะเป็นปัจจัยเชิงป้องกันที่ช่วยลดการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในวัยรุ่นลงได้ (Jessor, 2014)

ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยง และเอกลักษณ์กับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson (1968) โดยทฤษฎีอธิบายว่า วัยรุ่นที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนให้ดีและเข้มแข็งจะเป็นวัยรุ่นที่มีพัฒนาการที่ดีซึ่งแสดงถึงการมีลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก อีกทั้งผู้ที่พัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ในขณะที่วัยรุ่นที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้หรือมีความสับสนในความต้องการของตน จะเป็นคนที่สับสนในบทบาท มีปัญหาด้านบุคลิกภาพและมีการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งจากแนวคิดและทฤษฎีของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม แสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์ พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และการรับเอาความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องตามโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานที่ 2 “เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยมีตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน”

2.1 เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง ผลการวิจัย พบว่า อิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า เมื่อพิจารณาตามโมเดลกรอบแนวคิดการวิจัย เอกลักษณ์ไม่มี

อิทธิพลทางตรงต่อการรับเอาความเสี่ยง ทำให้ผลการวิจัยในส่วนนี้ *ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ในเรื่องอิทธิพลทางตรง* ทั้งนี้เนื่องจากอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงนั้น ถูกส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (Completely mediating effect) ไปยังตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายผลส่วนนี้ในลำดับถัดไป) อย่างไรก็ตาม เอกลักษณ์ยังคงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยสามารถแสดงให้เห็นได้จากค่าอิทธิพลรวม (Total effect) ของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง ซึ่งพบว่า ตัวแปรเอกลักษณ์ ที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์และการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ $-.598$ ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในตนเองสูงจะส่งผลให้วัยรุ่นมีการรับเอาความเสี่ยงที่ลดน้อยลง สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory) (Jessor & Jessor, 1977 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2552) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น ไว้ในส่วนของระบบบุคลิกภาพในด้านโครงสร้างความเชื่อส่วนบุคคล วัยรุ่นที่มีความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งแสดงถึงการมีเอกลักษณ์ที่มั่นคงจะต่อต้านพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ส่วนวัยรุ่นที่มีความไม่แน่ใจในตนเอง สงสัยในบทบาท ซึ่งแสดงถึงความสับสนในเอกลักษณ์ของตนจะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากขึ้น จากมุมมองของทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson (1968) อธิบายความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์กับการรับเอาความเสี่ยงได้เช่นกัน โดยวัยรุ่นที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนให้ดี และเข้มแข็งจะเป็นวัยรุ่นที่มีการบรรลุภารกิจเอกลักษณ์ของตน ซึ่งวัยรุ่นเหล่านี้จะรู้ความต้องการ และหน้าที่ของตนและจะประพฤติตามสิ่งที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม ไม่กระทำพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ในขณะที่วัยรุ่นที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้หรือมีความสับสนในความต้องการของตน จะเป็นคนที่สับสนในบทบาท มีปัญหาด้านบุคลิกภาพและมีการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา นอกจากนี้วัยรุ่นที่มีการบรรลุภารกิจเอกลักษณ์ของตนตามทฤษฎีของ Erikson เมื่อพิจารณาเทียบกับแนวคิดกระบวนการทางเอกลักษณ์ของ Marcia (1980) จะเป็นวัยรุ่นที่มีกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในระดับสูงและเป็นผู้ที่มีสถานะทางเอกลักษณ์ (Identity status) แบบประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นผู้ที่รู้จักหน้าที่ของตนและประพฤติตนในทางที่ดีและหนีห่างจากพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงและมีปัญหา แต่ผู้ที่มีกระบวนการทางเอกลักษณ์ในตนเองต่ำจะเป็นผู้ที่มีสถานะทางเอกลักษณ์แบบสับสน จะส่งผลให้วัยรุ่นในสถานะดังกล่าวเป็นวัยรุ่นที่ไม่เข้าใจความต้องการและบทบาทของตนเอง และมักหาทางออกโดยการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อบรรเทาความสับสนนั้น (Marcia, 1980) จากแนวคิด และทฤษฎีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการที่วัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนได้จะมีอิทธิพลไปยับยั้งการรับเอาความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรม

เมื่อพิจารณาในระดับของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรเอกลักษณ์ พบว่า การยึดมั่นในเอกลักษณ์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าการค้นหาเอกลักษณ์ แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นที่มีการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีการตกลงใจเกี่ยวกับทางเลือกและการปฏิบัติตนที่เกี่ยวกับเป้าหมายด้านต่างๆ ในชีวิต (Marcia, 1980) จะทำให้วัยรุ่นหลีกเลี่ยงจากการรับเอาความเสี่ยง โดยกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์นี้เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ภารกิจการพัฒนาเอกลักษณ์เป็นไปในทิศทางที่ดีและทำให้เกิดสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นสถานะที่มีแนวโน้มส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ดีและหลีกเลี่ยงจากพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Marcia, 1980; Kroger, 2000)

ทั้งนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าเอกลักษณ์มีอิทธิพลต่อการลดการรับเอาความเสี่ยงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์และการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นทั้งในบริบทของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์และบริบทของสถานะเอกลักษณ์ ดังเช่นการศึกษาของ Dumas และคณะ (2012) ที่ได้ทำการวิจัยเอกลักษณ์วัยรุ่นในด้านรูปแบบกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ (Identity Process) ได้แก่ กระบวนการค้นหาเอกลักษณ์และกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ โดยศึกษาในวัยรุ่นชาวแคนาดา ได้ผลว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์เชิงสาเหตุ พบว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์ มีอิทธิพลทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่น หมายความว่า ผู้ที่มีกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์สูงจะส่งผลให้มีการรับเอาความเสี่ยงในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Luyckx และคณะ (2006) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างเอกลักษณ์กับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่นชาวเบลเยียม พบอีกเช่นกันว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์และการค้นหาเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้สารเสพติด นอกจากนี้ การค้นหาเอกลักษณ์ยังเป็นตัวแปรเชิงทำนายทางลบต่อการใช้สารเสพติด เช่นเดียวกับการศึกษาของ Hatano และคณะ (2016) พบว่า กระบวนการสร้างเอกลักษณ์ทั้งกระบวนการค้นหาเอกลักษณ์และกระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นชาวญี่ปุ่น เมื่อทำการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ พบว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยง

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Hatano และคณะ (2016) ได้ทำการศึกษารูปแบบของสถานะเอกลักษณ์ (Identity Status) ในวัยรุ่นตอนกลางชาวญี่ปุ่น ได้ผลว่า วัยรุ่นที่มีสถานะทางเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จมีการรับเอาความเสี่ยงต่ำกว่าผู้ที่มีสถานะทางเอกลักษณ์แบบสับสน ซึ่งผลที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Schwartz และคณะ (2015) ที่พบว่าวัยรุ่นชาวสหรัฐอเมริกาที่มีสถานะทางเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จมีแนวโน้มต่อการทำพฤติกรรมเสี่ยงต่ำ

กว่าวัยรุ่นที่มีสถานะแบบสับสน ดังนั้น ผลการวิจัยนี้แม้จะไม่พบอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง แต่พบอิทธิพลรวมของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยง จึงสนับสนุนแนวคิดที่ว่าเอกลักษณ์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง

2.2 เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัย แม้ว่าตัวแปรเอกลักษณ์จะไม่มีอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง แต่พบว่าตัวแปรเอกลักษณ์มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -.577 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ เอกลักษณ์มีอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ต่อพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นอิทธิพลทางบวก มีค่าอิทธิพลเท่ากับ .718 แสดงว่าเอกลักษณ์มีอิทธิพลในการเพิ่มพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกได้ เมื่อพิจารณาตามแนวคิดตัวแปรส่งผ่าน (Mediating variable) ของ Baron และ Kenny (1986) และ MacKinnon และคณะ (2007) จะได้ว่า การที่เส้นอิทธิพลทางตรงของเอกลักษณ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยผ่านทางตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ทำให้เอกลักษณ์มีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยที่อิทธิพลนั้น **ส่งผ่านทางตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอย่างสมบูรณ์ (Completely mediating effect)** และทำให้ตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (Complete mediator) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้แสดงให้เห็นถึงกลไกอิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยสามารถอธิบายได้ว่าเอกลักษณ์จะส่งอิทธิพลทั้งหมดไปส่งเสริมพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก จากนั้นตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งต่ออิทธิพลไปลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น แสดงให้เห็นว่า เมื่อวัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนไปในทางที่ดีและมั่นคง จะส่งผลให้วัยรุ่นมีคุณสมบัติของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่เพิ่มมากขึ้น และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะไปลดโอกาสของการรับเอาความเสี่ยงหรือโอกาสที่วัยรุ่นจะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหลง ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson (Erikson, 1968) ที่สามารถอธิบายได้ว่าวัยรุ่นที่ผ่านวิกฤติทางเอกลักษณ์และสามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนให้ดีและเข้มแข็งจะเป็นวัยรุ่นที่มีพัฒนาการที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ วัยรุ่นจะแสดงออกในความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการของตนเองและตามบรรทัดฐานของสังคม มีความรับรู้และมั่นใจถึงความสามารถของตน และประพฤติตนเป็นคนดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นซึ่งแสดงถึงการมีลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า ดังเช่นงานวิจัยของ Crocetti และคณะ

(2014) ได้ทำการศึกษาเอกลักษณ์วัยรุ่นและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในวัยรุ่นชาวลิชัวเนีย พบว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบของสถานะเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันจะมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสถานะแบบสับสน อีกทั้งการศึกษาของ Luyckx และคณะ (2013) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างเอกลักษณ์และการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบด้านความเชื่อมั่น (Confidence) ที่เป็นหนึ่งในห้าองค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยได้ผลการศึกษาว่า กระบวนการยึดมั่นในเอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตัวเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ Padilla-Walker และคณะ (2008) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์และลักษณะด้านบวกในวัยรุ่น ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การมีพฤติกรรมเอื้อสังคมที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ (Connection) และองค์ประกอบด้านความห่วงใย (Caring) ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก 2) ความเชื่อภายในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านความเชื่อมั่น (Confidence) ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก และ 3) การนับถือศาสนา สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ (Character) ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก โดยผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีรูปแบบสถานะเอกลักษณ์ที่ต่างกันจะมีลักษณะด้านบวกที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบประสบความสำเร็จจะมีลักษณะด้านบวกสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสถานะเอกลักษณ์แบบสับสนในทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ อีกทั้งการศึกษาของจริยกุล ตรีสุวรรณ (2542) พบว่า เอกลักษณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียน เทียบได้กับองค์ประกอบสมรรถนะ รวมทั้งสัมพันธ์ทางบวกกับบรรยากาศในครอบครัวและสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบสัมพันธภาพของตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540) ที่ศึกษาพบว่าเด็กที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์สูงจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของเนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในทางที่ดีมีระดับของสัมพันธภาพกับบิดาและมารดาสูงกว่าวัยรุ่นที่มีการพัฒนาเอกลักษณ์ในระดับต่ำกว่า นอกจากนี้ในการศึกษานี้ยังพบว่า วัยรุ่นที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์ในระดับสูงจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับสูงเช่นกัน แม้ว่าจะงานวิจัยก่อนหน้านี้จะไม่ได้ศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรโดยตรง แต่ผลที่ได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของวัยรุ่นที่มีความชัดเจนในเอกลักษณ์ของตนสูงจะมีคุณสมบัติของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสูงด้วยเช่นกัน

เมื่อเอกลักษณ์ส่งอิทธิพลส่งเสริมพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมและงานวิจัยก่อนหน้านี้แล้ว จากนั้นพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งอิทธิพล

ทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยง ซึ่งกระบวนการนี้สามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory) (Jessor & Jessor, 1977 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2552) โดยอธิบายได้ว่า เมื่อพิจารณาในส่วนของระบบบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับค่านิยมด้านการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมส่วนบุคคล และระบบการรับรู้สภาพแวดล้อมในด้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อสังคม สามารถเทียบเท่าได้กับองค์ประกอบของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ได้แก่ สมรรถนะ ความเชื่อมั่น สัมพันธภาพ คุณลักษณะและความหวังใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบพฤติกรรมที่ทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลง ทำให้พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นปัจจัยเชิงป้องกันที่ช่วยลดการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในวัยรุ่นลงได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแนวคิดบริบทเชิงพัฒนาการ (Developmental Contextualism) เสนอโดย Lerner (2002; 2004, as cited in Lerner et al., 2005) ที่เป็นฐานแนวคิดของตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่เชื่อในความยืดหยุ่น (Plasticity) และความเข้มแข็ง (Strengths) ในตัววัยรุ่นว่าวัยรุ่นทุกคนมีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองให้สมบูรณ์และจะส่งผลให้วัยรุ่นมีการประพฤติตนในทางที่ดีและหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่เกิดผลเสียกับตนเอง (Lerner et al., 2005) แสดงให้เห็นว่า เมื่อวัยรุ่นมีการพัฒนาคุณลักษณะเชิงบวกทางพัฒนาการซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปรเอกลักษณ์ จะทำให้วัยรุ่นมีการพัฒนาความยืดหยุ่นและความเข้มแข็งอันเป็นความพร้อมที่จะทำให้อายุวัยรุ่นมีการประพฤติตนทางบวกและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นผลร้ายต่อตนเอง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ที่แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยง ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถทำนายและมีอิทธิพลเป็นลบต่อการรับเอาความเสี่ยง ดังเช่นงานวิจัยของ Jellicic และคณะ (2007) ได้เสนอผลการศึกษาระยะยาว โดยศึกษาการเป็นตัวแปรทำนายของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของ Sun และ Shek (2012) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นชาวฮ่องกง พบว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงในทุกตัวบ่งชี้ อีกทั้ง พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกยังมีอิทธิพลทางลบกับการรับเอาความเสี่ยง ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ Geldhof และคณะ (2014) ที่ทำการศึกษาระยะยาวในวัยรุ่นชาวอเมริกัน ได้ผลว่า พัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทุกๆระดับชั้นตั้งแต่เกรด 5 ถึงเกรด 12 เช่นเดียวกับการศึกษาของ อัญชลี

เหมชะญาติ และ ศรีวรรณ ยอดนิล (2555) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิง พบว่า ปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบสมรรถนะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีความสัมพันธ์ทางลบต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิง

เมื่อพิจารณาในระดับตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก พบว่า สัมพันธภาพและความเชื่อมั่นเป็นสองตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงทั้งคู่ แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีที่วัยรุ่นมีต่อผู้คนรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน ครูและเพื่อนบ้าน และความเชื่อมั่นในตัวตนและความสามารถของตนพร้อมทั้งมีความภาคภูมิใจในตัวเองจะช่วยให้วัยรุ่นมีพัฒนาการเชิงบวกและช่วยลดการข้องเกี่ยวกับการรับเอาความเสี่ยงต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษา ก่อนหน้าที่พบว่า ความผูกพันกับครอบครัวซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบสัมพันธภาพ และการรับรู้ความสามารถของตนเทียบได้กับองค์ประกอบความเชื่อมั่น มีความสัมพันธ์ทางลบต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนกลางเพศหญิง (อัญชลี เหมชะญาติ และ ศรีวรรณ ยอดนิล, 2555) นอกจากนี้ พิชญ์สินี วาณิชพราหมณ์ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชน พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเทียบได้กับองค์ประกอบของความเชื่อมั่น มีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยวัยรุ่นที่เห็นคุณค่าในตนเองมีสัดส่วนของผู้ที่สูบบุหรี่น้อยกว่าวัยรุ่นที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกมีอิทธิพลในการลดแนวโน้มการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าและมีเหตุผลสนับสนุนจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมและทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์มีอิทธิพลต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ผลของการวิจัยนี้นอกจากจะยืนยันว่าเอกลักษณ์และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถช่วยลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นแล้ว ยังขยายให้เห็นถึงกลไกของอิทธิพลที่เอกลักษณ์มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยเอกลักษณ์จะส่งอิทธิพลทางบวกเพื่อไปเสริมสร้างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก จากนั้นพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะส่งอิทธิพลทางลบเพื่อไปลดการรับเอาความเสี่ยง ซึ่งเป็นการส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ ทำให้อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่น โดยส่งผ่านตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกนั้น เป็นการส่งผ่านอิทธิพลแบบสมบูรณ์ (Completely mediating effect) นอกจากนี้ ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ยังเป็นอีกหนึ่งหลักฐานสนับสนุนและแสดงให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการพัฒนาเอกลักษณ์ในช่วงวัยรุ่นดังที่ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม (Erikson, 1968) เสนอไว้เช่นกัน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยต่าง ๆ มีข้อจำกัดเกิดขึ้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ โดยการวิจัยนี้มีข้อจำกัด ดังนี้

1. เพศของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลในภาพรวมทั้งกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิงและกลุ่มวัยรุ่นเพศชาย โดยไม่ได้พิจารณารูปแบบอิทธิพลของเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยงและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกของเพศหญิงและเพศชายแยกออกจากกัน ซึ่งการรับเอาความเสี่ยงของวัยรุ่นในบางพฤติกรรม อาจมีสภาวะการณที่เกิดขึ้นแตกต่างกันระหว่างเพศ และอาจส่งผลให้ความสัมพันธ์และรูปแบบอิทธิพลระหว่างเอกลักษณ์ การรับเอาความเสี่ยงและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิงและชาย ดังนั้นการศึกษาในอนาคต ควรที่จะศึกษาในประเด็นเรื่องเพศด้วย

2. การวัดการรับเอาความเสี่ยง

ระหว่างเก็บข้อมูลในโรงเรียนบางแห่ง ผู้วิจัยเกิดภาวะแทรกแซงจากครูผู้สอนที่กำชับให้นักเรียนตอบในสิ่งที่ดีในแบบวัดการรับเอาความเสี่ยง เนื่องจากกลัวว่าจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน แม้ว่าผู้วิจัยแจ้งทางโรงเรียนแล้วว่าข้อมูลที่ได้จะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ไม่สามารถระบุตัวตนหรือโรงเรียนของผู้ตอบได้ ซึ่งการกำชับให้นักเรียนตอบในสิ่งที่ดีอาจส่งผลทำให้ข้อมูลที่ได้มีความคลาดเคลื่อน ไม่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ร่วมวิจัย ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไป ควรวัดการรับเอาความเสี่ยงโดยมาจากผู้อื่นเป็นคนประเมินตัวผู้ร่วมวิจัยจากหลายทาง เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง ควบคู่ไปกับแบบประเมินตนเอง พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากครูผู้สอนให้ผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการดำเนินการทำแบบทดสอบด้วยตนเอง เพื่อลดการแทรกแซงจากบุคคลภายนอกที่จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยทางเพศเพิ่มเติมขึ้นมา โดยการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างเพศ

2. การวัดการรับเอาความเสี่ยง ควรวัดจากการประเมินในหลายด้าน เช่น ตนเอง ครู เพื่อน ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้คำตอบอย่างแท้จริง ไม่เกิดการตอบตามความคาดหวังของสังคม และควบคุมการแทรกแซงจากบุคคลภายนอก เช่น ครูประจำวิชา

3. ทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายด้านอายุ เนื่องจากตัวแปรเอกลักษณะการรับเอาความเสี่ยง และพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และกลุ่มวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้น จึงควรศึกษาเพื่อให้ทราบรูปแบบและกลไกของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสามอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. นำโมเดลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาเพิ่มเติมกับประชากรที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์ของเอกลักษณะ การรับเอาความเสี่ยงและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในภาพรวมของประเทศไทยได้มากขึ้น

5. ทำการศึกษาผลของโปรแกรมที่ส่งเสริมเอกลักษณะของวัยรุ่น พร้อมทั้งตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์ของเอกลักษณะ การรับเอาความเสี่ยงและพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกตามผลที่ได้จากงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถเอื้ออำนวยต่อการนำไปประยุกต์และพัฒนาเป็นแผนงานเพื่อจัดโปรแกรม โครงการหรือกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการลดและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งหมายถึงนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ เนื่องจากการวิจัยนี้พบว่า เอกลักษณะที่มีอิทธิพลทางลบต่อการรับเอาความเสี่ยง โดยส่งผ่านทางตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก ดังนั้น สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งผู้ปกครองสามารถจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นได้ด้วยวิธีการ **ส่งเสริมเอกลักษณะในวัยรุ่น** ซึ่งสามารถทำได้โดยจัดกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือระหว่างวัยรุ่นกับผู้จัดกิจกรรม ยกตัวอย่างเช่น การสร้างสถานการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้วัยรุ่นได้แสดงถึงเป้าหมายหรือทางเลือกในชีวิตที่ต้องการ จากนั้นให้วัยรุ่นรวมกลุ่มกันวิเคราะห์หาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถค้นหาความต้องการที่แท้จริงของตนและเลือกที่จะยึดมั่นเป็นเอกลักษณะของตนได้ (Eichas, Meca, Montgomery, & Kurtines, 2014; Ferrer-Wreder, Lorente, Kurtines, Briones, Bussell, Berman, & Arrufat, 2002) ซึ่งเมื่อวัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณะของตนได้อย่างมั่นคง มีการค้นหาและยึดมั่นในความเป็นตัวตนของตัวเองแล้วนั้น จะส่งผลให้วัยรุ่นมีระดับพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกที่สูงขึ้น และตัวแปรพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกจะเป็นกลไกที่ส่งต่ออิทธิพลทำให้วัยรุ่นหลีกเลี่ยงต่อการข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมเอกลักษณะในวัยรุ่น ไม่ได้ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการลดการรับเอาความเสี่ยงที่วัยรุ่นจะข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพียงอย่างเดียว ยังส่งผลให้ตัววัยรุ่นมี

คุณลักษณะทางบวกที่ผลักดันให้วัยรุ่นมีพัฒนาการที่ดีมากขึ้นอีกด้วย เปรียบได้ว่าการส่งเสริมเอกลักษณ์ในวัยรุ่น นอกจากจะได้ประโยชน์ทางตรงในการลดพฤติกรรมเสี่ยงแล้ว ยังได้**ประโยชน์ทางอ้อมในการส่งเสริมลักษณะพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก**อีกด้วย นอกจากนี้ การบรรลุเอกลักษณ์ของตนเองยังเป็นภารกิจสำคัญที่จะช่วยให้วัยรุ่นประสบความสำเร็จทางด้านพัฒนาการเชิงจิตวิทยาทั้งปัจจุบันและต่อเนื่องในการเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเอกลักษณ์ที่ดีและประสบความสำเร็จนั้นเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมต่อช่วงวัยนี้เป็นอย่างมาก แต่ค่อนข้างใช้เวลาในการบรรลุผล เนื่องจากการพัฒนาเอกลักษณ์เป็นกระบวนการที่อาศัยเวลาและประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่เกิดจากการสะสมความเป็นตัวตนและบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Erikson, 1968) ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในการยับยั้งการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นได้สูงกว่าเอกลักษณ์ นอกจากนี้ งานวิจัยต่างประเทศมีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development Programs) และทำการทดลองใช้เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา (Catalano, Berglund, Ryan, Lonczak & Hawkins, 2004; Lerner et al., 2005; Jellicic et al., 2007; Gavin, Catalano, David-Ferdon, Gloppen & Markham, 2010) และประเทศฮ่องกง (Shek, 2006) เป็นต้น อีกทั้งยังมีคู่มือสำหรับการนำโปรแกรมไปใช้ ประกอบด้วยการอธิบายแนวคิดขั้นตอนการดำเนินโปรแกรมและตัวอย่างกิจกรรม (ตัวอย่างเช่น Dotterweich, 2015) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมเสริมสร้างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกสามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นได้จริง (Catalano et al., 2004; Lerner et al., 2005) อีกทั้งในประเทศไทย งานวิจัยของ สุวรรณา ดั่งมหาสอน, รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ และพรนภา หอมสินธุ์ (2558) ได้ประยุกต์แนวคิดพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างปัจจัยป้องกันในพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นตอนต้น พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับโปรแกรมมีปัจจัยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นข้อเสนอแนะว่าการพัฒนาแผนงานหรือโปรแกรมที่มีเป้าหมายเพื่อลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางอย่างสะดวกและมีแนวทางชัดเจนสำหรับสถานศึกษาและชุมชน คือ **การประยุกต์ใช้โปรแกรมเสริมสร้างพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวก** เนื่องจากมีตัวอย่างของโปรแกรมรวมทั้งงานวิจัยสนับสนุนทั้งในและต่างประเทศ อาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการบรรเทาปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆในวัยรุ่นไทยได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). ร่างยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2558 - 2567. นนทบุรี : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.
- จริยกุล ตริสุวรรณ. (2542). การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนกลาง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2541). ตำราชั้นสูง เรื่อง ทฤษฎี การวัด และงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอัตถิภาวนิยมไทยและเทศ. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทวิมา ศิริรัศมี, บุปผา ศิริรัศมี, จรัมพร ไหล่ยอ, อารี จำปากลาย, ปรียา เกนโรจน์, และธีรณัฐ ก้อนแก้ว. (2556). รายงานการสำรวจระดับประเทศ เรื่อง ผลกระทบจากนโยบายควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศไทย กลุ่มวัยรุ่น รอบที่ 5 (พ.ศ. 2554). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. (2541). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- บุญฤทธิ์ สุจริต. (2557). การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- ประณต คำนิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชญ์สินี วาณิชพราหมณ์. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม.
- มูลนิธิไทยโรดส์และเครือข่ายเฝ้าระวังสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนน. (2558). อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ : มูลนิธิไทยโรดส์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 วัยรุ่น – วัยสูงอายุ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ กำแพงพันธ์, จิตวี แก้วพรสวรรค์, และ สุพร อภินันทเวช. (2554). ปัจจัยทางจิตสังคมกับการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่นที่มาฝากครรภ์ในโรงพยาบาลศิริราช. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 56(3), 255-266.
- ศิริอร นพกิจ. (2545). *เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *การสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2558). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มผลลัพธ์เชิงป้องกันและการศึกษาผลของโปรแกรมที่ส่งผลกระทบต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 6(1), 263-284.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2556). *ผลการใช้โปรแกรมเชิงป้องกันที่มีต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม การสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2552). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรม การสูบบุหรี่/ดื่มสุราในวัยรุ่น และการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างอายุ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยา.
- สุวรรณา ด้วงมหาสอน, รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ และพรนภา หอมสินธุ์. (2558). ผลของโปรแกรมพัฒนาเชิงบวกต่อทัศนคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การรับรู้ความสามารถตนเอง และความตั้งใจในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยรุ่นตอนต้น. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 8(1), 85-98.

- เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- อัญชลี เหมชะญาติ และ ศรีวรรณ ยอดนิล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 8(1), 115-128.
- อุษา ศรีจินดารัตน์. (2533). พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, 84, 888-918.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Process*, 50, 179-211.
- Alberts, A., Elkind, D., & Ginsberg, S. (2007). The personal fable and risk-taking in early adolescence. *Journal of Youth Adolescence*, 36, 71-76.
- Arnett, J. (1992). Reckless behavior in adolescence: A developmental perspective. *Developmental Review*, 12, 339-373.
- Balistreri, E., Busch-Rossnagel, N. A., & Geisinger, K. F. (1995). Development and preliminary validation of the Ego Identity Process Questionnaire. *Journal of Adolescence*, 18, 179-192.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Blais, A., & Weber, E. U. (2006). A domain-specific risk-taking (DOSPERT) scale for adult populations. *Judgment and Decision Making*, 1, 33-47.
- Boyer, T. W. (2006). The developmental of risk-taking: A multi-perspective review. *Developmental Review*, 26, 291-345.

- Boyer, T. W., & Byrnes, J. P. (2009). Adolescent risk-taking: Integrating personal, cognitive, and social aspects of judgment. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 23-33.
- Bronfenbrenner, U. (1993). Ecological models of human development. In M. Gauvain & M. Cole (Eds.), *Readings on the development of children* (pp. 37-43). NY: Freeman.
- Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2004). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of Positive youth development programs. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 98-124.
- Chaiken, S., & Trope, Y. (Eds.). (1999). *Dual-process theories in social psychology*. New York: Guilford Press.
- Castellanos-Ryan, N., O'LearyBarrett, M., & Conrod, P. J. (2013). Substance-use in childhood and adolescence: A brief overview of developmental process and their clinical implications. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 22, 41-46.
- Crocetti, E., Rubini, M., & Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, 31, 207-222.
- Crocetti, E., Erentaite, R., & Zukauskienė, R. (2014). Identity styles, Positive Youth Development, and civic engagement in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1818-1828.
- Crosby, R. A., Santelli, J. S., & Diclemente, R. J. (2009). Adolescent at risk: A generation in jeopardy. In R. J. Diclemente, J. S. Santelli, & R. A. Crosby (Eds.), *Adolescent health: Understanding and preventing risk behaviors* (pp. 3-5). San Francisco: Wiley.
- Curry, L. A., & Youngblade, L. M. (2006). Negative affect, risk perception, and adolescent risk behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27, 468-485.
- Damon, W. (2004). What is positive youth development? *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 13-24.

- de Haan, L., Kuipers, E., Kuerten, Y., van Laar, M., Olivier, B., & Verster, J. C. (2011). The RT-18: A new screening tool to assess young adult risk-taking behavior. *International Journal of General Medicine*, 4, 575-584.
- Dotterweich, J. (2015). *Positive youth development 101: A curriculum for youth work professionals*. New York: Cornell University.
- Dumas, T. M., Ellis, W. E., & Wolfe, D. A. (2012). Identity development as a buffer of adolescent risk behaviors in the context of peer group pressure and control. *Journal of Adolescence*, 35, 917-927.
- Eichas, K., Meca, A., Montgomery, M. J., & Kurtines, W. (2014). Identity and positive youth development: Advances in developmental intervention science. In K. C. Mclean & M. Syed (Eds.), *The Oxford Handbook of Identity Development* (pp. 337-354). Oxford, England: Oxford University Press.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity youth and crisis*. New York: W.W. Norton.
- Ferrer-Wreder, L., Lorente, C. C., Kurtines, W., Briones, E., Bussell, J., Berman, S., & Arrufat, O. (2002). Promoting identity development in marginalized youth. *Journal of Adolescent Research*, 17, 168-187.
- Gambetti, E., & Giusberti, F. (2016). Anger and everyday risk-taking decisions in children and adolescents. *Personality and Individual Differences*, 90, 342-346.
- Gardner, M., & Steinberg, L. (2005). Peer influence on risk taking, risk preference, and risky decision making in adolescence and adulthood: An experimental study. *Developmental Psychology*, 41, 625-635.
- Gavin L. E., Catalano, R. F., David-Ferdon, C., Gloppen, K. M., & Markham, C. M. (2010). A review of positive youth development programs that promote adolescent sexual and reproductive health. *Journal of Adolescent Health*, 46, S75-S91.
- Gibbons, F. X., & Gerrard, M. (1995). Predicting young adults' health risk behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 505-517.
- Gibbons, F. X., Gerrard, M., Blanton, H., & Russell, D. W. (1998). Reasoned action and social reaction: Willingness and intention as independent predictors of health risk. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1164-1180.

- Geier, C., & Luna, B. (2009). The maturation of incentive processing and cognitive control. *Pharmacology Biochemistry and Behavior*, 93, 212-221.
- Geldhof, G. J., Bowers, E. P., Boyd, M. J., Mueller, M. K., Napolitano, C. M.,..., & Lerner, R. M. (2014). Creation of short and very short measures of the Five Cs of Positive Youth Development. *Journal of Research on Adolescence*, 24, 163-176.
- Geldhof, G. J., Bowers, E. P., Mueller, M. K., Napolitano, C. M., Callina, K. S., & Lerner, R. M. (2014). Longitudinal analysis of a very short measure of Positive Youth Development. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 933-949.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update (4th ed.)*. Boston: Allyn & Bacon.
- Gerrard, M., Gibbons, F. X., Stock, M. L., Vande Lune, L. S., & Cleveland, M. J. (2005). Images of smokers and willingness to smoke among African American pre-adolescents: An application of the Prototype/Willingness model of adolescent health risk behavior to smoking initiation. *Journal of Pediatric Psychology*, 30, 305-318.
- Gerrard, M., Gibbons, F. X., Brody, G. H., Murry, V. M., Cleveland, M. J., & Wills, T. A. (2006). A theory based dual-focus alcohol intervention for preadolescents: The strong African American families program. *Psychology of Addictive Behaviors*, 20, 185-195.
- Gerrard, M., Gibbons, F. X., Houlihan, A. E., Stock, M. L., & Pomery E. A. (2008). A dual-process approach to health risk decision making: The prototype willingness model. *Developmental Review*, 28, 29-61.
- Guerra, N. G., & Bradshaw, C. P. (2008). Linking the prevention of problem behaviors and positive youth development: Core competencies for positive youth development and risk prevention. In N. G. Guerra & C. P. Bradshaw (Eds.), *Core competencies to prevent problem behaviors and promote positive youth development. New Direction for Child and Adolescent Development*, 122, 1-17.
- Gullone, E., Moore, S., Moss, S., & Boyd, C. (2000). The adolescent risk-taking questionnaire: Development and psychometric evaluation. *Journal of Adolescent Research*, 15, 231-250.

- Gunzler, D., Chen, T., Wu P., & Zhang, H. (2013). Introduction to mediation analysis with structural equation modeling. *Shanghai Archives of Psychiatry*, 25, 390- 394.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (Vol. 6). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Hamilton, K. R., Felton, J. W., Risco, C. M., Lejuez, C. W., & MacPherson, L. (2014). Brief report: The interaction of impulsivity with risk-taking is associated with early alcohol use initiation. *Journal of Adolescence*, 37, 1253-1256.
- Hatano, K., Sugimura, K., & Crocetti, E. (2016). Looking at the dark and bright side of identity formation: New insights from adolescents and emerging adults in Japan. *Journal of Adolescence*, 47, 156-168.
- Hosker-Field, A. M., Molnar, D. S., & Book, A. S. (2016). Psychopathy and risk taking: Examining the role of risk perception. *Personality and Individual Differences*, 91, 123-132.
- Humphreys, K. L., Lee, S. S., & Tottenham, N. (2013). Not all risk taking behavior is bad: Associative sensitivity predicts learning during risk taking among high sensation seekers. *Personality and Individual Differences*, 54, 709-715.
- Jackman, D. M. (2015). *Future orientation and self-perception minimize risk engagement and promote Positive Youth Development*. (Doctoral Dissertation). Colorado State University, Fort Collins, CO.
- Jackman, D. M., & MacPhee, D. (2015). Self-esteem and future orientation predict adolescents' risk engagement. *Journal of Early Adolescence*, 35, 1-28.
- Jessor, R. (2014). Problem Behavior Theory: A half-century of research on adolescent behavior and development. In R. M. Lerner, A. C. Petersen, R. K. Silbereisen, & J. Brooks-Gunn (Eds.), *The Developmental Science of Adolescence: History Through Autobiography* (pp. 239-256). New York: Psychology Press.
- Jelicic, H., Bobek, D. L., Phelps, E., Lerner, R. M., & Lerner, J. V. (2007). Using positive youth development to predict contribution and risk behaviors in early adolescence: Findings from the first two waves of the 4-H Study of Positive Youth Development. *International Journal of Behavioral Development*, 31, 263-273.

- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kerpelman, J. L., Pittman, J. F., Cadely, H. S., Tuggle, F. J., Harrell-Levy, M. K., & Adler-Baeder, F. M. (2012). Identity and intimacy during adolescence: Connections among identity styles, romantic attachment and identity commitment. *Journal of Adolescence*, 35, 1427-1439.
- Kim, B.K.E., Oesterle, S., Catalano, R.F., & Hawkins, J.D. (2015). Change in protective factors across adolescent development, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 40, 26-37.
- Kroger, J. (2000). *Identity development: Adolescence through adulthood*. California: Sage.
- Lejuez, C. W., Read, J. P., Kahler, C. W., Richards, J. B., Ramsey, S. E., Stuart, G. L., et al. (2002). Evaluation of a behavioral measure of risk taking: the Balloon Analogue Risk Task (BART). *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 8, 75-84.
- Lerner, J. V., Bowers, E. P., Minor, K., Lewin-Bizan, S., Boyd, M. J.,..., & Lerner, R. M. (2012). Positive youth development: Processes, philosophies, and programs. In R. M. Lerner, M. A., Easterbrooks, & J. Mistry (Eds.), *Handbook of Psychology, Volume 6: Developmental Psychology* (2nd edition). Editor-in-chief: I. B. Weiner. (pp. 365-392). Hoboken, NJ: Wiley.
- Lerner, R. M. (2002). *Adolescence: Development, diversity, context, and application*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Lerner, R. M., Lerner, J. V., Almerigi, J. B., Theokas, C., Phelps, E.,..., & von Eye, A. (2005). Positive Youth Development, participation in community youth development programs, and community contributions of fifth-grade adolescents: Findings from the first wave of the 4-H study of Positive Youth Development. *Journal of Early Adolescence*, 25, 17-71.
- Lerner, R.M., Von Eye, A., Lerner, J.V., & Lewin-Bizan, S. (2009). Exploring the foundations and functions of adolescent thriving within the 4-H Study of Positive Youth Development: A review of the issues. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 567-570.

- Little, T. D., Card, N. A., Bovaird, J. A., Preacher, K., & Crandall, C. S. (2007). Structural equation modelling of mediation and moderation with contextual factors. In T. D. Little, J. A. Bovaird & N. A. Card (Eds.), *Modeling Contextual Effects in Longitudinal Studies* (pp. 207-230). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Luyckx, K., Goosens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of Adolescence*, 29, 361-378.
- Luyckx, K., Klimstra, T. A., Duriez, B., Van Petegem, S., Beyers, W.,..., & Goosens, L. (2013). Personal identity processes and self-esteem: Temporal sequences in high school and college students. *Journal of Research in Personality*, 47, 159-170.
- MacKinnon, D. P., Fairchild, A. J., & Fritz, M. S. (2007). Mediation analysis. *Annual Review of Psychology*, 58, 593-614.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status, *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
- Marcia, J. E. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of adolescent psychology* (pp. 159-187). New York: Wiley.
- Magar, E. C. E., Phillips, L. H., & Hosie, J. A. (2008). Self-regulation and risk-taking. *Personality and Individual Differences*, 45, 153-159.
- Moore, S., & Gullone, E. (1996). Predicting adolescent risk behavior using a personalized cost-benefit analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 25, 343-359.
- Nystrom, B., & Bengtsson, H. (2016). Temperamental influences on children's risk-taking in decision making: A dual process, multi-level analysis. *Personality and Individual Differences*, 89, 177-181.
- Ozretich, R., & Bowman, S. (2001). *Middle childhood and adolescent development*. Corvallis, OR: Oregon State University Extension Service.
- Padilla-Walker, L. M., Barry, C. M., Carroll, J. S., Madsen, S. D., & Nelson, L. J. (2008). Looking on the bright side: The role of identity status and gender on positive orientations during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 31, 451-467.

- Petraitis, J., Flay, B. R., & Miller, T. Q. (1995). Reviewing theories of adolescent substance use: Organizing pieces in the puzzle. *Psychological Bulletin*, 117, 67-86.
- Phelps, E., Zimmerman, S., Warren, A.E.A., Jellic, H., von Eye, A., & Lerner, R. M. (2009). The structure and developmental course of Positive Youth Development (PYD) in early adolescence: Implications for theory and practice. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 571-584.
- Reynolds, E. K., Schreiber, W. M., Geisel, K., Macpherson, L., Ernst, M., & Lejuez, C. W. (2013). Influence of social stress on risk-taking behavior in adolescents. *Journal of Anxiety Disorders*, 27, 272-277.
- Roth, J. L., & Brooks-Gunn, J. (2003). What exactly is a youth development program? Answers from research and practice. *Applied Developmental Science*, 7, 94-111.
- Santrock, J. W. (2014). *Adolescence* (15th Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Schwartz, S. J., Hardy, S. A., Zamboanga, B. L., Meca, A., Waterman, A. S.,..., & Forthun, L. F. (2015). Identity in young adulthood: Links with mental health and risky behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 39-52.
- Schwartz, S. J., Brent Donnellan, M., Ravert, R.D., Luyckx, K., & Zamboanga, B. L. (2012). Identity development, personality, and well-being in adolescence and emerging adulthood: Theory, research, and recent advances. In I. B. Weiner, R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks, & J. Mistry (Eds.), *Handbook of psychology: Vol. 6. Developmental psychology* (2nd ed.) (pp. 339-364). Hoboken, NJ: Wiley.
- Shek, D. T. L. (2006). Adolescent developmental issues in Hong Kong: Relevance to Positive Youth Development Program in Hong Kong. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 18(3), 341-354.
- Smith, A. R., Chein, J., & Steinberg, L. (2013). Impact of socio-emotional context, brain development, and pubertal maturation on adolescent risk-taking. *Hormones and Behavior*, 64, 323-332.
- Steinberg, L. (1996). *Adolescence* (4th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Steinberg, L. (2008). A social neuroscience perspective on adolescent risk-taking. *Developmental Review*, 28, 78-106.

- Sun, R. C. F., & Shek, D. T. L. (2012). Positive Youth Development, life satisfaction and problem behavior among Chinese adolescents in Hong Kong: A Replication. *Social Indicators Research*, 105, 541-559.
- Vazsonyi, A. T., Chen, P., Young, M., Jenkins, D., Browder, S., Kahumoku, E., ... & Michaud, P. A. (2008). A test of Jessor's problem behavior theory in a Eurasian and a Western European developmental context. *Journal of Adolescent Health*, 43(6), 555-564.
- Wattananonsakul, S., Suttiwan, P., & Iamsupasit, S. (2010). Pathways to smoking and drinking: The role of family functioning, supporting parenting, self-control, risk and protective factors in Thai adolescents. *Journal of Health Research*, 24, 135-142.
- Weber, E. U., Blais, A., & Betz, N. E. (2002). A Domain-specific risk-attitude scale: measuring risk perception and risk behaviors. *Journal of Behavioral Decision Making*, 15, 263-290.
- World Health Organization. (2009). *Strengthening the health sector response to adolescent health and development*. Switzerland: WHO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวิจัย
ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)**

ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวิจัยด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

DATE: 2/20/2017
TIME: 18:02

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file
D:\Develop_Psycho\0Thesis\data\mediation\test_med_KM_2.ls8:

TI Test_Med_KM
DA NI=10 NO=405 MA=CM
LA
risk_pre risk_will risk_int compe confi connct char caring iden_ex iden_com
KM
1
.230 1
.275 .615 1
-.137 -.229 -.198 1
-.203 -.187 -.240 .442 1
-.132 -.362 -.300 .326 .360 1
-.339 -.266 -.357 .269 .298 .272 1
-.204 -.067 -.200 .243 .224 .234 .500 1
-.187 -.177 -.165 .244 .140 .291 .219 .216 1
-.248 -.263 -.329 .318 .399 .360 .343 .271 .515 1
ME
5.403 17.173 13.215 8.316 9.351 10.632 13.649 6.812 22.054 25.669
SD
2.324 5.190 3.738 1.749 1.970 2.369 2.185 1.310 3.802 3.486
SE
4 5 6 7 8 1 2 3 9 10 /
MO NX=2 NY=8 NK=1 NE=2 BE=FU GA=FI PS=SY TE=SY TD=SY
LE
pyd rtaking
LK
identity
FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,2) LY(7,2) LY(8,2) LX(1,1)
FR LX(2,1) BE(2,1) GA(1,1) GA(2,1) TE 5 4 TE 2 1 TE 8 7 TE 7 3 TE 7 5 TE 6 4 TE 8 4
TE 6 3 TE 7 2
PD
OU MI SE TV EF SS SC RS ND=3

TI Test_Med_KM

Number of Input Variables 10
Number of Y - Variables 8
Number of X - Variables 2
Number of ETA - Variables 2
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 405

TI Test_Med_KM

Covariance Matrix

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	3.059					
confi	1.523	3.881				
connct	1.351	1.680	5.612			
char	1.028	1.283	1.408	4.774		
caring	0.557	0.578	0.726	1.431	1.716	
risk_pre	-0.557	-0.929	-0.727	-1.721	-0.621	5.401
risk_wil	-2.079	-1.912	-4.451	-3.016	-0.456	2.774
risk_int	-1.294	-1.767	-2.657	-2.916	-0.979	2.389
iden_ex	1.623	1.049	2.621	1.819	1.076	-1.652
iden_com	1.939	2.740	2.973	2.613	1.238	-2.009

Covariance Matrix

	risk_wil	risk_int	iden_ex	iden_com
-----	-----	-----	-----	-----
risk_wil	26.936			
risk_int	11.931	13.973		
iden_ex	-3.493	-2.345	14.455	
iden_com	-4.758	-4.287	6.826	12.152

TI Test_Med_KM

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
-----	-----	-----
compe	0	0
confi	1	0
connct	2	0
char	3	0
caring	4	0
risk_pre	0	0
risk_wil	0	5
risk_int	0	6

LAMBDA-X

identity

iden_ex
iden_com

BETA

	pyd	rtaking
-----	-----	-----
pyd	0	0
rtaking	9	0

GAMMA

identity

pyd
rtaking

PSI

pyd	rtaking
-----	-----
12	13

THETA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	14					
confi	15	16				
connct	0	0	17			
char	0	0	0	18		
caring	0	0	0	19	20	
risk_pre	0	0	21	22	0	23
risk_wil	0	24	25	0	26	0
risk_int	0	0	0	28	0	0

THETA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
risk_wil	27	
risk_int	29	30

THETA-DELTA

iden_ex	iden_com
-----	-----
31	32

TI Test_Med_KM

Number of Iterations = 18

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
	-----	-----
compe	0.887	- -
confi	1.132 (0.134) 8.426	- -
connct	1.400 (0.193) 7.259	- -
char	1.147 (0.167) 6.852	- -
caring	0.562 (0.093) 6.043	- -
risk_pre	- -	1.055
risk_wil	- -	2.781 (0.533) 5.215
risk_int	- -	2.181 (0.390) 5.586

LAMBDA-X

```

            identity
            -----
iden_ex      2.188
             (0.209)
             10.476

iden_com      3.120
             (0.215)
             14.544

```

BETA

```

            pyd      rtaking
            -----
pyd          - -      - -

rtaking      -0.804      - -
             (0.221)
             -3.644

```

GAMMA

```

            identity
            -----
pyd          0.718
             (0.097)
             7.413

rtaking      -0.021
             (0.148)
             -0.144

```

Covariance Matrix of ETA and KSI

```

            pyd      rtaking      identity
            -----
pyd          1.000
rtaking      -0.819      1.000
identity      0.718      -0.598      1.000

```

PHI

```

            identity
            -----
            1.000

```

PSI

Note: This matrix is diagonal.

```

            pyd      rtaking
            -----
            0.485      0.329
            (0.136)    (0.172)
            3.563      1.908

```

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

```

            pyd      rtaking
            -----
            0.515      0.671

```

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

```

            pyd      rtaking
            -----

```

0.515 0.358

Reduced Form

```

identity
-----
pyd      0.718
         (0.097)
         7.413

rtaking  -0.598
         (0.109)
         -5.469

```

THETA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
compe	2.272 (0.188) 12.085					
confi	0.531 (0.158) 3.363	2.606 (0.231) 11.280				
connct	- -	- -	3.644 (0.326) 11.176			
char	- -	- -	- -	3.445 (0.283) 12.180		
caring	- -	- -	- -	0.797 (0.130) 6.116	1.411 (0.108) 13.014	
risk_pre	- -	- -	0.449 (0.239) 1.884	-0.605 (0.210) -2.878	- -	4.274 (0.358) 11.931
risk_wil	- -	0.636 (0.343) 1.857	-1.078 (0.467) -2.306	- -	0.921 (0.235) 3.916	- -
risk_int	- -	- -	- -	-0.724 (0.270) -2.678	- -	- -

THETA-EPS

	risk_wil	risk_int
risk_wil	19.044 (2.107) 9.037	
risk_int	5.633 (1.305) 4.317	9.145 (1.101) 8.303

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
0.257	0.330	0.350	0.276	0.183	0.207

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

risk_wil	risk_int
-----	-----
0.289	0.342

THETA-DELTA

iden_ex	iden_com
-----	-----
9.669	2.418
(0.852)	(1.058)
11.346	2.287

Squared Multiple Correlations for X - Variables

iden_ex	iden_com
-----	-----
0.331	0.801

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 23
 Minimum Fit Function Chi-Square = 33.689 (P = 0.0698)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 32.724 (P = 0.0860)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 9.724
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 29.003)

Minimum Fit Function Value = 0.0834
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0241
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0718)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0323
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0559)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.882

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.239
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.215 ; 0.287)
 ECVI for Saturated Model = 0.272
 ECVI for Independence Model = 3.956

Chi-Square for Independence Model with 45 Degrees of Freedom = 1578.073
 Independence AIC = 1598.073
 Model AIC = 96.724
 Saturated AIC = 110.000
 Independence CAIC = 1648.112
 Model CAIC = 256.848
 Saturated CAIC = 385.214

Normed Fit Index (NFI) = 0.979
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.986
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.500
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.993
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.993
 Relative Fit Index (RFI) = 0.958

Critical N (CN) = 500.327

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.197
 Standardized RMR = 0.0251
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.984
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.962
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.412

TI Test_Med_KM

Fitted Covariance Matrix

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	3.059					
confi	1.535	3.888				
connct	1.242	1.585	5.605			
char	1.018	1.299	1.607	4.762		
caring	0.499	0.637	0.788	1.442	1.727	
risk_pre	-0.767	-0.979	-0.761	-1.597	-0.486	5.387
risk_wil	-2.021	-1.943	-4.267	-2.614	-0.361	2.934
risk_int	-1.585	-2.022	-2.501	-2.773	-1.005	2.301
iden_ex	1.393	1.778	2.199	1.802	0.883	-1.381
iden_com	1.986	2.535	3.136	2.569	1.260	-1.970

Fitted Covariance Matrix

	risk_wil	risk_int	iden_ex	iden_com
	-----	-----	-----	-----
risk_wil	26.776			
risk_int	11.696	13.900		
iden_ex	-3.640	-2.854	14.455	
iden_com	-5.191	-4.070	6.826	12.152

Fitted Residuals

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	0.000					
confi	-0.012	-0.007				
connct	0.108	0.095	0.007			
char	0.010	-0.016	-0.199	0.012		
caring	0.058	-0.059	-0.061	-0.011	-0.011	
risk_pre	0.210	0.049	0.034	-0.125	-0.135	0.014
risk_wil	-0.058	0.031	-0.183	-0.403	-0.095	-0.160
risk_int	0.290	0.255	-0.155	-0.142	0.025	0.088
iden_ex	0.230	-0.729	0.422	0.018	0.193	-0.271
iden_com	-0.048	0.205	-0.163	0.043	-0.022	-0.039

Fitted Residuals

	risk_wil	risk_int	iden_ex	iden_com
	-----	-----	-----	-----
risk_wil	0.160			
risk_int	0.235	0.073		
iden_ex	0.147	0.509	0.000	
iden_com	0.432	-0.217	0.000	0.000

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.729
Median Fitted Residual = 0.000
Largest Fitted Residual = 0.509

Stemleaf Plot

```
- 6|3
- 4|0
- 2|720
- 0|86664329666542211110000
  0|111123334567991569
  2|013469
  4|231
```

Standardized Residuals

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	-					
confi	-1.118	-1.168				
connct	1.017	0.901	0.685			

char	0.091	-0.146	-1.518	0.640		
caring	0.758	-0.757	-0.674	-0.411	-1.382	
risk_pre	1.551	0.366	0.968	-1.813	-1.199	1.302
risk_wil	-0.200	0.184	-0.958	-1.159	-0.727	-0.680
risk_int	1.413	1.224	-0.662	-1.026	0.150	0.654
iden_ex	1.028	-3.203	1.600	0.065	1.049	-0.836
iden_com	-0.338	1.482	-1.044	0.257	-0.182	-0.221

Standardized Residuals

	risk_wil	risk_int	iden_ex	iden_com
	-----	-----	-----	-----
risk_wil	0.691			
risk_int	1.271	1.337		
iden_ex	0.217	1.094	- -	
iden_com	1.228	-0.947	- -	- -

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -3.203
 Median Standardized Residual = 0.000
 Largest Standardized Residual = 1.600

Stemleaf Plot

```

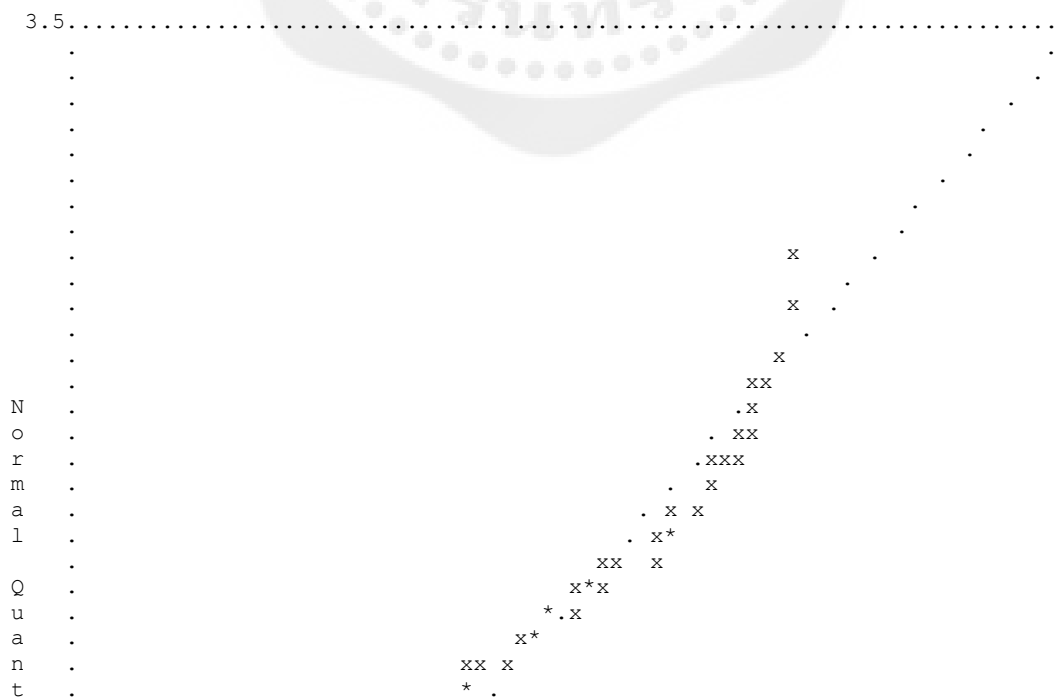
- 3|2
- 2|
- 2|
- 1|85
- 1|42221000
- 0|9887777
- 0|4322210000
  0|1122234
  0|677789
  1|00001223334
  1|566

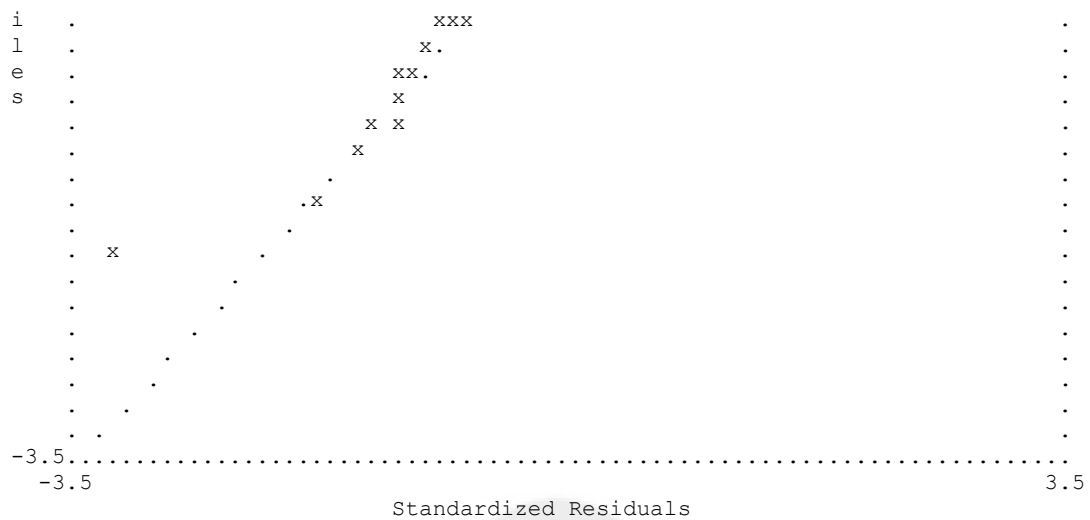
```

Largest Negative Standardized Residuals
 Residual for iden_ex and confi -3.203

TI Test_Med_KM

Qplot of Standardized Residuals

TI Test_Med_KM

Modification Indices and Expected Change

Modification Indices for LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
compe	- -	1.602
confi	- -	0.558
connct	- -	0.844
char	- -	1.840
caring	- -	0.090
risk_pre	0.161	- -
risk_wil	0.525	- -
risk_int	0.501	- -

Expected Change for LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
compe	- -	0.411
confi	- -	0.287
connct	- -	-0.530
char	- -	-0.753
caring	- -	-0.081
risk_pre	4.283	- -
risk_wil	-0.925	- -
risk_int	0.711	- -

Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
compe	- -	0.411
confi	- -	0.287
connct	- -	-0.530
char	- -	-0.753
caring	- -	-0.081
risk_pre	4.283	- -
risk_wil	-0.925	- -
risk_int	0.711	- -

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
compe	- -	0.235
confi	- -	0.146

connct	- -	-0.224
char	- -	-0.345
caring	- -	-0.062
risk_pre	1.845	- -
risk_wil	-0.179	- -
risk_int	0.191	- -

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for BETA

No Non-Zero Modification Indices for GAMMA

No Non-Zero Modification Indices for PHI

No Non-Zero Modification Indices for PSI

Modification Indices for THETA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	- -					
confi	- -	- -				
connct	0.203	0.413	- -			
char	0.007	0.153	2.117	- -		
caring	0.894	0.788	0.000	- -	- -	
risk_pre	1.643	0.003	- -		1.123	- -
risk_wil	1.165	- -	- -	1.767	- -	0.373
risk_int	1.725	0.734	0.834	- -	0.184	0.373

Modification Indices for THETA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
risk_wil	- -	
risk_int	- -	- -

Expected Change for THETA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	- -					
confi	- -	- -				
connct	0.078	0.131	- -			
char	0.012	0.060	-0.289	- -		
caring	0.081	-0.086	-0.001	- -	- -	
risk_pre	0.218	-0.010	- -	- -	-0.150	- -
risk_wil	-0.363	- -	- -	-0.665	- -	-0.322
risk_int	0.294	0.254	-0.371	- -	0.090	0.252

Expected Change for THETA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
risk_wil	- -	
risk_int	- -	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	- -					
confi	- -	- -				
connct	0.019	0.028	- -			
char	0.003	0.014	-0.056	- -		
caring	0.035	-0.033	0.000	- -	- -	
risk_pre	0.054	-0.002	- -	- -	-0.049	- -
risk_wil	-0.040	- -	- -	-0.059	- -	-0.027
risk_int	0.045	0.035	-0.042	- -	0.018	0.029

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
risk_wil	- -	
risk_int	- -	- -

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
iden_ex	3.475	14.503	3.702	0.206	1.513	1.248
iden_com	1.604	7.696	2.324	0.149	0.823	0.193

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
iden_ex	0.097	1.484
iden_com	1.970	2.939

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
iden_ex	0.466	-1.065	0.672	-0.129	0.223	-0.393
iden_com	-0.285	0.714	-0.514	0.102	-0.145	0.152

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
iden_ex	-0.200	0.560
iden_com	0.867	-0.761

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
iden_ex	0.070	-0.142	0.075	-0.015	0.045	-0.045
iden_com	-0.047	0.104	-0.062	0.013	-0.032	0.019

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
iden_ex	-0.010	0.039
iden_com	0.048	-0.059

Maximum Modification Index is 14.50 for Element (1, 2) of THETA DELTA-EPSILON

TI Test_Med_KM

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	pyd	rtaking
	-----	-----
compe	0.887	- -
confi	1.132	- -
connct	1.400	- -
char	1.147	- -
caring	0.562	- -
risk_pre	- -	1.055
risk_wil	- -	2.781
risk_int	- -	2.181

LAMBDA-X

```

            identity
            -----
iden_ex      2.188
iden_com     3.120

```

BETA

```

            pyd      rtaking
            -----
pyd         - -
rtaking     -0.804   - -

```

GAMMA

```

            identity
            -----
pyd         0.718
rtaking     -0.021

```

Correlation Matrix of ETA and KSI

```

            pyd      rtaking      identity
            -----
pyd         1.000
rtaking     -0.819      1.000
identity     0.718     -0.598      1.000

```

PSI

Note: This matrix is diagonal.

```

            pyd      rtaking
            -----
            0.485      0.329

```

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

```

            identity
            -----
pyd         0.718
rtaking     -0.598

```

TI Test_Med_KM

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

```

            pyd      rtaking
            -----
compe       0.507      - -
confi       0.574      - -
connct      0.591      - -
char        0.526      - -
caring      0.428      - -
risk_pre    - -        0.455
risk_wil    - -        0.537
risk_int    - -        0.585

```

LAMBDA-X

```

            identity
            -----
iden_ex     0.575
iden_com    0.895

```

BETA

```

            pyd      rtaking
            -----
pyd         - -        - -

```

rtaking -0.804 - -

GAMMA

identity

pyd 0.718
rtaking -0.021

Correlation Matrix of ETA and KSI

	pyd	rtaking	identity
	-----	-----	-----
pyd	1.000		
rtaking	-0.819	1.000	
identity	0.718	-0.598	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

pyd	rtaking
-----	-----
0.485	0.329

THETA-EPS

	compe	confi	connct	char	caring	risk_pre
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
compe	0.743					
confi	0.154	0.670				
connct	- -	- -	0.650			
char	- -	- -	- -	0.724		
caring	- -	- -	- -	0.278	0.817	
risk_pre	- -	- -	0.082	-0.119	- -	0.793
risk_wil	- -	0.062	-0.088	- -	0.135	- -
risk_int	- -	- -	- -	-0.089	- -	- -

THETA-EPS

	risk_wil	risk_int
	-----	-----
risk_wil	0.711	
risk_int	0.292	0.658

THETA-DELTA

iden_ex	iden_com
-----	-----
0.669	0.199

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

identity

pyd 0.718
rtaking -0.598

TI Test_Med_KM

Total and Indirect Effects

Total Effects of KSI on ETA

identity

pyd 0.718
 (0.097)
 7.413
rtaking -0.598

(0.109)
-5.469

Indirect Effects of KSI on ETA

	identity

pyd	- -
rtaking	-0.577 (0.157) -3.667

Total Effects of ETA on ETA

	pyd	rtaking
	-----	-----
pyd	- -	- -
rtaking	-0.804 (0.221) -3.644	- -

Largest Eigenvalue of $B \cdot B'$ (Stability Index) is 0.646

Total Effects of ETA on Y

	pyd	rtaking
	-----	-----
compe	0.887	- -
confi	1.132 (0.134) 8.426	- -
connct	1.400 (0.193) 7.259	- -
char	1.147 (0.167) 6.852	- -
caring	0.562 (0.093) 6.043	- -
risk_pre	-0.848 (0.233) -3.644	1.055
risk_wil	-2.235 (0.563) -3.971	2.781 (0.533) 5.215
risk_int	-1.753 (0.423) -4.147	2.181 (0.390) 5.586

Indirect Effects of ETA on Y

	pyd	rtaking
	-----	-----
compe	- -	- -
confi	- -	- -

connct	- -	- -
char	- -	- -
caring	- -	- -
risk_pre	-0.848 (0.233) -3.644	- -
risk_wil	-2.235 (0.563) -3.971	- -
risk_int	-1.753 (0.423) -4.147	- -

Total Effects of KSI on Y

	identity -----
compe	0.637 (0.086) 7.413
confi	0.813 (0.100) 8.132
connct	1.005 (0.121) 8.281
char	0.823 (0.108) 7.607
caring	0.404 (0.062) 6.524
risk_pre	-0.631 (0.115) -5.469
risk_wil	-1.664 (0.264) -6.301
risk_int	-1.305 (0.193) -6.747

TI Test_Med_KM

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of KSI on ETA

	identity -----
pyd	0.718
rtaking	-0.598

Standardized Indirect Effects of KSI on ETA

```

identity
-----
pyd      - -
rtaking  -0.577

```

Standardized Total Effects of ETA on ETA

```

      pyd      rtaking
-----
pyd      - -
rtaking  -0.804      - -

```

Standardized Total Effects of ETA on Y

```

      pyd      rtaking
-----
compe    0.887      - -
confi    1.132      - -
connct    1.400      - -
char      1.147      - -
caring    0.562      - -
risk_pre  -0.848      1.055
risk_wil  -2.235      2.781
risk_int  -1.753      2.181

```

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

```

      pyd      rtaking
-----
compe    0.507      - -
confi    0.574      - -
connct    0.591      - -
char      0.526      - -
caring    0.428      - -
risk_pre  -0.365      0.455
risk_wil  -0.432      0.537
risk_int  -0.470      0.585

```

Standardized Indirect Effects of ETA on Y

```

      pyd      rtaking
-----
compe      - -      - -
confi      - -      - -
connct      - -      - -
char        - -      - -
caring      - -      - -
risk_pre   -0.848      - -
risk_wil   -2.235      - -
risk_int   -1.753      - -

```

Completely Standardized Indirect Effects of ETA on Y

```

      pyd      rtaking
-----
compe      - -      - -
confi      - -      - -
connct      - -      - -
char        - -      - -
caring      - -      - -
risk_pre   -0.365      - -
risk_wil   -0.432      - -
risk_int   -0.470      - -

```

Standardized Total Effects of KSI on Y

```

identity
-----
compe    0.637
confi    0.813

```

connct	1.005
char	0.823
caring	0.404
risk_pre	-0.631
risk_wil	-1.664
risk_int	-1.305

Completely Standardized Total Effects of KSI on Y

	identity
compe	0.364
confi	0.412
connct	0.425
char	0.377
caring	0.307
risk_pre	-0.272
risk_wil	-0.322
risk_int	-0.350

Time used: 0.047 Seconds

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. อาจารย์ ดร. ชัญญา ลีศัตร์พ่าย อาจารย์ประจำหลักสูตร กศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์สุพัทธ แสนแจ่มใส อาจารย์ประจำหลักสูตร วท.บ. จิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. อมราพร สุรการ อาจารย์ประจำหลักสูตร ปร.ด. จิตวิทยาประยุกต์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**เอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถาม
และการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย
(Information sheet)**

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวพิมพ์นภัสสร หงษ์จ้อย หัวหน้าโครงการวิจัย สังกัดภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความประสงค์ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน” ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของปัจจัยที่สามารถลดการรับเอาความเสี่ยง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น และสามารถต่อยอดเพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมลดการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นได้ต่อไปในอนาคต

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้เพราะท่านเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร อีกทั้งท่านมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลางซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีการพัฒนาเอกลักษณ์ มีคุณลักษณะของพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกและเป็นช่วงวัยที่มีโอกาสที่จะเกี่ยวพันกับความเสี่ยงต่างๆ ซึ่งตรงกับเป้าประสงค์ของการวิจัยนี้ ในการนี้ ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่องต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยคำถามประมาณ 60 ข้อ โดยท่านจะใช้เวลาในการตอบคำถามประมาณ 20 นาที ผู้วิจัยจะขอรับแบบสอบถามคืนทันทีที่ท่านทำเสร็จ

เนื่องจากแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามหลายส่วน จึงขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาตอบตามความรู้สึกของท่านให้มากที่สุด โดยข้อมูลและคำตอบทั้งหมดจะถูกปิดเป็นความลับ และจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าโดยออกมาเป็นภาพรวมของการวิจัยเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ตอบหรือหน่วยงานของผู้ตอบ เนื่องจากไม่สามารถนำมาสืบค้นเจาะจงหาผู้ตอบได้ ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามข้อใดข้อหนึ่ง

หากท่านไม่สบายใจหรืออึดอัดที่จะตอบคำถามนั้น หรือไม่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเลยก็ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานใดๆของท่าน ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

หากผู้เข้าร่วมวิจัยมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยหรือแบบสอบถาม สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในวันและเวลาราชการ หรือ โทร. 086-3543842

โครงการวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใบรับรองเลขที่ SWUEC/E-222/2559

หากท่านได้รับการปฏิบัติที่ไม่ตรงตามที่ระบุไว้ หรือมีข้อร้องเรียน ท่านสามารถติดต่อไปยังประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือผู้แทน ได้ที่ ส่วนงานพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย อาคาร ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 20 โทร (02) 649-5000 ต่อ 11015-11018 โทรสาร: (02) 259-1822

ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวพิมพ์นภัสสร หงษ์จ้อย

ผู้วิจัย

แบบสอบถามคุณลักษณะและพฤติกรรมวัยรุ่น

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ ปี ชั้น ☐ ม.4 ☐ ม.5 ☐ ม.6

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดย

1 คือ ต่ำที่สุด 2 คือ ต่ำ 3 คือ สูง 4 คือ สูงที่สุด

ข้อความ	1	2	3	4
1. ฉันมักพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่ฉันเรียน	1	2	3	4
2. สิ่งที่ฉันเลือกเรียนทำให้ฉันขาดความมั่นใจ	1	2	3	4
3. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพ	1	2	3	4
4. อาชีพในฝันทำให้ฉันกล้าเผชิญอนาคตได้อย่างมั่นใจ	1	2	3	4
5. ฉันศึกษาหลักการของศาสนาต่างๆ	1	2	3	4
6. ฉันเชื่อว่าศาสนาทำให้ฉันผ่านอุปสรรคไปได้ด้วยดี	1	2	3	4
7. ฉันปรึกษาผู้อื่นเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต	1	2	3	4
8. หลักในการดำเนินชีวิตทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	1	2	3	4
9. ฉันอภิปรายประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น	1	2	3	4

ข้อความ	1	2	3	4
10. มุมมองด้านการเมืองของฉันทำให้ฉันมั่นใจในความคิดของตนเอง	1	2	3	4
11. ฉันหาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทตามเพศที่เหมาะสมกับฉัน	1	2	3	4
12. บทบาทตามเพศของฉันทำให้ฉันรู้สึกมั่นคงในชีวิต	1	2	3	4
13. ฉันพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับบทบาทของฉันต่อครอบครัว	1	2	3	4
14. ครอบครัวทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	1	2	3	4
15. ฉันศึกษานิสัยของเพื่อนสนิท	1	2	3	4
16. การมีเพื่อนสนิททำให้ฉันรู้สึกอุ่นใจ	1	2	3	4
17. ฉันอยากรู้ว่าผู้อื่นคิดอย่างไรกับรูปแบบการไปเที่ยวกับคู่รัก	1	2	3	4
18. การมีกิจกรรมต่างๆกับคนรักทำให้ฉันมีความมั่นใจ	1	2	3	4

ต่อ

คำชี้แจง ขอให้นักเรียน**นิยาม**เหตุการณ์สมมติต่อไปนี้ จากนั้น ทำเครื่องหมาย X ในช่องที่ตรงตามความรู้สึก มากที่สุด

สมมติว่าคุณอยู่กับกลุ่มเพื่อนพักผ่อนในวันหยุด กลุ่มเพื่อนของคุณกำลัง**ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** (เช่น สุรา เบียร์ เหล้าปั่น) และที่ตรงนั้นมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์วางอยู่ โดยที่คุณสามารถ**ดื่มได้ถ้าต้องการ** คุณจะทำอะไร

1. ลองดื่ม 1 แก้ว ☐ ไม่ดื่มเด็ดขาด ☐ คิดดูก่อน ☐ ดื่มอย่างไม่ค่อยเต็มใจ ☐ เต็มใจดื่มอย่างยิ่ง

2. ดื่ม 2-3 แก้ว ☐ ไม่ดื่มเด็ดขาด ☐ คิดดูก่อน ☐ ดื่มอย่างไม่ค่อยเต็มใจ ☐ เต็มใจดื่มอย่างยิ่ง

สมมติว่าคุณอยู่กับกลุ่มเพื่อน **เพื่อน** ๑-๒ คนในกลุ่ม**สูบบุหรี่** และมีบุหรี่วางอยู่ โดยที่คุณสามารถ**หยิบสูบได้ถ้าต้องการ** คุณจะอย่างไร

1. ลองสูบบุหรี่ 1 มวน ☐ ไม่สูบเด็ดขาด ☐ คิดดูก่อน ☐ สูบอย่างไม่ค่อยเต็มใจ ☐ เต็มใจสูบอย่างยิ่ง

2. สูบ 2-3 มวน ☐ ไม่สูบเด็ดขาด ☐ คิดดูก่อน ☐ สูบอย่างไม่ค่อยเต็มใจ ☐ เต็มใจสูบอย่างยิ่ง

มีต่อ ➡

คำชี้แจง ขอให้นักเรียน**เลือกภาพตาม**เหตุการณ์สมมติต่อไปนี้ จากนั้น ทำเครื่องหมาย **X** ในช่องที่ตรงตามความรู้สึก มากที่สุด (ต่อ)

สมมติว่าคุณอยู่กับกลุ่มเพื่อนของคุณ เพื่อนของคุณชวนออกไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าและชวนคุณทำให้ ช้อนท้ายรถจักรยานยนต์ไปด้วยกัน คุณจะอย่างไร ถ้าหาก

1. เพื่อนขับด้วยความเร็วสูงเล็กน้อย	☐ ไม่ช้อนเด็ดขาด	☐ คิดดูก่อน
	☐ ช้อนอย่างไม่ค่อยเต็มใจ	☐ เต็มใจช้อนอย่างยิ่ง
2. เพื่อนขับด้วยความเร็วสูงปานกลาง	☐ ไม่ช้อนเด็ดขาด	☐ คิดดูก่อน
	☐ ช้อนอย่างไม่ค่อยเต็มใจ	☐ เต็มใจช้อนอย่างยิ่ง

สมมติว่าในวันหยุดสุดสัปดาห์นี้ คุณมีโอกาสอยู่ตามลำพังกับแฟน คุณจะอย่างไร

1. อยู่ด้วยกันตามลำพัง <u>ครึ่งวัน</u>	☐ ไม่อยู่เด็ดขาด	☐ คิดดูก่อน
	☐ อยู่อย่างไม่ค่อยเต็มใจ	☐ เต็มใจอยู่อย่างยิ่ง
2. อยู่ด้วยกันตามลำพัง <u>ทั้งวัน</u>	☐ ไม่อยู่เด็ดขาด	☐ คิดดูก่อน
	☐ อยู่อย่างไม่ค่อยเต็มใจ	☐ เต็มใจอยู่อย่างยิ่ง

คำชี้แจง ขอให้ประเมินว่าคิดอย่างไรกับพฤติกรรมดังกล่าว จากนั้นทำเครื่องหมาย **X** ทั่วตัวเลขที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด โดยที่

1	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 20% ประโยชน์ 80%
2	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 40% ประโยชน์ 60%
3	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 60% ประโยชน์ 40%
4	หมายถึง พฤติกรรมดังกล่าวให้	โทษ 80% ประโยชน์ 20%

ข้อความ	1	2	3	4
1. การดื่มเครื่องดื่มมึนเมาที่ <u>ไม่รู้จัก</u>	1	2	3	4
2. การสูบบุหรี่ติดต่อกัน <u>จนหมดซอง</u>	1	2	3	4
3. การมีเพศสัมพันธ์แบบ <u>ไม่ป้องกัน</u>	1	2	3	4
4. การขี่มอเตอร์ไซด์ <u>ขณะมีเมเา</u>	1	2	3	4
5. การขับรถยนต์อย่าง <u>มีสติ</u>	1	2	3	4

มีต่อ ➡

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขที่ตรงกับความเป็นไปได้ที่นักเรียนคาดว่าจะทำพฤติกรรมดังกล่าว
ภายใน 6 เดือนข้างหน้ามากที่สุด

ข้อความ	ไม่ทำ เด็ดขาด	คิดดูก่อน	น่าจะทำ	ทำอย่าง แน่นอน
1. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า 4 แก้ว ในงาน เลี้ยงสังสรรค์	1	2	3	4
2. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตนไม่รู้จัก	1	2	3	4
3. สูบบุหรี่มากกว่า 3 ตัวติดต่อกัน	1	2	3	4
4. สูบบุหรี่แบบอัดลมเข้าปอด	1	2	3	4
5. อยู่กับเพื่อนเพศตรงข้ามหรือคนรักตามลำพังใน ที่ลับตาคน	1	2	3	4
6. ไปค้างคืนที่ต่างจังหวัดกับเพื่อนเพศตรงข้ามหรือ คนรักสองต่อสอง	1	2	3	4
7. ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะเดินทางด้วยรถยนต์	1	2	3	4
8. ไม่สวมหมวกกันน็อกขณะขี่ / ซ้อนท้าย มอเตอร์ไซด์	1	2	3	4

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดย

1 คือ ตรงน้อยที่สุด 2 คือ ตรงน้อย 3 คือ ตรงมาก 4 คือ ตรงมากที่สุด

ข้อความ	1	2	3	4
1. ฉันตอบคำถามในชั้นเรียนได้	1	2	3	4
2. ฉันเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน	1	2	3	4
3. ฉันมีความสามารถพิเศษ	1	2	3	4
4. ฉันภูมิใจในตนเอง	1	2	3	4
5. ฉันเชื่อมั่นว่า ฉันจะมีอนาคตที่ดี	1	2	3	4
6. ดูรวมๆ แล้ว ฉันเป็นคนมีเสน่ห์	1	2	3	4
7. ฉันปรึกษาปัญหาทั่วไปกับพ่อแม่	1	2	3	4
8. แบบอย่างของครูสร้างแรงบันดาลใจให้กับฉัน	1	2	3	4
9. เพื่อนบ้านของฉันพึ่งพาได้เสมอ	1	2	3	4

ข้อความ	1	2	3	4
10. เพื่อนของฉันใส่ใจฉัน	1	2	3	4
11. ฉันคิดว่า ทุกคนควรปฏิบัติต่อ ผู้อื่นอย่างเป็นธรรม	1	2	3	4
12. การทำดี แม้จะเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ แต่ฉันจะทำให้ดีที่สุด	1	2	3	4
13. ฉันเคารพในความเชื่อและ ค่านิยมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล	1	2	3	4
14. ฉันพยายามทำในสิ่งที่ถูกต้อง	1	2	3	4
15. ฉันเสียใจกับเพื่อนที่ต้องพบกับ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก	1	2	3	4
16. ฉันเห็นใจคนที่กำลังทุกข์ใจ	1	2	3	4

😊😊😊 ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ 😊😊😊

ภาคผนวก ง

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

MF4Version1:15/7/2556

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC- 208/59E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: อิทธิพลของเอกภพที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลาง โดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวพิมพ์ภัทรา หงษ์จ้อย

สังกัด: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงร่างการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 7 ก.ย. 2559
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 7 ก.ย. 2559
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 7 ก.ย. 2559
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 7 ก.ย. 2559

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ แพทย์หญิงจันทร์ทรา ตันนันทยุทวงศ์)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุวิพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E-222/2559

วันที่ให้การรับรอง : 08/09/2559

วันหมดอายุใบรับรอง : 08/09/2560

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวพิมพ์นภัสสร หงษ์จ้อย
วัน เดือน ปีเกิด	16 ธันวาคม 2530
ภูมิลำเนา	จังหวัดลพบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	77/96 ราชเทวีทาวเวอร์ ถ.พญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2553	วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2560	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ